

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

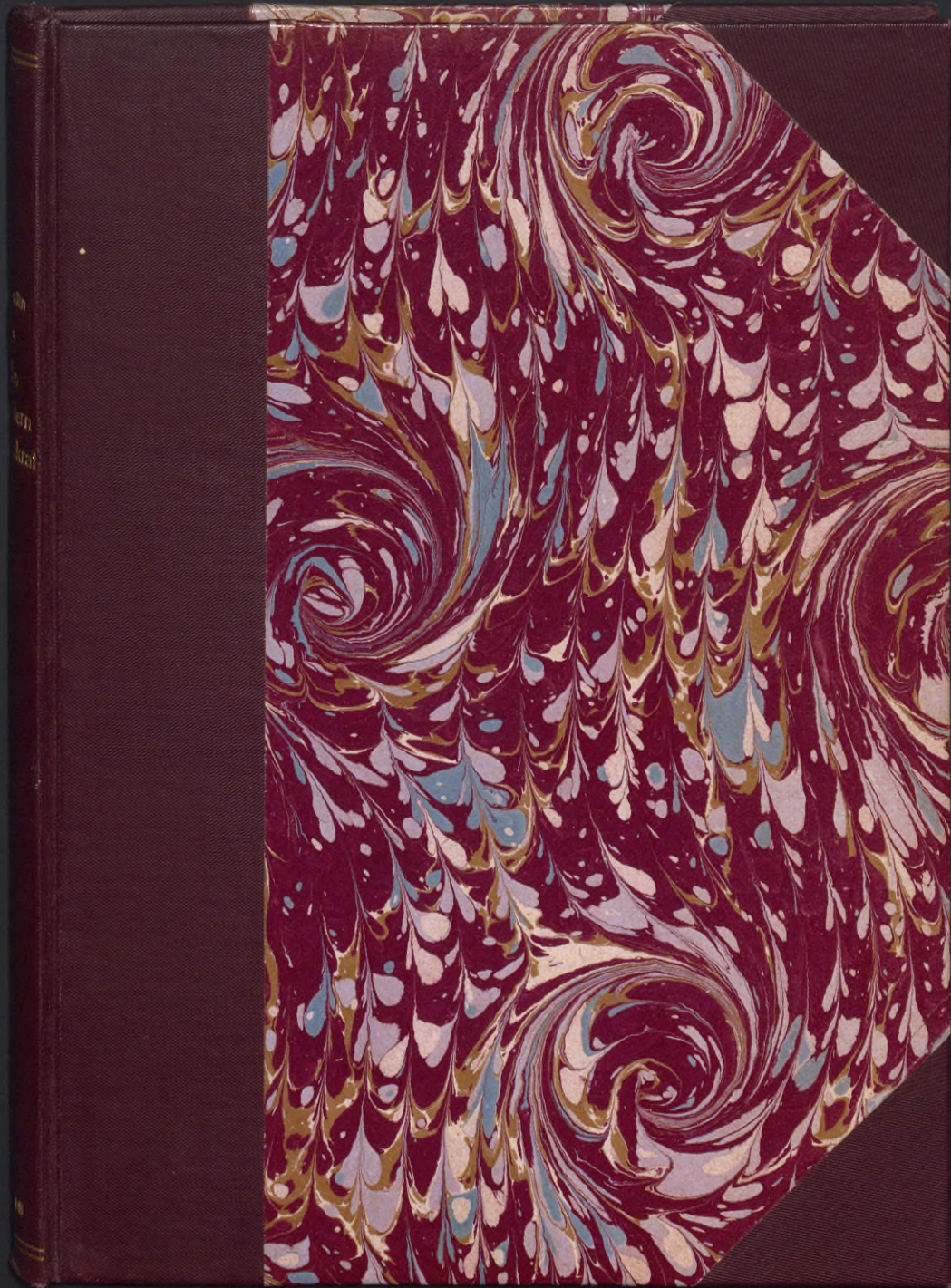
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

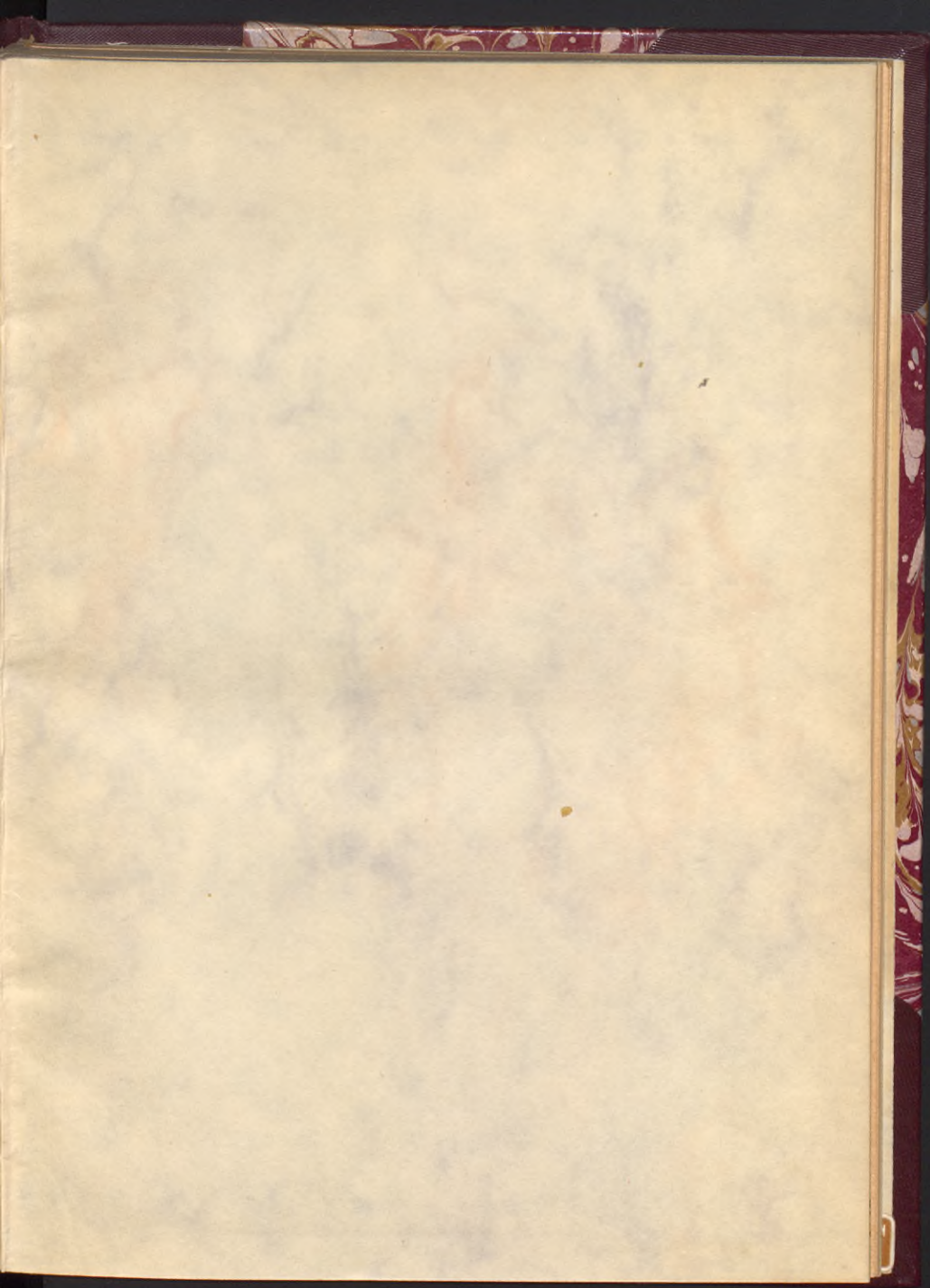
UPPSALA
UNIVERSITET

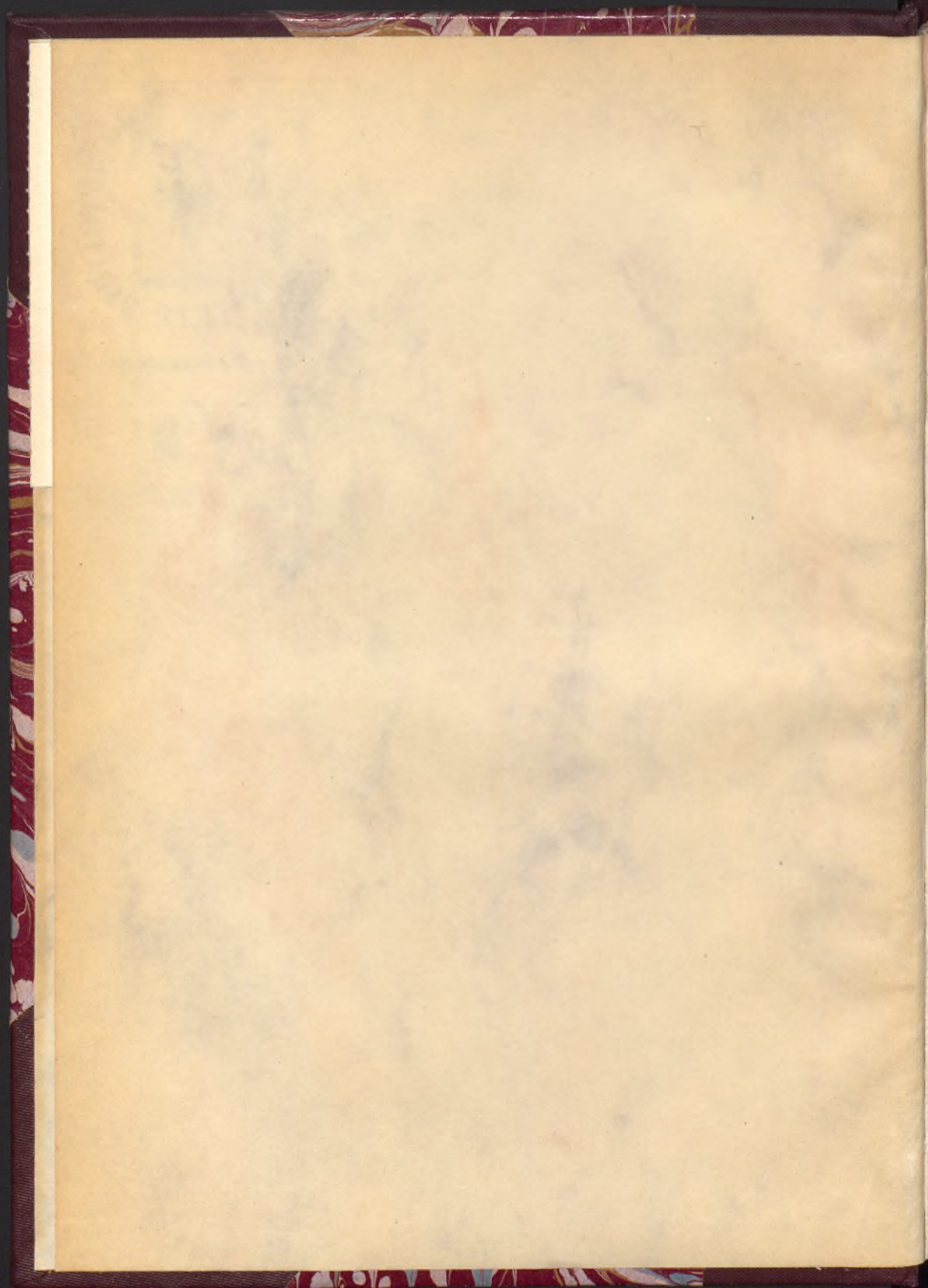

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

EN
MODERN —
 — DEMOKRAT

BERÄTTELSE

AF

C. E. WESTIN

STOCKHOLM
DEN SVENSKA ARBETARENS FÖRLAG

18/810

EN
MODERN DEMOKRAT

BERÄTTELSE

AF

C. E. WESTIN

STOCKHOLM,
DEN SVENSKA ARBETARENS FÖRLAG.

MODERNA DEMOKRAT

BEREITELSE

WESTIN

STOCKHOLM 1889
O. L. SVANBÄCKS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG.

Barndomsåren.

Frans Julius Cæsar Justus Lincoln Napoleon — nog fick jag, om icke annat, en rikedom på klingande namn.

För att nu den ståtliga listan äfven skulle vara kyrkboks-gill måste hon ändas med ett slägtnamn. Om detta senare ej kom att få någon dopnamnen motsvarande klang, så berodde det på att fars anor ej voro så värst hvarken höga eller historiska — de ledde nemligen från den, må vara hedervärda, men föga aristokratiska ätten *Andersson*.

Stort mera känner jag inte om min far, utom det att han var gift med min mor, gick i murardrägt om hvardagarne, hade ett bistert utseende och var egare till det lilla trähus i Stockholms södra utkant, hvarest jag först såg dagens ljus.

Efter hvad jag mins af grannars och lekkamraters yttranden, skulle min pappa varit en grof elak karl, qvinfolkens afsky och barnungarnes skräck.

En dag hörde jag samma grannar med synbar glädje och lättnad tala om, att »den plumphuggaren murar-Sven rymt.

De hade rätt. Far var försvunnen. Vi sågo honom aldrig mer.

Jag var vid denna tid endast fem år gammal. Min hågkomst af pappa är därför endast otydlig och dröm-artad. Jag tycker mig se honom som en dunkelhöjd hufvudfigur, kring hvilken småtilldragelserna från min tidigaste barndom gruppera sig. Hans barska stämma, skrällen af hans knytnäfs slag i bordet och hans bullrande

steg ute i förstugan — dessa spridda minnesfragment har jag öfriga, tillika med några från tanken på far oskiljaktiga erinringar om ett stort stenkrus, som ofta tronade på bordet bredvid ett bränvinsglas med målade blommor och träfot.

Och ofta hägrar för mig, vid sidan af det stora röda skägget bilden af en blek skälvande qvinna med milda, men om förskrämdhet vittnande drag. Jag ser henne taga mig, lilla pysen i blårandiga koltén, vid handen och fly ut i köket, det mörka köket med sin stora vinkelspis, hvars ändlösa svarta rökfång alltid kom mig att rysa när jag, stödd mot hörnjernet, stod och tittade uppåt.

»Du får gå in igen, lille Cæsar, när pappa somnat». Dessa ord, uttalade i en ton af ömhet, oro och sorgsenhet samt ofta åtföljda af en gråtbådande suck, tycker jag än ljuda i mina öron. — Det är min mors lena stämma.

Ofta hände, att pappa, som i förbigående sagdt gerna ville skryta med att jag var ett sällsynt läraktigt barn, underkastade mig en slags exercis i upprepandet af vissa ord och fraser, som voro mig alldeles obegripliga. Då jag härvid visade mig dugtig, undfick jag i belöning en sqvätt ur det omtalta stora lerkruset, men när å andra sidan min faderliga lärmästare fann mig håglös, förklarade han sitt missnöje i hårda ord och mången gång äfven med att rycka mig i håret eller tilldela mig en knuff.

Den der »exercisen» var min stackars mors förskräckelse. Det var den, som merendels föranledde de antydda hastiga reträtterna ut i köket.

Jag var vid pass fem år gammal, då en slöslaskig qväll min far kom hem i sällskap med två främmande kärlar. Jag satt hopkrupen i soffhörnet, upptagen med något slags barnsligt tidsfördrif. Mor sysslade i köket med tillredandet af vår aftonmåltid.

— Stig fram och sitt! uppmanade min far sina gäster med en klumpig åtbörd — undan med dig pojke!

Jag drog mig med mina leksaker bort i kakelungsvrån och betraktade derifrån med ett slags rädd nyfikenhet de båda männen.

Den ene var en stor grofväxt karl, som just inte såg mig värst elak ut; han gick klädd i hvit skinnvest och hade en grön långsjal virad några hvarf om halsen. Den andre föreföll mig långt mer motbjudande; jag blef helt förskräckt för hans lurande ögon och ondskefulla drag kring munnen. Det fasligaste hos honom var dock näsan — jag hade aldrig sett en näsa så stor, klumpig och röd.

Min far tog fram bränvinskruset, och sällskapet makade sig intill bordet.

Han med den fula näsan lät blicken fara kring väggarne. Jag blef allt ängsligare till mods och skyndade ut i köket.

Der stod min mor helt nära rumsdörren. Det är troligt att hon varit upptagen med att lyssna till samtalet der inne.

— Hur är det fatt med min stackars gosse? sporde hon och såg på mig ängsligt.

— Det är två främmande karlar inne, svarade jag hviskande.

— Hur se de ut?

Jag redogjorde på mitt barnsliga sätt för de båda gästernas yttre.

— Var nu inte rädd, gossen min, bad hon, utan gå in och se efter hvad de taga sig för. Hennes röst darade; jag förstod att hon var orolig.

Jag smög mig genom dörren och återtog min plats i vrån. Nu fick pappa syn på mig.

— Hej pojke, ropade han kom hit och låt herrarne se på dig!

Jag tordes inte annat än lyda, utan larfvade fram till bordet, rädd och förlägen.

— Nå pys, hvad heter du, att börja med?

Temligen djerft och utan att stapla läste jag upp utantill min långa och granna namnlista.

— Ha ha ha, det var minsann inte knussel det! skrattade karlen i skinnvesten.

Jag såg på fars uppsyn, att den gamla exercisen nu skulle upprepas. För den skull samlade jag mitt mod och försökte att se orädd ut.

— Nå, sporde min instruktör, hvad är du eljes för karl?

— Jabulist till lif och själ, skrek jag och svingade knytnäfvarne i luften.

— Bravo, besitta den pojken! Det blir något af honom med tiden,* ropade herrn med röda näsan.

Pappa såg med stolthet ned på sina supbröder och gjorde derpå ett tecken åt mig. Jag fattade vinken och skriade med full hals:

— Ned med kungen, död åt tyjaniet, lefve fjiheten och alla jättskaffens medbojjaje!

— Charmant! tjöt den rödnäste och slog näfven i bordet — rasande godt gry i byting — hur gammal är han?

— Bara fem år, sade min far med tjock röst och såg ut att yfvas ofantligt öfver sin uppfostringskonst.

— Kan han läsa?

— Inte än, men ska' snart få lära sig. Om det bara funnes en ordentlig skola att skicka honom till!

— Det fins inte. Akta pojken från att bli förstörd af deras eländiga prestgriller!

— Var lugn för det! — Hör du Cæsar, kom hit!

Pappa räckte mig det rödrosiga glaset halft med bränvin. — Der har du för det du är karl.

Jag tömde glaset. Drycken smakade mig inte illa. ehuru den ref i mun och strupe; men denna sveda hade jag redan lärt mig känna som behaglig.

— Dägtigt, fnyste den rödnäste herrn och nickade. Jag började nu tycka nästan bättre om honom än om färskinns-mannen i gröna halsduken.

Denne, som tyst bevittnat det passerade hade under tiden visat ett surmulet anlete. Nu atbröt han de andres prat och sade otåligt:

— Låt oss sluta upp med det här och gå till affärerna!

Min far torkade af bordet med blusärmen och gick bort till byrån efter en lunta papper, som sedan utbreddes och granskades af de båda främmande.

— Du kan försvinna pojke, befaldes mig, och jag drog mig bort till köksdörren.

Mellan de tre utspann sig nu ett lifligt samtal, af hvars innehåll jag förstod intet. Dock ville min barnliga föreställning tyda det så, att far och han i gröna halsduken hade något obytt med hvarandra och att den rödnäste uppträdde som medlande part.

Vid det jag satt tyst och lyssnade, med tinningen mot dörren, tyckte jag mig höra korta häftiga andedrag ute i köket. De åtföljdes af sällsamma dofva bultningar, något liknande de slag jag ibland hört ur mitt bröst, när jag legat stilla i bädden med täcket öfver hufvudet. Sedan förnams ljudet af en snyftning — derefter lätta fotsteg och allt blef tyst.

Jag tror nu att det var min mor, som stod tryckt mot dörren, ängsligt lyssnande till min fars underhandling med de två främmande karlarne.

Det ifriga parlamentet vid bordet hade slutat. Rödnäsan tog upp ur bakfickan på sin syrtut ett bläckhorn och en pappersrulle, snöt sig med fasligt buller samt redde sig att skriva.

Pennan raspade mot papperet och hela sällskapet satt tyst. Plötsligt höll skrivaren upp, och nu vidtog åter ett lifligt ordbyte mellan min far och karlen i gröna halsduken. Den tredje lade sitt ord i samtalet; man blef ense, och papperet räcktes fram åt far till underskrivande.

Hustruns namn också, sade den lagloke skrivaren.

— Gör inte det det samma? sporde far — hon kan för resten inte skriva.

— Alla lagliga former måste iakttagas, sade advokaten torrt.

— Beata, kom in! ropade far i dörren.

Min mor trädde dröjande öfver tröskeln; hon såg upp-rörd ut. Torkande sig öfver kinden med förklädsnibben gick hon fram till bordet. Skrifvaren räckte henne pennan.

— Var så god och skrif sitt namn på det här papperet!

Hon ryggade tillbaka litet och stammade förvirrad:
— Jag . . . kan inte skrifva . . . hvad betyder . . . ?

Advokaten gjorde en rörelse och tappade pennan på golvet.

— Hm . . . Jag ber; kanske frun såg hvart den tingensten tog vägen . . . Ah, se der — tack! — Ja, det gör det samma, då frun inte kan skrifva; det är bra som det är.

— Du kan gå igen, befalde min far.

— Beata Andersson, med hand om pennan, dikterade advokaten och skref.

Nu torde affärerna varit klarerade, och efter ytterligare en stunds pokulerande gingo de båda främmande sin väg.

* * *

En kylig vårdag väcktes jag af min mor långt tidigare än vanligt. Hon stälde en rykande kaffekopp med dubbel ranson skorpor på en stol bredvid min bädd.

— Se här, min lille gosse, se hvad du får! hviskade hon, smekande mig på kinden. Men, du skall då vara dugtig och stiga upp strax. Skynda dig nu, barnet mitt, och drick ditt kaffe! Jag har värmt dina strumpor vid spisen.

Jag gnuggade mina ögon; det kändes mig motbjudande att lemna bädden så tidigt; men kaffet och skorporna försonade mig med en del med belägenheten.

— Hvarför skall jag stiga upp mamma? sporde jag knotande.

Min mor vände bort ansigtet och svarade:

— Jag sade dig ju i går, lille Cæsar, att vi sk'a flytta.

— Hvarför sk'a vi flytta? Det är så bra här, så roligt. Skall Victor följa med, och Karin, som bor midt emot.

— Nej, lilla vän; men du får gå hem till dina kamrater ibland.

— Hvarje dag, mamma, får jag det?

— Kanske.

— Gråter du mamma, hvarför gör du det?

Min mor vände bort ansigtet och gick ut stillatigande.

Tanken på den förestående flyttningen piggade upp mig en smula. Jag steg raskt upp och var snart färdigklädd.

Medan mamma var ute rycktes dörren upp, och in trädde två män, dem jag strax kände igen. Det var den skinnklädde, åtföljd af skrifvaren med röda näsan.

— Mor'on junker, helsade den senare — hvar har du mor din? Du är resklädd ser jag; det är välbetänkt af dig.

Mamma, som utifrån hört hans röst, kom in.

— Jaha bästa fru, började han och försökte gifva sitt tilltal ett slags afpassad grad af höflighet — jag hoppas, det frun är beredd att inom fyra timmar fullgöra köpekontraktets bestämmelser hvad beträffar egenomens afträdande.

Min mor begrep kanske ej rätt hans invecklade lagkarlsspråk, ty hon frågade stammande:

— Menar herrn flyttningen så . . .

— Visst det. Hvad annars? Broman är i rappet här med två lass saker.

— Ja, sade min mor fogligt — jag har beställt hit åkare till klockan tio och . . .

— Åkare? afbröt advokaten — ska' frun åka härifrån? Det var gentilt, besitta mig!

— Jag skall väl ha sakerna körda.

— Sakerna — utropade den rödnäste med spelad förvåning, de sk'a inte belamra frun som värst — nog bär pysen syskrinet och psalmboken, resten af bohaget sörjer nog rätte egaren för.

Min mor blef dödsblek; hon anade visst ett förskräckligt sakens sammanhang.

— Hvad är meningen? flämtade hon — hvad skall . . .

— Jo, herr Broman tager från och med i dag sitt lagligen köpta gods i besittning, det är allt ihop, sade advokaten och drog lugnt en nypa snus i näsan.

— Köpt, köpt . . . stammade min mor förtviflad.

— Ja, köpt, röt karlen och stötte sin käpp i golfvet; — derom skall inte ett ord resonneras. Är frun inte klok? — Hon har ju sitt namn under kontraktet.

Han närmade sig dörren. — Goda herre! utropade min mor bedjande — jag förstår ej hvad detta betyder. Att huset är såldt, har min man sagt, men jag trodde dock att bohaget ännu hörde mig till.

— Då har frun bara trott miste, svarade advokaten i förarglig nästön.

— Gud i himlen! Fins det då inte lag och rätt?

— Jo, det fins, och just därför är det, som det är. Nu har väl frun förstått att sakerna stå här för herr Bromans räkning; skulle det falla henne in att taga något med sig, så vill jag blott ha erinrat om hvad som står i tjuguandra kapitlet elfte paragrafen strafflagen. Adjöl!

Jag betraktade med barnslig undran min mor, der hon stod vid fönstret och blickade efter de bortgående karlarne; jag märkte hur det ryckte i hennes ansigtsmuskler, hur de blida moderliga dragen förvredos till oigenkänlighet, innan den ymniga tårefloden bröt fram ur hennes ögon.

— Mamma! — Jag sprang i hennes armar, och hon lyfte mig upp på sitt knä. Ännu fattade jag ej rätt upphöfvet till de heta tårar, som droppade ned öfver mitt ansigte; men att mamma var ledsen, mycket ledsen, det förstod jag och därför gret äfven jag.

Efter en stund såg jag henne klädd att gå ut. Hon svepte väl om mig med en blårutig sjal, tog mig vid handen samt lemnade huset, förande med sig endast en liten korg.

Vårt hem, hvilket numera icke var vårt, låg som nämndt i en utkant af Södermalm. Jag trodde att mamma ville gå till verdens ända med mig. Det bar i väg öfver

Slussen längs Skeppsbron, ända till Norrbro. Då vardt jag trött. Men ännu var vägen ej slut. Uppför den långa, långa Regeringsgatan, och först komma genom porten till ett förfallet hus i trakten af Träsktorget stannade vi.

Mamma bar mig uppför en trång mörk stentrappa, läste upp en dörr, och vi stodo nu i ett litet lågt rum, nyskuradt och med söndrig kakelugn.

Jag såg mig förundrad omkring. Hur olikt var detta krypin ej vårt präktiga rum der hemma! En viss beklämning lade sig öfver mitt späda sinne; jag började gråta bitterligt.

— Vid det låga fönstret, som vette åt ett grått, fallfärdigt plank stod min mor tyst och allvarlig. Hon var kanske tillräckligt upptagen af egna tankar för att kunna befatta sig med mig och min sorg.

Då jag omsider, ryckande henne i förklädet, såg upp och frågade: — sk'a vi inte gå här ifrån, mamma? spratt hon häftigt till. Ack säkert var den arma detta ögonblick i plågsam förlägenhet för hvad hon skulle svara mig.

— Var stilla, lilla vän, sökte hon att trösta — se här! Hon tog ur korgen ett par sockerkringlor och räckte mig.

— När får jag gå och leka med Victor och Karin?

— Det får du snart, om du blott äi stilla. Gråt ej gossen min!

Detta var orimligt begärtdt af mig, ty samma stund brast hon sjelf ut i högljudd klagan.

När jag omsider gråtit mig trött, bredde hon ut sin kapp i en vrå, lade mig der samt höljde öfver mig med sjalen. Jag somnade godt och drömde barnsligt glada drömmar — drömde om lekkamraterna, om blommor i tappan utanför vårt gamla hem, tyckte mig se det granna taket i Katarina kyrka och höra orgelmusiken,

När jag vaknade, var det beckmörkt omkring mig; min kropp var öm, det tycktes mig som hade jag legat på stentrappan utanför vårt hus. Vid det jag trefvade

omkring mig kände jag min mors händer syssla med att jemka sjalen öfver mina axlar . . .

Stackars mamma! — Hvem lönade dig för all din ömhet mot den lille?

* * *

Det eländiga kyffet vid Träsktorget skulle alltså blifva vårt nya hem. Säkert hade min mor haft all möda att skaffa oss denna tarfliga tillflyktsort. Vi voro nu alldeles lemnade åt oss sjelfva. Far var sedan början af året försvunnen — hvart, det viste vi ej förr än två månader derefter, då den rödnäste advokaten vid ett besök hemma tröstade oss med orden: »Är han inte vid det här laget hängd, den uslingen, så fins inte rep och växande träd i Amerika.»

Mamma var nu, tack vare fars omtänksamhet att skaffa sig god reskassa stäld alldeles på bar backe. Icke förstod jag då hela vidden af hennes och min hjälplöshet, ehuru jag bittert begret saknaden af min stoppade pall och den lilla sängen.

På vår första natt i det nya hemmet följde en dag, klar och solig, men just därför så mycket mer egnad att belysa det armod, som rådde inom våra nedrökta väggar. Strax efter soluppgången antände min mor några stickor i kakelugnen, och sedan hon i den heta askan värmt upp en kopp med mjölk åt mig, smeckte hon mig ömt på kinden och bad: — Var nu snäll, och gråt inte medan mamma går ut en stund.

Jag lät trösta mig, och mamma gick.

* * *

Innan jag avslutar anteckningarna som röra min barn-domstid, vill jag berätta det lilla jag vet om min stackars mors person och föregående.

Det blef mig icke länge förunnadt att åtnjuta hennes ömma vård. Försynen hade beslutat annorlunda.

Det var i föräldralöshetens hårda skola jag skulle utvecklas till hvad jag blef i verlden.

Vid den tid, då förenämnda tilldragelser egde rum, var min mor, som man sade, unga människan; hon lär ej ens nått trettioalet.

Bördig från en landsbygd någonstädes i sydvestra delen af riket, hade hon i den tidigare ungdomen kommit till hufvudstaden som tjenstsökande.

Om hennes förhållanden under jungfruåren känner jag intet; jag har endast hört, att hon under ganska goda utsigter trädde i äktenskap med min far vid nyss fyllda tjugu år. Det är äfven antagligt, att hon medfört i boet en summa arfsmedel; jag tror mig åtminstone ha hört talas om, att pappa icke för egna penningar kommit i besittning af huset.

Hennes äktenskapliga lif var så långt jag kan minnas föga glädjerikt. Jag tror icke, att pappa egentligen låtit oss lida brist på hvad som räknas till lifsuppehållet, men hvad beträffar den ädlare delen af husfaderlig dygd: vänlighet och kärleksfull omsorg lär han tagit sin pligt temligen lätt. Icke var han hvad man kallar ett husligt vilddjur; han hotade så vidt jag vet aldrig sin hustru med hugg och slag. Då maten var i hans tycke, kunde han visa sin välvilja genom att för den gången hålla inne med de eljes vanliga middags- och aftonsnåsorna. Och så länge min mor ej tillät sig ha någon mening i de gemensamma angelägenheterna, utan blott punktligt och tåligt fullgjorde sin pigtjänst, hände det att far flera dagar å rad både kom och gick utan att grymta fram sina favorit-uttryck: »dumskalle» och »åсна».

Jag vet ej om min far besatt någon viss grad af allmänbildning utöfver den som grothandtverkare vanligen ega; men visst är att han i jämförelse med sin hustru ansåg sig vara ett verkligt ljus i fråga om vetande. Denna hans öfverlägsna vishet lär emellertid inskränkt sig till en slags snedvriden insigt i statskunskap och hithörande ämnen, förvärfvad genom krogpolitiserande samt läsning af revolutionära flygskrifter och tidningar. Bland

sina meningsvänner torde han haft ett visst anseende som öfverträffad pratmakare och hänsynslös radikal. Detta hade kanske gjort honom uppblåst; han betraktade sig som ett stycke politisk storhet, och hans fredsälskande hustru, hvilken ej begrep det minsta af den visdom, som sätter sig öfver lag och religion, var naturligtvis i hans ögon, hvad han ständigt kallade henne — ett »kreatur».

Dessa förhållanden skulle måhända icke framkallat några betydligare konflikter i det husliga lifvet om ej, som jag förut omtalt, pappa försökt att hos mig inplanta religionsförakt och fientlighet mot vissa samhällsordningar.

Min mors milda och djupt religiösa sinne upprördes af de äfventyrliga idéer som han ville med våld proppa i hennes späda älskling. Hon vedervågade sin egen frid för att rycka mig ur händerna på den faderliga lärmästaren, när han merendels i fyllan, dref sitt ovärdiga uppfostringsätt.

Jag erinrar mig, ehuru otydligt, en del häftiga scener mellan mina föräldrar just med anledning af sagde förhållande.

En gång, det var söndag, klädde mamma mig i helgdagshabiten för att taga mig med till en gudstjenst. Far som låg på soffan, fördjupad i någon mera världslig läsning, reste sig häftigt och frågade:

— Hvart skall unga herrn ta vägen?

— I kyrkan, med mamma, svarade jag oskyldigt.

— Du ska så i . . . heller, röt han och grep efter sina skor. Du går med mig på mötet i eftermiddag.

— Kära hjertans, invände mor fogligt; unnar du inte den stackars gossen att gå dit han vill och tycker du verkligen det vara passande att taga honom med på edra möten? Hvad lär han för godt der?

— Åsna! var min fars svar, åtföljdt af ett vredgadt ögonkast. — Gå, dit han vill . . . hvasa? Här gäller ingen annan vilja än min, det vet du. Hvad lär pojken för godt i kyrkan? — Ge mig ett förnuftigt svar på det!

Mamma viste att det var fåfångt byta ord med far. Hon teg och stannade hemma. När tiden var inne tog pappa mig vid handen och begaf sig till det omtalade mötet, som hölls i en skogsbacke utanför Hornstull, der en mängd folk hade samlat sig.

Hvad jag i öfrigt mins är, att pappa steg upp på en stor sten och pratade. Sedan han slutat hurrades det, buteljér och glas voro flitigt i bruk, och tillställningen afslöts med slagsmål.

Vid vår hemkomst satt mor och gret. Kanske i trots af all den enfald hennes klyftige man tillade henne, såg hon med moderblickens skärpa ganska långt, såg huru de frön, som en fars ovishet utsått i piltens sinne bringade sorgliga frukter i framtiden. — Stackars mamma! Icke undrar jag då att ditt öga fälde tårar.

* * *

I det nya hemmet vid Träsktorget tillbragte jag blott en kort tid af min barndom.

Sedan min mor så småningom och säkert genom mycken ansträngning lyckats förse vårt tomma rum med litet husgeråd af allra oundgängligaste slag, skulle kanske hennes lif, ehuru fullt af försakelser blifvit drägligt nog. Hon hade, efter hvad jag tror, skaffat sig något slags arbete, hvilket höll henne utom hemmet mest hela dagen.

Hvilken mängd af bekymmer hon under sådana omständigheter måste bära för den hjälplöse lille, har jag sedermera lärt mig fullt begripa. Men aldrig kom ett knotande ord öfver hennes läppar. Hon led, försakade och sörjde tyst, under det hon med smekningar och joller sökte göra mig all glädje. Jag tror att hon kunnat offra allt för att spara mig en tår ur ögat.

Ofta tänker jag på min fars ord till henne: »Du är det största fån, som går på jorden, det fins inte för ett vittent menckligt förstånd i din hjerna» — och undrar: månne min mor verkligen var så inskränkt på förståndets vägnar?

Hur som helst. Men hon förstod att vara mor, detta vet jag.

* * *

Då jag en morgon vaknade i vanlig tid var det med en viss häpnad jag upptäckte, att min morgonförtäring, den mamma alltid brukat ställa bredvid bädden innan hon gick till arbetet, i dag saknades.

Det var som ett slag träffat mig; jag började gråta högt.

Vid det jag kastade mig af och an i bädden under bitter klagan hörde jag tysta steg bakom hufvudgården. Jag blickade upp och såg mamma halfklädd och blek som döden stå helt nära mig. Hon klappade mig på kinden och hviskade ett par ord, som voro ämnade att lugna mig.

Hennes hand var kall som is. Jag for upp förskräckt och började stirra henne i ansigtet. Hon försökte att småle; men hvilket leende! Det var som döden grinat bakom de glanslösa ögonen.

— Mamma! ropade jag ångestfullt. — Hur är det med dig?

— Stilla min gossel! svarade hon med matt röst. — Mamma är inte rätt frisk i dag; vill du vara så snäll att stiga upp och hjälpa mamma?

Jag var ej sen att hoppa ur bädden. Min mor stod nu lutad mot sängen och höll båda händerna för bröstet. Hennes ansigte afspeglade ett djupt kroppsligt lidande.

— Kära barn, bad hon flämtande — kan du gå och bedja någon människa komma hit?

Jag skyndade ut. På gården träffade jag ett äldre fruntimmer, för hvilket jag så godt jag förmådde omtalte mammans nöd.

Qvinnan såg nästan strängt på mig och sporde: — Hvad är du för en pys, och hvem är din mor?

Jag gaf allt besked jag sjelf viste.

— Gå före upp, sade hon kärft; jag får väl gå och se till er.

Vid inträdet genom dörren såg jag min mor ligga i sängen, kämpande för att få luft. Hennes bröst häfdes svårt. Hon gjorde en vanmäktig rörelse för att tacka qvinnan, som kommit henne till hjälp.

Efter det den främmande helt likgiltigt gjort henne några småtjänster gick hon sin väg och lofvade sända bud till fattigläkaren.

Det led mot middag, det blef qväll, men ännu låg mamma lika hjälplös och öfvergifven. Allt hvad jag förmådde göra för henne var att då och då räcka henne en kopp med vatten.

Natten förgick sömlös för oss båda. Det blef morgon igen. Och middag, Då kom doktorn.

Han sade ej fyra ord, skref blott något på ett papper, som han lade efter sig, när han gick. Jag undrade inom mig hvad den fine herrn egentligen hade haft hemma hos oss att göra.

Mamma hade i samma ögonblick han grep sin hatt gjort honom en fråga.

— Det får ni veta på apoteket, svarade han kort.

Jag hemtade åt mamma hennes penningpung. Hon mottog den, samt gjorde en plågsam ansträngning att resa upp öfverkroppen. Efter det hon öfverräknat pungens innehåll föll denne sakta ur hennes hand. En suck, tung och djup arbetade sig fram ur bröstet. Den sucken tycker jag mig höra än i dag . . .

Då qvällskymningen inbröt hade hon ännu ej talat ett ord, blott lidit och snyftat. Allt var som det varit, och doktors papperslapp låg ännu kvar på bordet.

Under förra natten hade vårt talgljus bränt ner i staken. När svarta mörkret föll på, blef jag rädd och kröp upp i mammas säng. Trött och utvakad somnade jag snart.

Det var visst lidet ett stycke på natten, då jag kände mig hårdt omsluten af min mors armar samt hörde en slocknande röst frampressa: »mitt barn, mitt stackars barn!»

Jag låg härunder i sömnyra; mitt hufvud var allt för oredigt för att låta mig fatta någon närmare betydelse af mammas utrop. Jag somnade till igen och vaknade ej förr än solen brände mig i ansigtet.

När jag först slog upp ögat, var min föreställning alldeles oberörd af det sorgliga under gårdagen. Jag tänkte gladt på mamma och väntade att finna mitt morgonkaffe vid sängen som vanligt.

. . . Ack, aldrig mer skulle jag ur denna kärleksvarma hand taga emot en välplägnad. Den solbelysta delen af mitt lif hade passerat, jag vaknade upp i en ny verld — en verld af idel kärlekslöshet. Jag var moderlös.

Död! — Aldrig hvarken förr eller sedan har detta ord för mig inneburit så mycken förskräckelse. Visserligen förmådde jag ej genast att ställa mammas frånfälle i något slags samband med min framtid; jag fattade ej vidden af min hjälplöshet. Men när jag vidrörde denna kalla, slappa hand och såg in i detta brustna öga, hemföll jag under en outhärlig förkrossning. Jag gret, men utan tårar — för hvad viste jag knappast.

Hulda moder! Om jag dock fått följa dig!

II.

"Arbetarevännen".

Här äro Cæsar Anderssons anteckningar afbrutna, och författaren har fått på andra vägar leta upp händelsesträden. Efter det vi gjort ett tjugu år långt språng fram i tiden återfinna vi Cæsar under något ändrade förhållanden.

Rucklet vid Träsket har gått all verdens väg, och torget sjelft har mist sitt gamla namn.

Den nya tidens försköningstäflan har dragit sin mäktiga vinge öfver trakten, jemnande kåkar med jorden, upprykkande träd, krossande berg, bortsopande minnen.

»Hvad förmultnadt är, skall ramla». Denna lösen ljuder befallande, trotsande kring de få kvarblifna kojornas vittrade murar.

* * *

Det var högsommar och solen gassade het.

På en af de afröjda tomtorna hölls på med att uppföra ett stort stenpalats. Arbetet var så långt framskridet att takstolarne snart skulle resas.

Ett par eller tre unga arbetare stodo i grupp uppe på öfversta ställningen inbegripna i lifligt samtal. De hade tagit sig en minuts uppehåll för att pusta ut och aftorka svetten.

— Jo, jo, utlät sig en och slungade vårdslöst, nästan föraktligt, sin murslef fast i kalkpytsen — nog få vi slita som de egyptiske trälarne bara för att kommersrådet ska komma att bo beqvämt.

— Och slita föda i halsen på byggmästarn, inföll en annan.

— Och guld i fickorna på'n, förbättrade den tredje — födan kan jag möjligen unna honom.

— Men inte mer, ha ha ha, skrattade en fjerde, som från andra ändan af ställningen kom och sällade till trion. — Ni ä' då för kostliga, fortfor han, ännu skrattande. — Kunnen I inte begripa, att både kommersrådet och byggmästarn så väl som vi behöfva tak öfver hufvudet, litet att äta och en slant i fickan. Äro de nu blott nöjda med sitt och vi med vårt, så äro vi ock alla precis lika lyckliga.

— Det hörs på dig, att du blir byggmästare innan du slutar; du har öfverklassaregry i dig, sade han, hvilkens murslef ännu stod och dallrade i kalksmeten.

— Kan inte rå för om så skulle ske, genmälte »byggmästareämnet» leende; men skall det då vara så ogement bättre det, än att stå i förskinet.

— Du känner väl hur det här släplifvet under en brännande sol smakar.

— Vet du hur det smakar att vara byggmästare?

— Hm — göra ingenting — bara gå och se på — åka i vagn — bevista spektakler — resa på sommarnöje — heta herre hvar dag och låta andra arbeta för att betala allt det der.

— Ja, sysslar han inte med annat än det du nu räknade upp, så blir han kanske inte byggmästare lång tid. Medgif att han ock får arbeta!

— På kontoret, på en mjuk stol, vid ett mahognybord.

— Sådant kan trötta nog. Tror du inte, att en kontorskarl äfven känner sig mödad när qvällen kommer.

— Inte mödad, men kanske olustig af för lite rörelse.

— Liksom du af *för mycke*'. Du medger alltså, att det ena slaget arbete så väl som det andra har sitt mödosamma med sig. Och jag för min del tror att muraren står ut så länge som någon annan.

— Byggmästare Tornqvist började ju som handtlangare, sade en af de fyra, afbrytande samtalet.

— Han gjorde så, svarade den unge lefnadsglade muraren.

— Och tog sig upp genom att klå de stackars arbetarne, tillade han, som under hela diskursen representerat missnöjet.

— Jag tror, att det i grunden var andra orsaker, som skaffade honom vind i seglen, invände den andre.

Arbetarne fattade åter sina verktyg. Efter en stund slog middagstimmen, och derpå ljud verkmästarens pipa genom nybygget. Det blef tomt och tyst på ställningarna.

När man efter rasten skulle börja arbeta igen, sade den nyssnämde lefnadsglade muraren betänksamt till en af kamraterna:

— Jag tror att Andersson försvann i dag med. Så vidt han har rätt i, att byggmästarens göra är att slå dank, så torde han sjelf vara just klippt och skuren till byggmästare.

— Ja, han har fasligt med idéer i sitt hufvud, stackars Andersson, han fantiserar om både möjligt och omöjligt.

— Det skall du säga, blandade sig en äldre arbetare i talet — han har hufvud den karlen och begriper mer än vi allihop. Jag hörde honom en af qvällarne nere på värdshuset tala om folkets rättigheter och de magtegendes tyranni; det var ljud i skällan det. Jag har sagt och säger, att Andersson är en pojke, som kan bli något af med tiden.

Kamraterna läto sina murslefvar hvilat ett ögonblick; de kände sig visst intresserade af talet om den märkvärdige Andersson.

Den unge lefnadsglade tog till ordet: — Ja, hvem vet hvad som kan hända med Andersson, eller hvad han blir för slag; men hvad han *inte* blir, det är murare. Duger inte. Han vill ju bara *rifva ner*. Fast det hör till yrket att *bygga upp*.

— Hvad menar du med att rifva ner? sporde den äldre forskande.

— Jag menar hvad jag säger. Mins du inte att det der dråpliga krogtalet, som Andersson höll här om qvällen, hade till slutkläm: »åt helsefyr med både kung och prest».

— Ja, jag tror det lät så; var det inte både rätt och sant, han sa'?

— Hur kan *du* tycka något sådant, Olsson, som sjelf går flitigt i kyrkan?

— Inte nu mera, upplyste Olsson. Det blef slut med kyrkbesöken redan i våras. — Aldrig för sent att få ögonen öppna.

— Och det var Andersson, som verkade denna omvändelse hos dig?

— Jag erkänner att det var han.

— Hm — säg mig upprigtigt, Olsson, har han dermed gjort dig någon synnerlig tjänst?

— Tjänst?

— Ja, verklig nytta?

Olsson teg och grep efter sina verktyg.

* * *

Klockan mellan tre och fyra på eftermiddagen samma dag gick Andersson, klädd i murardrägt snedt öfver Stortorget styrande in på Svartmannagatan.

Här försvann han genom porten till ett af de gamla dystra husen, steg tre trappor upp och knackade på en dörr-med messingskytt. En liten välfödd herre öppnade och mottog den inträdande med ett inställsamt leende.

— Ah, välkommen — stig på Andersson! Nå hur avancerar saken? Jag har nu stadgarne komplett färdiga. Har Andersson tänkt sig något om hur föreningen skall heta?

— Jag har öfvervägt det der lite' och bär flera förslag i minnet. — Hvad säger herr Granander till exempel om »Arbetarnes sanna väl»?

— Hm! det är bra sväfvande . . . »sanna väl» — ja, på sätt och vis . . . men si det bör vara ett namn, som låter mera bestämdt, som anger sjelfva syftet.

— Är då arbetarnes väl inte sjelfva syftet? sporde Andersson,

— Jo, jo, gud bevars, sade herr Granander och tummade oroligt sitt röda pipskägg — men med hänsyn till sättet, hvarpå denna förening vill främja arbetarnes väl passar inte det namn Andersson föreslagit — ja, jag menar egentligen att ett annat namn skulle passa bättre.

— Och hvilket då om jag får ffåga.

Herr Granander tog på sig en mycket gemytlig min och tryckte Andersson ned på en stol vid skrifbordet.

— Sitt, sitt! Jag skall strax läsa upp för Andersson ett par paragrafer ur stadgarne.

Den lille korpulente herrn tog plats midt emot och började blädra i en pappers-tern. — Hör på Andersson!

— Paragraf 1. Föreningens ändamål är att bland det lägre folket sprida sådana åsikter, som äro egnade att kraftigt häfva det sociala och andliga förtryck, som till skam för vårt århundrade hvilat öfver en fri nation och kvarhålles genom en föråldrad lagstiftning, otidsenliga styrelser reformer, samvetstvång och klass-skrankor . . .

— Ja, det är bra, afbröt Andersson; jag tycker bara att det bör inte stå *det lägre* folket, det låter litet stötande, nedsättande eller hvad jag skall säga.

— Strykes alltså. Nå, paragraf 2: Till medlem af föreningen upptages på begäran hvar och en, som för binder sig att öppet i tal och skrift, med råd och dåd häfva folkets rätt i enlighet med föreningens program.

— Borde det inte stå hvar och en *välfräjdad* person?

— Åh nej, behöfs inte; det vore ju att genast inrymma respekt för en del dumma lagar. Fördomsfri måste föreningen vara.

— Ja, låt stå som står.

— Föreningen vill på följande sätt, fortfor herr Granander att läsa, och med följande medel söka genomföra sin plan:

1:o) Beredande af tillfälle till tankeutbyte mellan arbetarne i de stora sociala frågorna. Anordnande af offentliga diskussions- och demonstrationsmöten.

2:o) Spridande af sådana skrifter, som kunna väcka till sjelfständighetsanda och föda opposition mot det bestående samhällsskicket.

— Bra!

— Nå, efter det lilla Andersson nu hört — hur skulle föreningen bäst benämnas? Det borde bli ett namn, som är betecknande, mycket sägande och på samma gång utmanande.

Andersson föreslog, sedan han funderat en stund, namnet »Till Strids».

— Åh ja, sade herr Granander i näsan. Det är rafflande nog; men man måste försöka att tilltala sjelfkänslan lite' hos den slumrande hopen. Hvad sägs om namnet »Sjelfständiga Medborgares Protest», förkortadt: S. M. P.? Det låter något det.

— Ganska bra, men väl långgrandigt. Och det der »protest» — männe alla begripa ordet?

— Gör samma hvilket. Behöfs inte att folket begriper allt hvad det tar sig för. — »Sjelfständig» och »medborgare» förstår hvar och en, och det är nog.

Andersson förklarade sig nöjd med namnförslaget.

— Jaha, återtog stadgarnes författare och gnuggade sig belåtet om hakan — nu kan Andersson när som helst utlysa ett sammanträde och bringa föreningen i arbetsordning. Hur många ha tecknat sig som stiftare?

— Mellan tjugu och tretio.

— Inom sex veckor sker val af stadsfullmäktige, upplyste herr Granander. Till dess borde föreningen vara i verksamhet. I kunnen visserligen inverka föga eller intet på valet, men det är ett tillfälle för er att få göra väsen och tilldraga er uppmärksamhet. — Jag är god vän med redaktören för tidningen Röda Skenet och skall lätt förmå honom att ge föreningen en reklam.

— Tackar.

— Från ett till annat; Andersson är naturligtvis så godt som sjelfskrifven ordförande i föreningen.

Den unge muraren sökte göra en blygsam invändning.

— Jo, det är solklart. Anderssons stora talang, ovanliga talgåfva och lefvande intresse för folkets sak skull . . .

— Åh jag ber . . .

— Blott *en* sådan folkets man ser dagen på århundradet, deklamerade herr Granander högtidligt.

Andersson såg öfver måttan smickrad ut.

— Dagens mest brännande fråga, sade herr Granander under det han tände en cigarr är . . .

— Rösträttsfrågan, inpassade Andersson med raskheten hos en skolpojke, som vet sig kunna lexan på sina fem.

— Just så, bekräftade Granander — den frågan tål vid att diskutera i tid och otid, kom ihåg det, Andersson. Borgerlig och politisk myndighet åt alla, och vi sk'a få samhällets gamla murkna bygnad att ramla med ett hiskligt brak. Sedan resa vi på ruinerna frihetens tempel. Hvad sägs Andersson?

— Bravol ropade muraren förtjust — herr Granander talar som en folkets sanne vän. Hade vi ett dussin sådana förespråkare i riksdagen, så vore förlossningsdagen mycket närmare.

Ett egendomligt ljus spred sig öfver den lille rödskäggige mannens ansigte. Munnen drog sig till ett leende af sjelfbelåtenhet medan de sylspetsiga ögonen gnistrade som ett par eldkol.

— Vi äro bröder, utropade han högtrafvande — bröder och medkämpar för folkets sak. Andersson är murare, jag är husegare och kapitalist, men sådant skiljer oss icke; vi lefva hundra år före vår tid och skåda allt i jemlikhetens ljus, som skall bestråla världen sedan tidsandens mäktiga vinge slagit ned förhatliga skrankor, dem öfvermodet och hersklystnaden rest.

Talaren drog ett djupt andedrag efter det han krystat ur sig sin ståtliga harang, och Andersson stod förjunken i beundran.

— Nå, vidtog Granander och anslog en förtrolig samtalston — hurudana äro Anderssons lefnadsomständigheter? Unga ståtliga karlen — gift förmodligen?

— Ja, jaha, jag är gift, det är jag, svarade Andersson långdraget.

— Men lite ångerköpt på saken, tycker jag mig förstå — ja, blif inte stött, jag talar som en vän . . .

— Jag eger en god qvinna, svarade Andersson, försökande gifva sin röst tillräcklig fasthet — ehuru jag icke är *gift* i den mening, som trångbröstadt folk fäster vid detta ord.

-- Ah, jag begriper; Andersson har liksom mången annan fördomsfri man ansett prestens inblandning onödig i en sak, der kärlek och naturlig böjelse skola ensamt vara de knytande och sammanhållande krafterna. Detta frimodiga brytande mot en onaturlig och friheten kränkande lag är värdt allt beröm. Den som så vågar bjuda spetsen åt fördomarne, må med skäl nämnas bland dem, hvilka slagit första spikarne i prelatväldets likkista.

Granander hade talat med dundrande eftertryck. Han tillsände nu sin meningsvän en blick, egnad att följaga den lilla skymt af försagdhet, som velat göra sig märkbar hos Andersson i det ögonblick hans giftasförhållanden berördes.

Hur det i alla enskildheter förhöll sig med Anderssons husliga lif må förbigås tills vidare. Emellertid torde han ha afgifvit den nyss anförda bekännelsen med en betydligt *dämpad* frimodighet.

Var han kanske besvärad af något som man kallar »samvetspjunk»? Hade han ännu inte hunnit göra rent hus i sitt inre för de der sedlighetsgrillerna, hvilka Granander förklarar som »fördomar». — Eller träffade honom en anklagelse för brusten pligt mot den unga qvinna han älskat och älskade? Hvem vet.

Men nu fick han sin hållning stärkt. Grananders uppmuntrande ord voro ett plåster för det sjuka samvetet.

— Jag vill trotsa fördomar och tadel, utropade han med en kraftig åtbörd. Kan jag på det ena eller på det andra sättet tjena som banbrytare för friheten så ställer jag mig gerna i breschen. Någon skall väl taga emot de skarpaste huggen, och jag blir den siste som sviker.

— Jag känner mig rörd, utlät sig herr Granander, öfver att hos en arbetare finna en sådan upphöjdhet i tänkesätt. På min ära, det förefaller mig som vore det der murareförskinet blott en förklädnad, bakom hvilken döljer sig något stort . . . Jag får tillstå, att detta samtal med Andersson skänkt mig en verklig njutning. Må vi från denna stund vara förtroliga vänner — och tillåt mig äfven att någon gång helsa på i Anderssons hem; det skulle vara mig kärt att äfven få betyga min aktning för den utmärkta qvinna, som delar vår gemensamma åsigt och vågat ställa sig vid Anderssons sida i kampen mot det gamla och ruttna.

— Herr Granander är naturligtvis högst välkommen, stammade Andersson litet förlägen — och jag känner mig högst smickrad öfver . . .

— Ah, jag ber, tala inte om sådant! afbröt den fryntlige herrn och klappade muraren på axeln — oss jemlikhetsmän emellan behöfs inte artighetskram; vi förstå hvarandra bäst utan sådant.

Härpå tog Andersson farväl och gick. Han stod ett ögonblick besinnande i porten, tog så ett raskt steg ut på gatan; men stannade åter liksom oviss om hvart han skulle gå.

Ändtligen sågs han styra till vägs förbi hörnet och in på torget. Här stannade han änyo och började med tankfull min se sig omkring. — Var det kanske de omgifvande grå husens medeltidsarkitektur, som tilldrog sig den unge murarens intresse?

Omsider företog han en hastig undersökning af sin börs och försvann derpå med dröjande steg genom Kåkbrinken åt Kungsholmshället till. I en gränd, som utmynnar vid Nordensborgsbacken, hade han sitt hem.

III.

Hilda.

Vid inträdet i den torftiga bostaden möttes han af en qvinnlig varelse med blekt, finhyllt ansigte.

Hon fäste på den hemkommande en mildt förebrående blick, i det hon saktmodigt yttrade:

— Du har låtit mig vänta på dig till middagen. Sådant händer ofta nu för tiden. Det är inte snällt af dig, Cæsar.

Han svarade icke utan kastade sig ned på träsoffan, vårdslös och modstulen.

Efter flera minuters ömsesidig tystnad slapp det ändtligen ifrån honom ett likgiltigt: — du ser ledsen ut, Hilda.

Hilda, som hon benämndes, vände ansigtet åt den talande, ett svar tydligt nog — hon var ledsen, det borde han kunna begripa.

Den unga qvinnan stod vid fönstret och fingrade nervöst på förklädessnibbarne under det hon med förströdd blick såg ut i rymden. Hvad tänkte hon? På det förflutna på det närvarande eller på en framtid, som med hvarje dag tecknade sig allt dystrare och hopplösare?

Hon var ännu nästan barnet, ovisst om hon ens fyllt tjugu år. Den smärta figuren tycktes ej vara bygd för att bära några livvets svårare tyngder. De mjuka barnalika dragen talade om för mycket af undfallenhet och för litet af mod att pröfva en dust med världen.

Rätt ofta påträffar man i storstadsvimlet ett och annat litet blekt flickebarn, påminnande om drithusliljan — med genomskinlig hy, späd gestalt, stora klara ögon, ögon, som bära hela själen på sina ytor — en sådan en liten spenslig varelse, hopväfd af solsken och sommarluft.

Den unga Hilda var just ett af dessa blida väsen, som sakna mest af allt *energi*, eller som ordet ibland rätt lyckadt öfversättes: »näbb och klor». Hon egde blott den veka kraft, som ligger gömd i ett tyst lidande samt — tårkällan. Detta utgjorde allt, hvarmed hon blifvit rustad mot lifvets strid.

Hvad det yttre vidkommer hade naturen varit huld mot henne; hon såg bra ut, stackars liten. Det torde icke heller felat henne förutsättningar nog att bli en bra maka åt en karl, som icke just söker ett husligt »rifjern», utan företrädesvis värderar de rent qvinliga egenskaperna.

Men — ja det gifves i kärlekssaker så ofantligt många *om* och *men* — nu var det först och främst gånget till på det gamla sorgliga viset: — Hon glömde sig eller som det äfven kallas »förgick sig». Kommo så ånger, förtviflan, tårar, blygsel, nöd och till sist omsorg för den spåde i vaggan der.

Fästmannen hade dock haft en tillstymmelse af pligt-känsla. Han uppletade en bostad åt modern och barnet — och sig sjelf.

»Sk'a vi då gifta oss?» hade stackars Hilda frågat med en skymt af glädje i de förgråtna ögonen.

»Kalla det hur du vill», svarade han. »Menar du något om prestvigsel, så vill jag blott säga, att det inte är hufvudsaken; för närvarande ligger vigten derpå, att du och barnet bli försörjda.»

»Men . . . men . . .» hade Hilda invändt . . . »det går inte an, det är inte rätt, och folk får då så mycket att säga.»

Det talet tjenade blott att egga oppositionslusten hos den ordningsfiendtlige unge mannen. »Folkets prat», utbrast han med hetta, »föraktar jag, och hvad som är rätt eller icke, det säger mig mitt förnuft.»

Härmed hade samtalet slutat. Hildas blygsamma förslag att före »hopflyttningen» förgylla upp saken med en förlöfningssring blef mött med tystnad.

Nöden har ingen lag, säger ordspråket. Den stackars flickan hade inga anhöriga att lita sig till. I fråga om

tilltagsenhet hade försynen varit njugg mot henne. En aderton à nitton års qvinna utan stöd, utan världserfarenhet skall sannerligen ock vara förföljd af god tur för att taga sig fram med ett spädt barn på armen.

Allt hvad hon egde af tillit var fästadt vid *hans* trohet. Att på ett eller annat sätt stöta ifrån sig denna enda räddningsplanka vågade hon ej. Hjertat torde derjemte ha talat sitt välförstådda och mäktiga språk.

Och så blef det, som det blef.

Nu hade de på sitt sätt varit gifta i ett och ett halft år. Denna tid hade förflutit under vexlande omständigheter. Brödbekymmer hade nog gjort sitt till att ställa en del omsorger och önskningsar i bakgrunden; kampen mot fattigdom och nød förmädde att hos den stackars flickan förqväfva tankarne på den »lyxen» att vara »rättigt» gift.

Så lydde i största korthet Hildas kärlekshistoria in till denna dag.

Och nu, der hon stod vid fönstret, blickande ut öfver en närliggande grön plan, trängde sig på henne en mängd erinringar från barndomstiden, den hon ju helt nyss lemnat bakom sig.

Hon hade hört sin mor, medan denna ännu var i lifvet, så ofta tala om, huruledes bekymrens tyngd lägger sig öfver en sedan en blifvit stor, kommit med båda fötterna ut i världen. — Vid den tiden var hon en liten skolflicka, rosenkindad, glad som en lärka och allas älskling. »Gullvifvan» kallade man henne i skolan, för det rika blonda håret. Traktens folk kände henne bäst under namnet »vackra Hilda» eller »flickan med de granna ögonen». — Ack, hvad åren gått; det var ju som i går allt detta!

Och så mindes hon på den dag, när hon med de andra barnen gick fram till altarringen i Klara kyrka. »Nu har du tagit första steget ut på den osäkra jordestigen», hade mamma hviskat, när hennes Hilda trädde ut genom tempeldörren.

Ja — och världen var ju icke så oäfvnen, hade Hilda tyckt. Den bjöd ju att börja med på idel glädje. Hvilken förtjusning öfver den första långklädningen och nya hatten!

Så försvunno några år; dessa blefvo vexlingsrika nog . . . Mamma hade myllats ner i kyrkogården och den nya helgdagsklädningen kommit att gå i hvardagsbruk.

Men ungdomen är ju icke till för evig sorg. Nöjen hade vinkat, glada förströelser fångslat det unga sinnet, ömma bekantskaper knutits och så . . . ja, så till sist . . .

Hilda slet blicken från gräsplanen derute och vände sig mot väggen för att dölja ett tårflöde.

— Hvad är det Hilda? ljöd det från soffan. — Är du ledsen?

— Ja, kära du, jag är mycket bedröfvad, svarade hon, sökande att dämpa sin gråt.

— Jag är just inte van att se dig glad, och egentligen har du väl föga att glädja dig öfver, du som jag. — Har det händt något särskildt i dag? sporde han, vid det han märkte att Hildas sorgsenhet denna gång var mer djupgående än vanligt.

— Ja, husvärden har varit här.

— Nå, än se'n; hvad vill han? Jag har ju lofvat honom penningar till den femtonde, och det är inte långt lidet på kvartalet ännu.

— Han sade att han tror icke på någon betalning och så hotade han med vräkning och yttrade att . . .

Mannen på soffan gjorde en rörelse samt tillsände henne ett par frågande ögonkast. Derpå uppstod en lång paus, hvarunder båda stirrade åt hvar sitt håll.

Omsider tordes han bryta tystnaden. Med något osäker stämma och mer liksom talande till sig sjelf, frågade han:

— Hvad sade värden?

— Att . . . att han önskar fortast möjligt slippa se oss i huset, berättade Hilda med gråten i halsen — och att han är för hederlig karl att upplåta rum för . . .

— För hvad, hva'sa?

— För . . . för skörlefnad, sade han . . . O, att man så skall lida!

— Jaså, lät det doft och långdraget — hm, jaså. Andersson lade hakan ner mot bröstet och sammanbet tänderna. Hilda gaf fritt lopp åt sina tårar.

Den halsstarrige unge mannen satt en stund med händerna knutna och ögonen gnistrande af vrede. Omsider reste han sig, utbytte under stor brådska sin arbets-tröja mot helgdagsrocken, putsade af sina skodon samt närmade sig dörren utan att säga ett ord. Hildas fråga, när hon nu hade att vänta honom hem, besvarades med ett snäsigt — »det vet jag inte».

IV.

"Revolutionärerna."

Vid åttatiden samma qväll sågs en hop arbetsklädda män stöta tillsammans utanför en krog på Norr. Ett lifligt samtal fördes gruppvis inom sällskapet, och omsider försvann hela skaran genom krogdörren.

Ett tomt rum innanför skänksalen togs i besittning, och förtäring inkallades.

När det druckits om en stund och samtalet börjat antaga något af den stojande ton, som är egen för krog-lifvet reste sig en af männen och bad om tystnad, i det han drog ett papper ur fickan.

— Andersson har ordet, skreko flera röster på en gång.

— Kamrater! började Andersson. Ären I ense med mig om att vi och våra likar, jag menar arbetarne, äro skamligt förtryckta af de magtegende och penningefurstarne? Hvad?

På frågan följde ett dundrande ja, och den talande fortfor:

— Skall ett sådant sakernas skick få bestå utan de förtrampades protest, eller bör något göras af dem för häfdande af anspråken på att få vara fria människor och medborgare? Sk'a vi längre böja våra axlar under det förbannade ok, som gör oss till öfverklassens dragdjur? Hvad sägen I olyckskamrater?

— Bra taladt! Det är rent språk. — Påfyllning här! — Dessa senare ord voro rigtade åt skänkflickan,

som en stund stått i dörröppningen och lyssnat till de högljudda gästerna.

— Nå, ropade Andersson exalteradt, hvad tron I alltså är för oss att göra?

Det lär ingen vetat. Ett oredigt sorl och slammer med glas och brickor vidtog sedan talaren slutat.

En af kamraterna, hvilken kändes vid namnet Ström och som suttit tyst i en vrå utan att deltaga i pokulerandet, reste sig och sade:

— Hvad vi ha att göra? Ja för allt hvad jag förstår skulle vi för närvarande göra klokast i att strax gå hvar till sitt. Hvad vi med detta krogresonnemang förmå uträtta för vårt bästa torde mer än uppvägas med det goda som består i nattron och några sparda tofskillingar. — Jag har slutat.

Det talet mottogs med mummel och ett ilsket: »håll du din mun, goodtemplarbracka!»

Anderson slog med sitt glas i bordet och sporde hånande:

— Är någon af samma mening som den senaste talaren?

— Nej, ljud enstämigt, — Ut med honom! tillade en.

— Vi fortsätta alltså vår rådplägning. Till frågan igen: hvad är för oss att göra?

— Ansluta oss till något revolutionärt parti, rådde någon.

— Här fins intet revolutionärt parti, upplyste Andersson.

— Då måste vi bilda ett sådant, förklarade den andre och slog handen i bordet.

Oppositionsmannen, han som nyss var nära att bli utkörd, smålog. Han hade rest sig för att gå, men fattad af ett slags intresse för hvad kamraterna förehade, slog han sig ner igen.

— I börjen minsann på att bli roliga, pojkar, sade han godmodigt. Jag får lof att höra er till slutet.

Den unga mannen i fråga, känd från ett i det föregående återgifvet samtal uppe på en murarställning, hette

Gustaf Ström och var en karl med, framför allt, godt lynne. I umgänget med så väl kamrater, som andra hade han gjort sig mycket afhållen för sin glädtighet, sitt goda förstånd och sin friska lefnadsfilosofi.

Med sin vän, Andersson, kunde han dock ej rätt förlikas i åsigheter. Det var honom omöjligt att dela dennes dystra lifsåskådning eller ingå på de öfverspända politiska läror, som kamraten högljudt och pockande ville påtruga honom. Mer än en gång hade de båda kamraterna råkat i dispyt, hvarvid Ströms godmodighet, förstärkt med en viss logisk skärpa i uttryckssättet samt en ingalunga liten talförhet bragt Andersson till tystnad.

Denna afton hade Ström af nyfikenhet följt de andra åt till krogen, der, efter hvad som sades, vore något högst viktigt beramad. Andersson hade nemligen länge gått hafvande med en stor idé; det gälde ingenting mindre än att bilda en förening, som skulle göra i omstörtningspolitik. »Här fins intet revolutionärt parti», hade han nyss yttrat. Det var detta »länge kända behof», som nu skulle fyllas.

Andersson vecklade upp sitt papper och anhöll att få läsa upp för sällskapet sitt förslag till stadgar och program för den tilltänkta föreningen.

De församlade lyssnade uppmärksamt till hr Grananders opus, och när Andersson slutat sin läsning brast ut ett jubel, som kulminerade i en ny order om »påfyllning».

Ström hade under tiden suttit helt lugn och balanserat på stolen. Då glaset blifvit fyllda, vände sig en af kamraterna till honom och frågade i litet försmädlig ton

— Nå, min kära Gustaf, hvad har du att säga om saken?

— Jo, jag måste ge min komplimang åt Andersson, som antagligen satt ihop det der skrifna. Håller det blott streck, så har han ju med några penndrag åstadkommit förträffliga saker. Bara vi nu kunna bli värdiga att besitta alla de förmåner som vänta oss. Men det också får väl Andersson sörja för. Jag tycker

dock, att vi borde företaga ett omstöpningsarbete på oss sjelfva först och omstöpa samhället sedan. Frihet och myndighet äro bra för folk, som förstår att rätt begagna dessa ting.

— Förstå . . . upprepade Andersson — äro inte vi förnuftiga människor så väl som någon en, som sträcker sin lata lekamen på en mjuk vagnsdyna. Få vi inte arbeta åt samhället — och hvad ha vi för det?

— Ja, svarade Ström — nog torde vår ställning tarfva förbättring, men en sådan uppnås inte dermed, att vi ställa oss som fiender mot lag och ordning eller mot dessa våra medborgare, som råkat få en del mer af lifvets goda. Vi . . .

— Hvad? afbröt Andersson häftigt — du vill då ha oss till slafvar fullt ut; vi sk'a inte ens få lof protestera, inte höja ett finger mot förtrycket. Äro vi inte födde att vara frie män?

— Jo, men . . .

— Alltid dina »men». Du kan gerna tiga; jag viste förut, att du skulle ta parti för trädomyssystemet.

— Blif inte så het, Andersson, utan låt mig tala till slut. Du och jag råka att ha alldeles motsatta meningar i denna sak, som rör oss båda lika mycket, men derför må vi icke vredgas på hvarandra. Jag ger dig likväl rätt till en del. Vi kroppsarbetare, som ju utföra det icke minst viktiga bland de jordiska värfven, borde ega aktning och anseende, ej mindre än andra samhällsklasser.

— Men ega vi det? sporde Andersson utmanande.

— Det göra vi icke. Den kroppsarbetande mannen står, sorgligt att säga, om icke under, så dock nedst på samhällets rangskala.

— Alldeles så. Och skola vi vara nöjda med detta?

— Säg mig, Andersson! — Måste icke du så väl som jag bekänna att arbetsklassen, eller som det nu är modernt att säga: underklassen, *sjelf* icke är alldeles utan skuld till att dess anseende blir föringadt.

Dessa ord verkade en rörelse af missnöje i kamra

kreten. Andersson stod strax färdig med en replik, men Ström behöll ordet och fortfor:

— Jag vet, att mitt tal kan bedröfva mången af våra redliga, sträfsamma och intelligenta kamrater. Men må jag likväl få säga *min* mening; sedan skall jag gerna lyssna till *er*. — Vetet det: att äro vi hållna som slafvar, så kommer det sig deraf att ett stycke slafnatur sitter i allt för många af oss.

— Jaså, sade Andersson i förkrossande ton. — Nu kan du sluta; jag har förstått dig: vi äro slafvar och förtjena att vara det. — Ström har sagt det. Hvad sägen i sjelfva?

Det blef allmän resning från stolarna, Mumlet växte till storm. Andersson stälde sig utmanande mot Ström; hans röst skälfde i det han sporde:

— Har du mer att säga? Eller lyster dig att upprepa hvad du nyss sagt?

— Jag återtager ingen ting och vill förklara mig tydligare, om du så vill, svarade Ström lugnt och med en godmodig anstrykning af löje öfver kamratens hetta. — Sä g mig: hvad förstär du egentligen med slaf?

— En som inte råder öfver sig sjelf.

— Nå, och hvad var den forntida trälens mest utmärkande egenskap?

— Hm — det, att han *lät* förtrycka sig.

— Ja, om du så vill; och vidare hans *sorglöshet*, han sörjde aldrig för morgondagen. — Nå väl, det behöfde han icke heller, ty husbonden gjorde det för honom.

— Nå än mer!

— Slafven sparde aldrig; detta var ju ock naturligt från hans sida, ty han hade ingen rätt att ega och behålla hvad han kunnat spara. Han lefde för dagen och hade ingen tanke på framtiden.

— Hvad har då allt detta med vår sak att göra?

— Jo det att, sorgligt nog, slafvens vanor regera en mycket stor del af oss arbetare. Vi kasta ifrån oss all tanke på framtiden. Hur mången arbetar ej blott

för att uppehålla *suparens* ömkliga tillvaro. Och då ett sådant lättsinne straffar sig sjelf med nöd och elände, då knota vi öfver dem, som ega mer än vi. Och hur akta vi vårt värde som friborne män? Med trälens djuriska likgiltighet för det anständiga exponera vi oss på gator och torg i fyllerilastens djupaste förnedring. — »Frie medborgare» — detta är ju blott ett spenamn, som vi lagt på oss sjelfva. Vi uppföra oss icke som sådana. Ja, jag talar här om klassen i gemen; att undantag gifves erkänner jag lika visst som jag beklagar, att den hederlige och ordentlige äfven, och detta med orätt, får sin del af det förakt, som drabbar den oordentlige.

Andersson stod några ögonblick tyst och tuggade på ett svar; omsider sporde han:

— Vill du härmed säga, att det blott är den fattige arbetaren, som super?

— Nej, men han är den, som oftast super sig till skam och skada. Att den rike och förnäme äfven tager sitt glas, kan icke ursäktas oss, så vidt vi vilja kalla oss sjelfständiga män och förnuftiga varelser. För öfrigt kan ej förnekas, att just arbetaren, mannen med den torftiga utkomsten offerar *mest* på dryckeslastens altare. Detta är hvarken aktningvärdt eller klokt. — Hvarför skola vi arbetare ha en sådan skam öfver oss? Det är något för oss att tänka på, — en fråga långt viktigare än den om att afskaffa kung och prest.

— Hm, ja, medgaf Andersson — till en del kan du ha rätt; det förbannade bränvinet borde aldrig finnas till; det är också ett af öfverklassens påfund att ockra på den fattige.

— Bränvinet rör oss icke. Vi äro ju förnuftiga varelser, såde du nyss; vi ha förstånd att skilja mellan nyttigt och skadligt. Hvarför dricka vi öfverklassens bränvin när vi veta att det utarmar och förstör oss?

— Är det då inte de styrandes pligt att undanrödja hvad som är till skada för folket?

— Jo, om folket så önskar. Men tror du att bränvinsförbud eger tillräckligt stöd i folkmedvetandet för att *kunna* genomföras? — Ingår till exempel bränvinets borttagande i den här nya föreningens program? Jag mins inte att stadgarne hade ett ord derom. — Nej, vi vilja för våra lustars skull ha bränvinet kvar och lefva i sus och dus. När vi sedan, tyngda af nöd och medmänniskors förakt sjunka till jorden, då skria vi blott öfver orättvis lagstiftning och utslunga vår bitterhet mot dem, hvilka ännu hålla sig uppe på benen medan vi kråla i smutsen. Vi pocka på likställighet, menande att andra människor skola *sänka sig* till oss, vi glömma att vi äro födda hit med skyldighet att arbeta på vår förädling — med ett ord: vi ha tagit miste om vår kallelse, gjort snedsteg och kommit ur spåret. För att bli på rätt stråt igen fordras mer än att hålla väsen.

— Och detta inbillar du dig förstå i grund och botten, bättre än personer med både kunskaper och erfarenhet? Tror du kanske att jag och kamraterna här äro ensamma om vår åsigt? Nej den dela vi med män som i bildning och klarsynthet höja sig betydligt öfver en sådan som du.

— Jag, är öfvertygad, genmälte Ström, att många förstå saken bättre än jag; men är det då alldeles säkert att desse förståsigpåare säga oss sanningen. Som du vet lönar det sig icke bra att säga folk sin mening rent ut. Den som talar för oss om våra *rättigheter* hurra vi gerna för, men talte han i stället om skyldigheter, skulle vi hvissla ut honom. Det är inte den minsta af våra olyckor, den, att en del talföra och tvifvelaktigt ärliga herrar stiga upp och presentera sig som vänner, strykande oss om munnen med granna ord om en »frihet» som är oss »frånstulen». Dessa »vänner» drifva med oss helt enkelt. Deras förmåga att hjälpa är långt ifrån så stor som deras konst att prata. — Det går för sig att stå framför en hängd och hålla en timmes tal om hur skönt det är att lefva; men repet skä-

res inte af med *prat*. — Hvad som här behöfves är föresats och handling.

— Du anser naturligtvis att samhällsordningen kan vara hur förvänd och onaturlig som helst, och vi skola vara nöjda ändå.

Jag anser att samhällsordningen är duglig nog åt oss; när *vi* bli bättre skall samhällsordningen bättras i lika mån. Hvad kunna för öfrigt lagarne utträtta för vårt anseende eller materiela väl om vi icke sjelfva vårda oss om dessa ting. — Slösaren och drinkaren veta råd för att utarma sig, trots all lag, den han helt fräckt skrattar åt.

— Nå, du som är så klyftig, gycklade Andersson — kan väl då på rak arm säga oss *när* den frihet, som vi längta efter skall komma, i fall vi lägga från oss allt politiserande och förbli lojala i all enfaldighet.

— När? Ja, det beror mest på oss sjelfva. Vår frihet hänger förnämligast på att få från oss afvärjd den olycksaliga last som inbränner slafmärket på våra pannor. — Ja, jag finner att mina ord behaga er bra litet men jag rycker ändå fram med mitt förslag — skratten gerna. — Jag säger: Låten gerna den här föreningen bli en verklighet, kallen den »Sjelfständiga Medborgares Protest», som ämnadt är, och protesteren med kraft mot *fylleriförtrycket*. — Blifven revolutionära och gören revolten mot de låga begär som tyrannisera er, som gjort tusenden af våra kamrater till tiggare och uslingar. — Kort sagt, bilden en ett nykterhetsförbund! Ingen opposition är mer påkallad för närvarande än den mot superiet.

— Ett nykterhetsförbund! utropades i korus, och derpå följde ett dundrande skratt.

— God natt gossar, helsade Ström, som var vid godt lynne, trots det snöpliga nederlag hans projekt lidit. Han skred mot dörren.

Vänta lite! ropade en af kamraterna — du har väl inte brådare än att du kan stanna och dricka ett glas med oss? Skölj du ner nykterhetsgrillerna! Inte

ska' du vara en tocken der sedepredikande uf i ett gladt lag.

— Ett gladt lag, sägen I; skulle det vara från *den* sidan I ta'n er så kallade välfärd? Det sades dock när vi gingo hit, att här gälde en öfverläggning i allvarligare saker.

Nu kom den inkallade förtäringen. Dispyten gaf rum för ett ystert glam.

Skola vi fortsätta våra förhandlingar? sporde Andersson.

Blandade rop af »ja» och »nej», »uppskjutes» och »sloping» läto höra sig.

Andersson såg betydligt missbelåten ut; han hade säkert väntat ett bättre resultat af sitt ljungande inledningstal. — Jaså, utlät han sig förbittrad — vi ha alltså fått mötet förstördt genom den der nykterhetstuppens galande. Nå väl, vi gå.

— Strax bara vi få druckit ut, förklarade de glada rabulistämnena.

— En sak till, påminte Andersson, jag frågar om icke sällskapet vill repartisera till aftonens förtäring.

Detta var en fråga, vigtig som någon annan. Den bejakades ock enhälligt.

— Jaha, vår skuld belöper sig till åtta kronor och fyrtio öre, alltså fyrtiotvå öre pr man, upplyste Andersson.

Alla grepo efter sina börsar; det blef ett skramlande och klingande med slantar. Andersson sågs, vänd åt kakelugnen, räkna öfver innehållet i sin portemonä, hvar på han vände sig till en kamrat och hviskade:

— Det felar mig tio öre. Kan du låna mig dem?

— Nej, blef svaret — det felar sexton öre för mig sjelf. Den talande stjelpte ut på bordet hela sitt myntföråd. En annan följde exemplet och bragte i dagen sex femöringar och två mindre kopparslantar.

Bland sorlet och peningeskrumlet hördes nu ett flertal mer eller mindre blygsamma böner: — låna mig så eller så många ören!

Ström, som en stund stått i dörröppningen, färdig att aflägsna sig, kom nu att gifva akt på förvirringen inom sällskapet. Utan att säga ett ord gick han fram till disken och räckte fram en sedel.

— Det är betaldt, ljud skänkflickans röst inåt rummet, och snart befann sig hela sällskapet ute på gatan.

Andersson tycktes söka ett enskildt samtal med Ström, och när de begge kamraterna kommit afsides sade den förre:

— Du var kanske vid öfverflöds-kassa i qväll, eller hvarifrån kom din storartade frikostighet? Den är så mycket märkligare som du just inte förut skaffat dig ryktet att vara spendersam.

Bakom Anderssons ord låg icke så litet af bitterhet.

— Hvarför jag betalade krogskulden menar du — ja, helst ville jag slippa att tala om den saken, men om du nödvändigt vill veta mitt skäl, så hör: Jag tyckte det var allt för pinsamt att stå och se hur I derinne vänden ut och in på alla fickor för att leta efter felande fem- och tioöringar. Kanske vi ock till sist fått stå der med brist i summan, blifvit utvräkt af polisen och behandlade som oredliga värdshuskunder. En dylik historia skulle allt bra mycket »generat uniformen» — eller hvad säger du sjelf — du som är så varmt intresserad af allt som rör arbetarens värde och anseende?

— Jaha, det förstås, medgaf Andersson kort.

Båda gingo en stund tysta bredvid hvarandra. Ändtligen stannade de i ett gathörn; Andersson helsade ett liknöjdt godnatt och gick ensam i riktning mot hemmet.

Aftonen var en af dessa sommarljumma, stilla och ljusa, som tyckas vara egnade att stämma människosinnet till lugn och till försönlighet mot allt — som skänka förnöjsamhet och ljuf hvila åt den under dagens sol tröttade.

Men om någon kommit att se den unge muraren rätt i ansigtet, så torde han deri spårat allt annat än inre tillfredställelse. Det låg öfver mannens hela väsen en djup skugga af hat och förakt. Han vandrade framåt med trötta steg och när han ändtligen nått hemmet

och trädt uppför yttertrappan, slog han med en rörelse af lifsleda och bitterhet till porten efter sig. Den genljudande skrällen, som härvid mullrade genom husets våningar kunde på sitt sätt varit ett uttryck för Anderssons sinnestillstånd vid tillfället.

Med känslor af det slag, som brukar höra ihop med utsigten att nödgas gå till sängs utan qvällsmat, trädde han genom dörren. Kastande sin hatt på en stol blickade han omkring i rummet för att söka Hilda.

Men Hilda syntes icke till. Allt var tyst härinne. Sängen stod bäddad och gardinerna voro nedfälda.

— Hvad kan hon ha att göra ute så här dags, mumlade han förtretad och satte sig tungt ner i soffan, der han förblef sittande en god stund i slö väntan.

Plötsligt, och liksom farande upp ur en dröm, sprang han till fönstret och drog upp gardinen. Ute var redan mörkt.

— Hvad vill det här säga? utbrast han med ångslan — är hon alldeles försvunnen?

Hans nästa rörelse var ett språng bort i vrån, der vaggan stod.

Derifrån ryggade han tillbaka och lät höra ett rop af förskräckelse.

— Både hon och barnet! skrek han och bleknade. Som en vansinnig började han fara omkring i rummet, letande på de mest omöjliga ställen. Till sist störtade han på dörren och utför trapporna.

— Hvar gå att söka? — Alla dörrar i huset voro ju lästa för natten. Hos hvem skulle han fråga? Han kände ej en enda människa i trakten, icke ens sina egna rumsgrannar. Den människoskygge unge mannen hade aldrig under hela den tid han bott i huset sett upp emot, än mindre helsat på en mötande i trappor eller förstuga.

Icke besinnande, att han gått ifrån ostängda dörrar begaf han sig i häftigt språng upp på bergshöjden ut emot Kungsholms tull. Här stälde han sig och spejade åt alla håll. Och derpå fortsatte han med samma tröstlöshet sitt lopp öfver backsluttningarna, genom tullen, ut efter Drottningholmsvägen.

V.

Känslomenniskan.

Der stodo de gamla furorna i Stadshagen lika mörka och resliga som förr. De voro alla gamla bekanta. Och den löfskuggade sidovägen ner till Marieberg kände Andersson väl igen sedan fordom, eller rättare nyligen — det var ju icke mer än två år sedan han med Hilda vid sidan under ljusa sommarqvällar vandrade i den vackra lustparken, hennes älsklingsplats.

Kanske var det snarare en af minnet född impuls än en verkligt öfverlagd plan, som förmådde honom att här söka den försvunna. Han genomströfvade parken, undersökte bersåerna och grottan vid sjökanten.

När han efter sitt fruktlösa letande ändtligen beslöt att lemna stället, föll det honom in att ropa den sagnades namn på det intet skulle vara oförsökt.

Men rösten svek honom. Han ville då hvisla en melodi, den han viste att Hilda af gammalt kände. Nej, läpparne nekade att göra tjänst.

Nu föll honom den tanken in: hon är kanske i denna stund hemma. Och så ilade han i fyrsprång tillbaka.

I det ögonblick han beträdde landsvägen svek honom åter hoppet; han stannade och ville så när återvända för att än en gång genomsöka parken.

Men han fortsatte att springa. Oron stegrades ju närmare hemmet han kom. När han omsider stod på trappan och skulle lägga handen på låsvredet, slog hjertrat så att bröstväggarne ömmade.

Dörren upp, och in i rummet! Der var, liksom nyss, tyst och tomt. En blick i vaggan. — Ack! Borta, alltjemt borta. Kanske för alltid?

Det kändes honom så qvafv derinne. Ut! Nästan vanvettig flydde han utför trapporna.

* * *

Stackars Andersson! Hvad som än felades honom, icke var det *känsla*.

Han skulle kanske varit en god människa om icke naturanlag och vissa yttre omständigheter samverkat att hos honom skapa en karakter af det der egendomliga slaget, som kan sägas både sakna och ega konsekvenser.

Att han djupt älskade sin lilla Hilda, det led intet tvifvel. Men han var ur stånd till ett rätt tillämpande af kärlekens lag.

Han var aldrig likgiltig för hennes klagan. När armod och sorg esomoftast bringade den veka unga qvinnan nära förtviflan, var han långt ifrån den, som hånade hennes tårar. Men hjälpa, det kunde han inte. Han rådde ju ej för att sakerna stodo som de stodo. Det var ju ej hans skuld, att man var fattig, att nöden gjort sig bofast i hemmet. Hvad kunde han göra åt det?

Så resonerade Andersson och tystade ned ansvaret, betraktande sig blott som ett hjälplöst offer för det usla världsskicket, som lät somliga gödas medan andra svulto — som lät en del herska och en annan gå under oket.

Och det var nu en gång så, att han sjelf kommit; att tillhöra den senare hopen. Han var slagen till slant det fans för honom ej annat öfrigt än lida.

Att nå det mått af lifvets goda, som han ansåg sig förtjena, det höll han för omöjligt, så vidt det ej kunde ske genom att skuffa andra undan från fatet. Denna nu för tiden mycket utbredda lefnadsprincip, hvilken vi människor tillegnat oss af hundarne och svinen, hade Andersson, som mången annan kommit att dyrka.

Han viste ej och ville ej veta om, att vår jord lö-
nar med tack hvar och en, som brukar spaden; att man
sjelf kan, om man rätt vill, trola fram åt sig en kött-
gryta — stor eller liten, men åtminstone alltid tillräck-
lig för ens behof.

Det gifves för en människa intet förderfligare än
föreställningen att hon är olycklig för andras skull. Har
hos henne rotfäst sig den mening, att hon är ett af
menschlighetens styfbarn, ett oskyldigt offer för likars
hjärtlöshet, en missförstådd själ — då farväl med lefnads-
lusten hoppet, och uppehållskraften!

Andersson var just en af dessa olyckliga, hvilka
blifvit smittade af den moderna själskrankhet, som man
brukar kalla *pessimism*. Anlaget härtill var ett faders-
arf, och för den vidare utvecklingen sörjde dessa herrar,
hvilka tro sig förbättra världen genom att sätta menni-
skornas jordiska bekymmer och vedermödor under för-
storingsglas.

* * *

Andersson ilade som en ursinnig ut för gränden in
på Handtverkaregatan och i riktning åt Norrmalm.

Först efter flere minuters löpande stannade han och
frågade sig sjelf hvarför han egentligen sprang så för-
tvifladt.

Hvarför? Ja, det viste han inte. Han befann sig
nu på Nya Kungsholmsbron. En frisk vindkåre spred
svalka öfver hans upphettade ansigte. Han lutade sig
mot broräcket och kastade en likgiltig blick utöfver Rid-
darfjärden, vid hvars södra strand nattdimman sakta drog
sig upp emot bergen,

Här stod han orörlig och pustade ut efter sitt häf-
tiga springande. Emellertid lugnade han sig något; hop-
pet förespeglade honom en möjlighet att Hilda nu vore
hemma.

Hjärtfrysande i sina genomsvettade kläder ryckte
han sig lös från räcket och styrde hemåt.

Kommen nära fram till huset kände han en glädjeblixt genomila sitt bröst — han hade tyckt sig se ljus i fönstret. På mindre än två sekunder sprang han upp för trappan.

Ack, det var månskenet, som spelt honom detta grymma spratt. — Inne i rummet var lika tyst och tomt som nyss.

Nu nådde hans förtviflan sin höjd. Alldeles tillintetgjord kastade han sig i sängen och borrhade hufvudet ner i kuddarne. En klagan liknande ett barns qvidande undslapp honom i det samma. Han rusade upp, färdig att stöta hufvudet mot väggen. Borta, borta! framsnyftade han — hvarför skall jag lefva längre?

Det dök helt plötsligt upp för honom några minnen från barndomsåren — hur hans mor lärt honom bedja till Gud, hur hon stafvat för honom: »Gud, som hafver barnen kär» och berättat om den gode deruppe, hvilken ser oss ständigt och hjälper oss när vi åkalla honom.

Allt detta hade han för många år sedan glömt. Nu hviskade en svag, dröjande stämman inom honom: om du skulle bedja till Gud?

Han försökte knäppa samman händerna. — Nej det ville sig inte riktigt. Han drog ett djupt andetag, slöt till ögonen och bemödade sig att samla tankarne. Omöjligt. Ett par böneord, som han bjöd till att stappla fram, fastnade i halsen. Han kastade sig på en stol, slitande sig i håret och hans ansigte uttryckte ett helt helvete af tröstlöshet när han mumlade: — Gud? ... Jag känner nu mera ingen sådan.

VI.

Hvad Hilda kunde hitta på.

Hilda hade alltså öfvergifvit hemmet. På aftonen, strax efter det Andersson gått till mötet hade förtviflan fått magt med henne; hon ville icke lefva längre.

Med en dyster föresats hade hon gått ut och tagit ginaste vägen ner till sjön. Stående på stranden och blickande ut öfver den lugna vattenytan hade hon erfarit en sällsam njutning i tanken på att inom några minuter skulle hennes bekymmer och lidanden vara för alltid begrafna. Att dervid äfven hennes lif komme att ändas, det tänkte hon icke på; för henne gälde blott att afkasta en tryckande börda och sedan — ja något *sedan* tänkte hon sig icke, dertill var hon allt för mycket bedröfvad.

Nu närmade hon sig sjöbrädden, beredd att kasta sig i vattnet, men ryckte i ett nu tillbaka. — Barnet!

Det var som om hon först nu besinnat, att hon bar den lilla på armen. Af ren instinkt hade hon tagit flickan med sig. Icke var det hennes afsigt att släcka äfven den spädas lif.

Liksom skrämnd skyndade hon att aflägsna sig från sjökanten. Med klappande hjerta kastade hon ned sig på en timmerhög. Der blef hon sittande till dess natten inbröt.

Den kyliga vinden och barnets qvidan väckte henne omsider till besinning af hvar hon befann sig. Hon frös, och kom att dervid tänka på det öfvergifna hemmet, som dock erbjöd henne värme och fristad för natten.

Återvända? Nej, hon skydde detta sorgens näste, och så hade hon ju nyss blifvit hotad och oqvädad af husvärden.

— Men hvad skall Cæsar säga? tänkte hon, -- han kommer och finner hemmet öde, blir bedröfvad och... O, ja det är förskräckligt... men jag kan inte gå hem mer, hända hvad som hända vill. Hon reste sig och gick långsamt bort till ett närbeläget skjul, uppsökte der en undangömd vrå, svepte in barnet i sin sjal och var så beredd att invänta morgonen,

Under den långa sömnlösa natten irrade hennes tankar hit och dit. Fram emot morgonen reste hon sig från det hårda lägerstället, gick några beslutsamma hvarf omkring liksom för att krya upp sig och begaf sig på väg upp mot Klaratrakten.

En half timma före nio knackade hon på dörren till kyrkoherdens arbetsrum och stod i nästa ögonblick ansigte mot ansigte med sin forne konfirmationslärare.

Hennes helsning vid inträdet dränktes i en störtflod af tårar. Den gamle prestmannen, hvilken strax kände igen sitt nattvardsbarn, gick emot henne, fattade hennes hand och förde henne till en soffa der hon fick sitta och gråta ut,

— Du är olycklig stackars barn, sade han, när Hilda ändtligen hemtat mod att slå upp ögonen.

— Ja, mycket olycklig.

— Gif dig icke öfver, tröstade presten mildt, lugna dig och anförtro åt mig dina bekymmer; jag tror mig känna en del af dem, tillade han med en blick på den slumrande lilla. — Har han öfvergifvit dig?

— Nej, vi... vi...

— Ja, jag förstår — nå, är han hård emot dig; misshandlar han dig?

— Nej men...

— Det är ändå inte som det borde vara, menar du. Du har lemnat hemmet. Och hvarför? Säg!

— Jag ämnade göra slut på mig i går afton; jag kände mig så olycklig att jag ville dö.

— Bed Gud bevara dig för umgänge med sådana tankar, manade presten allvarligt. Men tag nu mod till dig och förtälj mig dina öden från början!

— Jag kan det knappast — ack, herr kyrkoherden är väl mycket vred på mig?

— Icke dömer jag dig, stackars barn. Mitt presterliga kall innefattar ej att lägga förkastelsens tunga sten på en börda som är tillräckligt svår förut. Och hör nu upp att gråta!

Den gamle lärarens vänlighet bragte henne till lugn; hon torkade sina ögon och höjde blicken från golvet. Och så berättade hon alltsamman.

— Nå, sporde presten sedan han anhört henne — hvad ämnar du nu taga dig till?

Stackars Hilda! Det viste hon inte,

— Vill du skilja dig från honom och barnet?

Hon ryckte till och tillsände pastorn en orolig blick.

— Hvad säger du? Om du kunde få ett tillfälle att på egen hand skaffa dig din utkomst, vill du då icke lemna honom åt sig sjelf, och barnet i någon annans vård så länge.

Det ville Hilda icke, efter hvad som syntes. Hon svarade icke, utan höll blicken sänkt mot skötet der lillan hvilade.

— Du önskar hellre blifva vid honom?

Hon gjorde en nästan omärklig rörelse med hufvudet.

— Jag klandrar dig icke för det, återtog presten — men, du sade nyss, att han inte ville gå in på ett lagligt äktenskap. Och att fortsätta den der sammanlefnaden, som du sjelf ju funnit både sorglig och full af smålek, dertill kan och bör jag icke råda dig.

Hilda sökte stamma fram några ord om att hon »hoppades» och »tänkte».

— Ja mitt barn, jag hör att du önskar vara gift med honom och att få vårda ditt barn sjelf; men tror du ej att äfven detta kunde bli vådligt? Om han till äfventyrs icke älskar dig längre — om du blefve förenad med en man som hatade dig och barnet?

— Nej det gör han inte, förklarade Hilda lifligt.

— Han håller af dig alltså?

— Ja!

— Då borde han gifta sig med dig.

— Men det vill han inte, sade hon sorgset.

— Hm, jag får säga, att jag inte alls förstår mig på din fästman. Hvarför vill han inte gifta sig!

— Det är onödigt, säger han.

— Säger han det? ja, sådant tal har jag visst hört förut; det är på modet att så resonnera. Stackars flicka! Jag skulle gerna vilja se ditt hem och tala med mannen.

— Ack, vill kyrkoherden det! Hilda sprang upp från soffan med nästan vild glädje.

— Ja, kunde jag blott dermed utträtta något för dig.

Det trodde Hilda säkert att pastorn kunde. — Jag vill inte, törs inte återvända hem ensam, men om kyrkoherden vore så innerligt god och . . .

Den välvilliga prestmannen förstod hvad flickan ville säga. Han tillsade om ett åkdon, och straxt derpå voro båda på väg till det öfvergifna hemmet ute på Kungsholmen.

VII.

Reklam.

För Andersson hade större delen af natten förgått under ytterlig ängslan. Ovissheten om Hildas öde jagade sömnen från hans ögon ända till fram emot morgonen, då han föll i en halfslummer åtföljd af virrvarr-artade drömmar.

När han vaknade var det lidet ett godt stycke på dagen. Han rusade upp yrvill och med värkande hufvud, gjorde en brådstörtad toalett och gick ut för att få luft.

På gatan sken solen med sensommarens hela glöd. Andersson kände sig trött och olustig. — Hvad skulle jag väl ute att göra? tänkte han. Att gå till arbetet föreföll honom så motbjudande, att han leddes vid blotta tanken ditåt.

Han förargade sig öfver gatbullret, hatade allt: den blå himmelen, de gröna träden och fogelqvittret. Han ville undfly hela världen, söka skugga och ensamhet. Derfor skyndade han hem igen efter att först ha köpt sig ett tidningsblad.

Sedan han läst sin dörr kastade han sig på sängen och började ögna i tidningen.

Plötsligt for han upp med ett utrop af glädje och svängde tidningen i luften. De slappa dragen fingo spänning och ögonen glans. — Han hade i bladet fått syn på en så lydande notis:

»Folket vaknar. Under bildande är i hufvudstaden en förening af arbetare, hvilken kommer att ha till syfte den kroppsarbetande klassens väckande till medvetande om dess medborgerliga rättigheter samt fostrandet af en opinion mot samhälls-slen-trian och ruten styrelseform. Föreningen ämnar verka genom frisinnade åsigtens spridande i tal och skrift, anordnande af öfverläggningsmöten samt genom kraftigt ingripande på agitatorisk väg vid tillfällen när folkets rätt sådant kräfver. *Oförskräckthet* tyckes vara denna förenings valspråk, och med den kännedom vi ega om de ledande krafterna äro vi öfvertygade att samfundet blifver af stor betydelse. Hvarje arbetare som nitälskar för sin egen och sina medbröders sjelfständighet, alla, som vilja kämpa för upplysning, jemlikhet och rätt böra sluta sig till denna förening.»

Vidare stod:

»Det torde vara på sitt sätt förtjent af omnämnande, att den person, som tagit initiativet till föreningens stiftande är en man ur de djupa leden, en arbetare, bärande det anspråkslösa namnet Andersson samt murare till yrket. Hvad som brister denne unge man i kunskaper, ersättes genom en sällspord naturlig begåfning, ett förundransvärdt ledarsnille samt ett brinnande nit för sina medbröders sak. Han besitter i hög grad ordets magt samt är i hela sitt väsen en man, i hvilken det anas något stort. Med honom i spetsen kan föreningen ej fela att bli inflytelserik. Dessutom ha vi försport att flere aktade män och sanne arbetarevänner ur de bättre lottades klass lofvat främja föreningens verksamhet.»

Så stod att läsa i tidningen »Röda Skenet.»

Andersson läste och läste om. Bokstäfverna rörde sig för hans ögon i vild dans. Nu ville han ut, nu föll det honom in att gå till bygget — icke för att arbeta, nej för att visa kamraterna på hvad som stod i tidningen, att låta dem hänryckas vid åsynen af den utomordentlige man, som de förut i sin blindhet icke förstått att rätt uppskatta.

Han vecklade brådskande i hop det dyrbara papperet samt grep i låsvredet.

Då kände han dörren dragas upp utifrån och in trädde Hilda, välbehållen men förgråten.

Glädjen öfver att återse den saknade borde, tyckes det, ha stämt Andersson till ömhet; men i stället öppnade han munnen för en ganska omild förebräelse.

Hilda fäste på honom en ängsligt bedjande blick, hvars betydelse Andersson fattade när han ögonblicket derpå varsnade i dörröppningen en äldre man i prestrock.

Presten helsade ett vänligt god morgon, men Andersson brydde sig icke om att besvara helsningen: han tycktes vara alldeles obekymrad om den främmande och sporde Hilda i sträng ton:

— Hvad är meningen med den här tillställningen?

Hilda darrade, den stackars flickan började frukta ett uppträde mellan presten och hennes Cæsar. Den förre skyndade att ge förklaring; han närmade sig Andersson och anmärkte:

— Jag tyckes ej vara välkommen hit, eller hur, min unge vän?

Andersson sträckte på sig och svarade: — Jag får säga er att ert besök är lika oväntadt som opåkalladt.

— Väl det förra men icke det senare, sade presten, förvånad öfver den unga mannens fräcka hållning.

— Jaså, men för allt jag vet, är ni inte besvärad hit i någon som helst presterlig förrättning. Eller söker ni någon annan person i huset?

— Det är just *er* jag söker svarade presten med eftertryck.

— Mig? Omöjligt! Har aldrig eftersträfvat den äran. — Men för att få slut på det här, torde det vara skäl att en af oss aflägsnar sig . . .

Andersson tog ett steg åt dörren.

Men plötsligt kände han Hildas armar kring sin hals och hörde hennes stämma i ett bedjande: »stanna stanna!» Han blef stående helt fogligt.

Vid det han blifvit berörd af Hildas hand och fått bilcka in i de vackra, tårade ögonen hade hans sinne veknat. — Stanna, upprepade han saktmodigt — hvarför skall jag stanna?

Presten, som med en viss förnöjelse sett hur den spotske mannen låtit besegra sig af en liten gråtmild flicka, ansåg tillfället passande för en anryckning. Låg-gande handen på Anderssons axel sade han vänligt:

— Icke skall ni för min skull rusa på dörren. Jag tror mig förstå att ni har motvilja för prestkragar, men jag ber: betrakta mig då rätt och slätt som en menni-

ska och vän? Jag kommer ej till er på embetets vägnar och skall ej falla er besvärlig genom att från kyrkans synpunkt förehålla er edra pligter.

— Mina pligter. — Hvad menar ni?

— Ni har pligter mot den unga qvinnan och mot ert och hennes barn.

— Jag försörjer dem efter bästa förmåga och då . . .

— Då tror ni allt vara godt och väl?

— Ja så vidt ett sundt praktiskt förstånd kan fatta.

Nog vet jag att kyrkan ålägger en diverse så kallade förpligtelser hvilka dock äro intet annat än värdelösa formaliteter, dem en förnuftigt tänkande sätter sig öfver.

— Men dermed har den förnuftigt tänkande ställt sig utom samhället.

— Derfor att han ej vill underkasta sig ett motbudande tvång?

— Lag är intet tvång, utom för den vrängsinnade. Samhället är byggt på lagarne och dess jemnvigt beror på att lagarne efterleivas. Menniskornas förhållande till hvarandra måste alltid vara grundade på lagliga förpligtelser; endast syndfria och ofelbara väsen kunna lefva utan lag. Vi måste hafva lagen för att hållas till våra skyldigheter och för att kunna bevara våra rättigheter.

Andersson drog till dörren, liksom besluten att stanna. Han letade efter någon invändning mot det presten nyss sagt.

— Men . . . men, stammade han, när en lag kommer att stå i strid med ens inre öfvertygelse, och tydligen framstår som obehöflig och samvetsförtryckande — skall man likväl dyrka den som ofelbar och mot ens vilja efterlefva den?

— Jag förstår mycket väl, svarade presten, att laglydnad skall förefalla motbudande för en människa, som vill dyrka sig sjelf och sin egen mening framför allt annat. Men vi ha något högre att älska än vårt eget jag. Nu skall jag icke tala med er om Gud och det som hör honom till, utan blott i rent praktiskt ljus och efter verldslig åskådning påvisa hur orätt vi göra när

vi af sjelfviskhet och nycker, eller på grund af en inbillad, kanske hycklad samvetsömhet vilja skjuta ifrån oss skyldigheten att efterlefva de lagar som afse vår egen säkerhet. Att upphöja våra lidelser, våra tycken och föreställningar till ett allena bestämmande rättesnöre för våra handlingar; att förkasta allt som ej stämmer öfver ens med vår egen och ett fåtal meningsvänners åsigt — det är sjelfviskhetens förblindelse. Vi göra oss till vårt eget släktes fiender om vi bära hand mot lagen, ty dermed söka vi utplåna skilnaden mellan rätt och orätt.

— Allt detta är mycket bra sagdt, genmälte Andersson, — men det kan dock inte öfvertyga mig om det nödvändiga i att tvenne personers öfverenskommelse att lefva tillsammans skall vara förbunden med en del toma ceremonier, antingen kontrahenterna så vilja eller icke. Det är så vidt jag förstår kärleken, som skall sammanbinda dem, och inte en löjlig komedi med prestkappa och handbok.

— Är detta allt hvad ni har att invända mot laggiftet —?

— Allt? Det är nog, ty när ceremonien är en tvångsak så är den genast förkastlig.

— Ja, den der komedien, som ni behagar säga, har olyckan att vara lag och därför er fientlighet emot den; men som jag nyss sade: lag är icke tvång, utom för den vrängsinnade.

— Vi kunna lefva utan en sådan lag.

— Det vet ni icke. Och för öfrigt, säg mig, hvori ligger egentligen det företräde som ert lösgifte skulle ha framför det lagliga. Ni säger er ej känna några förnuftiga skäl för att gifta er lagligt — nå väl, säg mig då ett skäl för att *icke* göra det!

— Friheten bjuder att man må i denna sak göra som man vill.

— Ni gör orätt i att förblanda frihet med godtycke. Det är hvarje medborgares pligt att respektera och söka upprätthålla lagarne,

Hur förvända och orimliga de än äro?

— Allt menskligt verk är ofullkomligt; dock ha vi, Sveriges folk att glädja oss åt en jämförelsevis mild och tjenlig lagstiftning. Likväl kan den i månet stycke göras bättre; men vi förbättra icke lagar genom att trampa dem under fötterna — förbättrandet måste ske under förutbestämda vilkor, och det bestående skicket bör akas och gälla till dess ett annat intager dess plats, eljes varder samhällets bygnad rubbad.

— Detta kan till äfventyrs passa in på ett eller annat fall, genmälte Andersson, — men jag anser att könens sammanslutning i par, såsom ytterst grundad på hjertats böjelse må vara oberoende af lagarne,

— Tror ni då unge man, att kärleken, om den för öfrigt är ren och sann, lider på att vara hägnad af lagen? Kan icke »könens sammanslutning i par», som ni behagar uttrycka er, behöfva lagens skydd lika väl som yrkesmannens näring eller krämarens saluaffär? — Ni älskar ju denna unga qvinna, icke sant? Nå väl, då vill ni ju äfven försvara henne mot hvarje förolämpning, hvarje öppet eller försåtligt angrepp mot hennes heder och dygd. Men dertill eger ni nu ej befogenhet mer än hvilken annan man som helst. Den förste ni möter på gatan har lika mycket rätt till hennes person som ni. Om någon inför edra ögon skymfar henne kan ni icke ställa honom till svars därför, det vet ni; men ändå vill ni göra henne värnlös och edra barn föraktade inför verlden — och detta blott emedan det roar er att trotsa en lag, hvilken dock afser edert och edra kâras väl.

Andersson satte blicken i taket och försökte antaga en öfverlägsen min; men det ville ej rätt lyckas honom.

Han kramade tidningsbladet i rockfickan. En tanke tillviskade honom, att han borde låta presten få lära hvad för en karl han hade att göra med. Här fans ett svart på hvitt på, att Cäsar Andersson var ett allt för stort ljus för att nödgas stå och hålla till godo med en

gammal prelats möglade visdom och gudsnådliga gammaldagsmoral.

Men emellertid fattade Andersson ett annat beslut, han stötte upp dörren och försvann. Kommen ett stycke ner i gränden vände han sig om för att se efter om presten möjligen förföljde honom. Han kände sig som om fötterna egt vingar. De der tidningsraderna hade försatt honom i ett slags febertillstånd; han trodde sig vara bekikad och beundrad af hvarje människa som mötte honom — alla viste naturligtvis att han var denna Andersson, om hvilken stod att läsa i bladet.

Sina själsqual under senaste aftonen hade han fullständigt glömt, och hvad Hilda i dag skulle ha att lefva af, det bekymret nådde honom inte, så fördjupad som han var i sina storhetsdrömmar.

Han ilade hän i riktning mot bygget och kom fram just som middagspipan ljud.

* * *

Hilda hade ifrigt lyssnat till hvarje ord af det samtal som förts mellan Andersson och presten. Hon tyckte för sin del att den senare talat så, att den andres halsstarrighet bordt ge vika, och hon hade en stund velat hoppas nästan allt.

Men Andersson var ej den som gaf med sig så lätt. Hans tvärsäkerhet att motsäga och det hånleende, hvarmed han mötte prestens föreställningar läto snart förstå, att der satt en käle i marken hvilken ej gick att smälta i första taget,

När Andersson smälde igen dörren efter sig fick stackars Hilda på nytt gråten i halsen. Och i den blick hon sände presten tycktes hon vilja säga: nu ser pastorn själf — sådan är han.

Och pastorn var för sin del äfven betydligt handfallen öfver den unge mannens styfsinhet. Han tog sin hatt och yttrade i det han räckte handen till afsked åt Hilda — jag kan visst föga uträtta för dig, kära barn.

Bed Gud och haf tålamod, det är allt hvad jag under dessa omständigheter kan råda dig till. Och — tillade han — kom till mig emellanåt och förtälj mig hur det går dig; lider du nöd, så torde jag väl alltid kunna hjälpa dig med litet för ögonblicket — tag och använd detta för något som du behöfver.

Han räckte henne en sedel. Med ett förläget tack mottog Hilda gåfvan, och presten aflägsnade sig.

VIII.

Den "fördomsfrie".

När Hilda blifvit ensam satte hon sig att övertänka allt som passerat under senaste dygnet.

Hvad skulle följden bli af hennes båda besynnerliga påhitt: rymningen — och återvändandet i sällskap med presten? Hvad skulle inträffa när Andersson härnäst komme hem?

Dessa frågor upptogo hennes sinne, så att hon glömde bort både husvärden, gårdagens ledsamheter och hela raden af andra bekymmer, ända till dess barnet i vaggan lät höra af sig med ett sakta qvidande.

Hilda förstod rätt väl hvad som framkallade barnets oro och erinrade sig att nu, tack vare pastorns välvilja, möjlighet fans att tillfredställa den lilla. Hon gick att smeka sin älskling. — Nu skulle snart liten hungrig mage bli mättad! — Denna tanke återstälde med ens moderns lynne och dref på flykten allt hvad dystra föreställningar hette. Hjertat blef varmt, en fläkt af ömhet och försonlighet genomandade henne i det samma hon hviskade för sig sjelf: — jag kan ändå inte vara ond på Cæsar; han har sina sidor, men . . .

Och när hon kastade sjalen öfver sig och ilade ut, var det med föresats att ordna till ett verkligt kalas och dermed öfverraska honom när han komme hem.

Hela eftermiddagen blef alltså upptagen med stökande. Aldrig förr hade Hilda, det hon mindes, med sådan lust enat sig åt hussysslorna,

När klockan om qvällen slog åtta var allt ordnadt. Hilda hade gjort underverk i att snygga upp den torftiga bostaden. Der var vädradt och putsadt. Vaggan prälade i sin utstyrsel af hvitt linne och himmelsblått täcke — saker, hvilka nöden under flera månader hållit aflägsnade från huset, men som nu med ett par tre kronor blifvit lösta tillbaka.

På bordet stod tillreds en god och riklig aftonvard. Nu återstod blott att få välkomna den väntade.

När klockan skridit nära mot nio hördes steg i trappan. — Undrar om det är han, tänkte Hilda och erfor en smula hjertklappning.

Det knackade. Hilda gick att öppna, och in trädde en korpulent, medelålders, välklädd karl. Han hade käpp med guldknapp och bar en stor ring med sten på pekfingret. För öfrigt såg han ganska gladlynt ut och visade genast ett inställsamt manér, som nästan stötte på närgångenhet.

— Jag söker murare Andersson, började den obekante — kanske jag har nöjet . . .

— Det är här, svarade Hilda förlägen, och undrade hvad den elegante herr kunde ha för ett ärende.

— Ah, jäså, skönt! Då tager jag mig friheten att stiga fram — jag och Andersson äro goda vänner. — Träffar jag honom hemma?

— Andersson är ute, upplyste Hilda.

— Men väntas hem i qväll naturligtvis, förmodade den besökande, — jag har något viktigt att säga honom; kanske tillåtes det mig att vänta tills han kommer.

Hilda bad den främmande sitta ner; han bugade sig sirligt och tog plats.

— Ah, utbrast han efter att ha kastat blicken omkring i rummet, — jag ser att min vän Andersson har det bra hemma hos sig, en täck liten hustru och . . .

Hilda sänkte hufvudet och vände sig bort.

— Ja, vidtog herrn och såg smilande ut, — jag känner er redan på beskrifning; min vän Andersson

förgäter visst inte att tala om hvilken liten förtjusande gumma han eger.

Det resonemanget var just inte egnat att undanrödja Hildas förlägenhet. Utan att svara satte hon sig bredvid vaggan och sysslade med att jemka till täcket.

Den främmande tycktes ha svårt att hålla sig lugn; han sprang upp för att betrakta den sofvande lilla och sökte dervid få ett tillfälle att läspa fram vackra fraser om »den söta mamma». Hans frispråkighet gick längre och längre. När Hilda vid ett tillfälle kom att möta hans blick, skyggade hon tillbaka, som om hon sett ett spöke. Det var nära att ett rop af förskräckelse undslupit henne.

Karlen drog sig ett steg tillbaka och såg litet skamsen ut. — Ni blir väl inte ond, sade han gäckande. — Åh så finkänslig må ni väl inte vara, att ni ej tål ett litet raljeri. Men det kan man kalla att vara på sin kant — ja det är som jag alltid sagt min vän Andersson, att det behöfs ingen prestgrinna, der kärlek är med. Ja, Andersson är en lyckans gullgosse, det är han.

Hilda spratt till. Den främmandes tal tydde på, att han kände hennes förhållande bättre än hon kunnat ana.

— Inte lönt att vänta längre på Andersson, kan jag tro, återtog han. — Jag rekommenderar mig, helsa honom och säg att jag träffas hemma i morgon förmiddag; se här mitt kort.

Han gjorde en utsökt artig bugning och gick. Hilda skyndade att skjuta regeln för dörren.

Hon kastade en blick på kortet och läste: *Lars Johan Granander, grosshandlare*. — Hvad är det för slags god vän Andersson har? Mig skrämde han ordentligt, sade hon för sig sjelf och ryste.

* * *

Det led mot elfvaslaget, när Andersson äntligen kom hem. Han helsade ett rätt vänligt god afton, och Hilda bjöd honom glädtigt att sätta sig till bordet. Det

låg i hennes min och tilltal något som Andersson bordt kunna tolka med: »är det ändå inte bra att ega hemmet och mig?»

Andersson såg sig omkring och blef förvånad. I hvarje vrå af rummet upptäckte han något som ville ge honom ämne till funderingar. Utan att få ord för sig stod han med hatten i hand liksom tvekande mellan att stanna inne eller gå ut igen.

Hilda förnyade sin inbjudan: — sätt dig till bordet, kära Cæsar, och ät ett godt mål.

— Jag är inte hungrig, svarade han tonlöst.

Det spred sig ett moln af ledsnad öfver Hildas nyss så glada ansigte. Hon hade i qväll just gladt sig åt, att han skulle vara mycket hungrig — och så var han det inte alls!

— Vill du inte ta för dig en liten bit? Gör det! bad hon bevekande.

Andersson gick ned mot dörren och satte sig der på en pall, mol tyst.

Under en lång stund föll det ingendera in att säga ett ord. Slutligen, och som det tycktes med en viss svårighet öppnade Andersson munnen samt frågade utan att se upp:

— Hvar uppehöll du dig i natt, Hilda?

Hilda blef något öfverraskad; hon hade väntat att den här historien skulle vara glömd.

— Hvar tillbragte du natten? upprepade han i strängare ton — och hvad är det, som satt dig i stånd att göra dylika kostsamma anordningar hemma? Han kastade en blick på det dukade bordet.

Hilda förskräcktes. Hvad för en misstanke lurade ej bakom denna fråga! Hon bäfvade för att få höra mer; hon ville hejda uttalandet af den svåra beskyllning, som tycktes sväfvä på hans läppar — sprang emot honom med utropet: se på mig, Cæsar, gör det, innan du säger ett sådant ord till!

Men han for upp från sin plats, häftigt som en spänd fjeder, och ville skynda på dörren.

I det samma kände han sin arm fattad af Hildas båda händer. — Se på mig! bönföll hon åter.

Och han mötte blicken ur de stora klara ögonen. Det blef honom omöjligt att gå ett steg längre. Händerna löste sina knutar och det mulna ansigtsuttrycket ljusnade.

— Du höll på att skrämma mig förtviflad, sade Hilda försonande. Lugna dig och du skall få veta alltsammans; sitt och var snäll nu!

Han lät öfvertala sig och tog plats, men såg fortfarande ut som ett stort frågetecken.

— Det var sant, sade Hilda, glad att få ett tillfälle till omvexling i samtalet, det var i afton en herre här och sökte dig.

— En herre? — Anderssons lugn syntes bli i fara att störas på nytt. — Hvem var den herrn?

— Han lemnade sitt kort, se här!

— Ah, jasanya... Granander! utropade Andersson med klarnande anlete. — Ar det han, som... som... Ja han är en hedersman.

Nu var det Hildas tur att se frågande ut.

— Jasanya det är alltså han, som förhjelpt dig till det här kalaset, fortsatte Andersson. Det är visserligen en smula förödmjukande att bli föremål för dylik välvilja, men hvem kan tillbakavisa en tienst, som den verkligt ädelsinnade och humane Granander erbjuder? Han har sitt nöje uti att göra den fattige godt.

Andersson satte sig till bordet med bästa aptit, och Hilda, som allt för mycket njöt af att se hans belåtenhet, tordes inte för sitt lif taga honom ur tron, att den ädle välgöraren varit herr Granander.

Men huru länge skulle denna oförsigtigt anlagda nödlist hålla i hop? Derpå kom hon snart att tänka med förskräckelse. Om Andersson finge erfarra rätta sammanhanget med de penningar hon i dag använt? Hon skyggade tillbaka som en brottsling hvarje gång han gjorde en rörelse eller öppnade munnen för att tala. Om han komme att göra flera frågor — hvad skulle hon svara?

Men till all lycka tycktes Andersson ej vara böjd för att vidare röra i saken. Hilda gaf nu en förklaring öfver sitt försvinnande förra natten: hon hade varit ledsen, gått ut för att skingra sin sorg, kommit att tänka öfver hur tråkigt allt var der hemma, fruktat ytterligare uppträden med husvärden — och så vidare.

— Men presten, hvad förde honom hit, sporde Andersson.

— Jag gick i min sorgsenhet hem till honom; han hade alltid varit så god emot mig och . . .

— Ja, du ville be honom komma och lexa upp mig, jag förstår.

Hilda teg: hon kunde ej gerna neka till att Andersson gissat rätt.

— Nå, återtog han, jag skall ej förebrå dig: men ett löjligt påhitt var det, och gör bara inte om det! För resten, tillade han — torde presten fått nog af sin första visit. Jag är inte den, som tar ledning af en gammal svartrock, det borde du tänkt dig förut.

Härmed afstannade samtalet för aftonen.

IX.

Börjande operationer.

Föreningen »S. M. P.» var nära att dö i sin födsel. Trots Anderssons utmärkta »ledaresnille» lyckades det honom ej att vid det der krogmötet bringa så mycken reda i förhandlingarna, att han kunde få ett bestämt svar på frågan huruvida en »protestförening» vore af nöden eller ej.

Ströms spetsighet att inblanda nykterhetsfrågan i en sak, som rörde »arbetarnes sanna väl» åstadkom en oreda, hvilken hotade att alldeles förstöra den plan, »S. M. P.» fått sig utstakad af »arbetarevännen» Lars Granander.

Andersson sjelf hade, när han på aftonen efter mötet gick hem, känt sig till ytterlighet besviken på sina kamrater.

Men så hade herr Grananders omtänksamhet ändå räddat saken från fiasco. Den ståtliga notisen i tidningen »Röda skenet» dagen efter mötet var egnad att reparera allt.

Ty för det första utöfvade den på Andersson en utomordentligt elektriserande verkan, och när han vid bygget under middagsrasten uppläste de tusen gånger välsignade raderna för sina kamrater, blefvo dessa ögonblickligen hänförda.

Ett nytt möte beslöts under jubel, och skulle en inbjudning till allmänt deltagande ske genom tidningar och afischer.

Förtjusningen bland arbetarne steg ännu mer, då man på aftonen fann notisen med braskande kommentarier återgifven i tidningen Den Nya Tiden.

Nu var »S. M. P:s» rykte stadgadt. och två veckor härefter var föreningen både konstituerad, omtalad och omskrifven. Nära två hundra personer hade inträdd. Andersson var ordförande, och bland hedersledamöter räknades herr Granander.

* * *

En dag längre fram mot hösten befinner sig Andersson inne i Grananders arbetsrum. Vigtiga ärenden afhandlas mellan dem båda.

— Som jag förut sagt, yttrar grosshandlaren, gagnar denna eder agitation vid stadsfullmäktigevalet blott till att få uppmärksamheten riktad på er. Att drifva in en kandidat är, med det valsätt som begagnas, alldeles omöjligt. Men genom samverkan med hufvudstadens öfriga arbetaresamfund skulle dock en skymt af möjlighet kunna frambringas.

— Tror herr Granander det?

— Andersson har läst tidningsartiklarne om den tillämnade politiska lärdomsskolan för arbetare?

— Ja visst, skolan, till hvilken herr Granander lofvat bidra med tusen kronor om året så vida kommunen för sin del anslår tre tusen.

— Alldeles, Nu förstår Andersson hvad det kan ha att betyda för denna idé's förverkligande att få in bland stadsfullmäktige sådana män, som äro nitälskande för folkets medborgerliga uppfostran. Saken måste säkert ha väckt genklang inom stadens talrika frisinnade arbetareföreningar, och genom enig sammanslutning vid det snart förestående valet torde kunna ges ett kraftigt uttryck af hvad man inom de djupa leden vill och tänker.

— Det har herr Granander rätt uti. En förträfflig plan! Jag åtar mig att åvägabringa ett allmänt möte mellan de olika föreningarna.

— Just ett sådant skola vi ha. Der kommer att afgöras huruvida folket inser sitt eget väl eller ej. Sedan få vi se hur långt dess förmåga att häfda sin öfvertygelse räcker.

— Menar herr Granander att detta möte äfven bör uppställa stadsfullmäktigekandidater?

Visst det. Det gäller just att här framskjuta och göra populära sådana män, som vi veta vara tillgifna folkets sak och besjälade af intresse för det tillämnade politiska institutet. Härvid ha vi främst att komma i håg redaktörerna X. och Y., fabrikör Z., grosshandlaren S. och disponenten K—r.

— Samt en till, hvilken står ännu närmare till hands, inföll Andersson med betydelsefull min.

— Ja, ja — Andersson styr nu om det hela och handlar på egen hand. Men kan jag vid något tillfälle vara nyttig med ett råd, så kom till mig och låt oss öfverlägga som bröder.

Andersson tackade.

— Än en sak, tillade Granander. Om i och för agitationen kräfves en eller annan liten penningepost, så förstår väl Andersson att min börs är öppen. Jag har dess bättre råd att offra en summa för folkets sak och jag gör det med glädje.

Grosshandlaren räkte fram ett par sedlar. Se här Andersson något litet till de första utgifterna; och här — han framtog ännu en sedel — af denna torde Andersson göra sig betäckt för arbetstid, som genom detta bestyr går förlorad.

Andersson kunde ej se något skäl för vägran att mottaga penningarne. De voro ju räckta med varm hand åt frihetssträfvandet.

Han tog afsked. Nu, med eld i håg och medel i hand, hoppades han allt.

— Lyckan börjar le emot mig, mumlade han... »Sällspord begåfning, förundransvärdt ledaresnille», stod det i tidningen... Ah! Och nu skall jag träda fram som hufvudman för en rörelse, hvilken kommer att till-

draga sig hela hufvudstadens uppmärksamhet. Jag skall skapa opinion, väcka sofvande medborgare till lif och handling, jag skall skrämma de magthafvande och skaka om det gamla murkna. Det är jag, murare Andersson, som skall göra detta . . . Och hvarför inte? Hvem förmenar mig att gripa in i samhällets utvecklingsordning? Jag har kraft och begåfning, det behöfver jag inte dölja för mig sjelf, när andra har sagt det. Mitt murareförskinn är blott en förklädnad, sade Granander. — Nå väl af med förskinn! Jag kan gagna på annat sätt än det att stapla upp tegelstenar.

Ett egendomligt ljus öfverfor hans ansigte; han sträckte upp hufvudet och rätade på ryggen.

— Är det männ' tro något, som hindrar att äfven en murare blir stadsfullmäktig? sporde han sig och rigtade en utmanande blick mot börshusets fasad.

X.

Ett folkmöte.

Resultatet af Anderssons och herr Grananders politiska öfverläggning vardt verkligen ett söndagsfolkmöte, med storartad anslutning.

Vid Lill-Jans-skogen trängdes en människohop på väl åtta tusen, nyfikenhetspubliken inberäknad.

Ett stycke afsides på slätten promenerade Andersson och Granander inbegripna i samtal.

— Det ser storslaget ut, sade grosshandlaren och tgnuggde händerna belåtet. — Jag liksom känner i luf en att detta möte blir en kraftig opinionsyttring.

— Jag tviflar inte på det; men det är fara för regn, menade Andersson och blickade npp mot höjden. Åskdiger luft. En regnby kunde förstöra alltsammans.

— Ja, inte otroligt. Kanske bäst att börja med snaraste. Allt är väl klart — föreningsmedlemarne placerade enligt de små vinkar jag gifvit Andersson?

— Ja.

— Och Andersson har på förhand talt med de ledande männen, så att vi veta hvar vi ha våra vänner?

— Det är gjordt.

— Nå, då tror jag att Andersson kan stiga upp och tala om för folket, hvarför det har kommit hit — hi hi!

Andersson klef upp på den provisoriska talarestolen och blickade ut öfver mängden. Det var icke utan att hos honom spårades något af tveksamhet i det ögonblick han stack huvudet öfver det rödklädda skranket

Han var ännu ej rätt van att uppträda inför en större menighet. Men snart skulle han bli det.

Som ett sista uppmuntrande ord, innan han gjordé sin entré hade Granander hviskat honom i örat: — ingen försagdhet nu Andersson, var oblyg, här hjälper inte annat.

Han gjorde verkligen en ståtlig figur der han stod, den unge mannen. Naturen hade skänkt honom en hög vacker gestalt samt i öfrigt ett yttre, som rätt mycket tilltalade. Men i blicken och ansigtsspelet låg något af bitterhet och sjukligt missnöje, hvilket var på väg att öfvergå till ondska. Ögonen stora och talande hade ett uttryck, som icke rätt harmonierade med den nästan ädla ansigtssläggningen. Det föreföll betraktaren så som naturen ämnat det bästa med mannen, men att omständigheterna velat annorlunda.

I Anderssons drägt skönjdes vårdslöshet, till viss del blandad med koketteri; man skulle haft skäl antaga, att han satte större värde på att bära en vacker halsrosot än ha rocken väl borstad.

Ett inledande tal skulle nu, innan man skred till förhandlingarna, hållas, och Andersson började:

— Mina vänner! Det är viktiga, oss alla rörande angelägenheter, som föranleda vårt möte i dag. Vi äro arbetare, och det är arbetarnes sak, deras intresse, deras bästa vi kommit hit för att bevaka. Vi äro alltså stadda i våra egna rättmätiga ärenden. Det förstån I vänner.

Ett par bravorop.

— Det duger ej för oss småfolk att sofva längre, då de stora och mäktiga hålla sig vakna och skinna oss, förtrycka oss och blåsa sand i ögonen på oss. Vi måste ruska upp oss och häfda våra rättigheter — eller ha vi inga rättigheter kanske? Hvad sägen I sjelfve, kamrater?

Rörelse bland mängden och rop: vi *ha* rättigheter — visst ha vi det — bravo — fortsätt! Sorlet afbröt talaren för en god stund.

— Jag ser, vidtog han, i edert varma intresse för detta möte ett tecken till att den dag närmar sig, då vi skola med magt storma murar och skrankor samt rycka in på frihetens breda stråt. *Till frihet!* vare vår lösen, och med dessa ord vill jag helsa eder välkomna till denna rådplägning.

Nytt jubel.

Andersson fortsatte: — hvad som för dagen skall afhandlas är genom tidningarna kungjort. Jag behöfver väl icke med ett ord ens påpeka vigten af att vårt samhällens styrelse är sammansatt af sådana män, som ha folkets bästa för ögonen. — Vi arbetare skulle — har jag hört en och annan säga — inte bry oss om det allmännas angelägenheter, dels emedan vi ej förstå oss på hur dessa skola skötas och dels emedan vi ingenting kunna göra åt de der sakerna. — Är det sant bröder, begripa vi ingenting? Hvad?

Sorl och skrik.

— Eller kunna vi ingenting utträtta? Hvems är i så fall felet; Kanske till en del vårt eget, emedan vi ofta slumra på vårt öra, när vi borde hålla oss vakande. Men hufvudskälet är, att vi *tillåtas* ingen ting göra. Vi sakna frihet kamrater. Icke sant?

— Joo, menade åhörarne.

Talaren, som nu tyckte sig ha fått fast mark att stå på, beredde sig att rycka fram med ett stycke kärnspråk.

— Men resa vi oss som en man, skrek han, — så skola fjettrarne falla och vi stå fria, triumferande medan förtryckare likt rädda hundar springa sökande efter en vrå att gömma sig i. Folket skall herska. Och folket, det är *vi*. Förstån I kamrater, att I betyden något, om I viljen?

Andersson hade säkert väntat sig en liten åska af bifall efter denna harang. Och den fick han äfven. Han hade nu rätt väl gjort ifrån sig sitt inledningstal. Det skreds till val af ordförande för mötet. Andersson hugnades med detta förtroendeuppdrag. Han grep klub-

ban med säker hand och förklarade diskussionen öppnad.

Den förste som begärde ordet, var en medelålders man med vårdadt utseende och godt utförsätt. Han trädde fram, görande sig så godt som möjligt synlig för mängden, och yttrade:

— Kamrater! Jag skall gå rakt på sak. Våra intressen, hvilka äro de? Jo, de äro dels af materielt slag, dels af det slag, som berör vår intellektuella utveckling. I båda fallen ha vi kraf på samhället. Nu har och frågats: hvilka medborgare äro mest lämpliga som våra förtroendemän? Naturligtvis de, som ha öppna ögon för våra behof och som vilja hjälpa oss att ernå våra önskningar. Fins här någon man, som velat offra tid, krafter och peningar för att åvägabringa ett system genom hvilket vi skulle få våra lifsförnödenheter billigare? Fins här någon, som oegennyttigt arbetat på att i arbetarens intresse nedbringa priset på öl och bränvin? Fins någon, som erbjudit sig att på sin bekostnad inrätta bildningsskolor och andra institutioner, som afse vårt bästa och som vill begagna sitt inflytande för att åt oss förvärfva utsträckta politiska och kommunala rättigheter. Jag frågar: fins en sådan man?

— Ja, det fins! skreko några starka röster.

Talaren fortfor: Ja, kamrater; vi äro verkligen lyckliga att ega en man hvars många och stora förtjenster om folkets sak gör hans namn till en prydnad för vår kandidatlista. Mine herrar! Jag har äran att föreslå grosshandlaren *Lars Granander* och lefve han!

Bravo, lefve han! svarades i hopen. Det var S. M. P:s vice ordförande, som talat.

— Är mötet ense om att uppställa grosshandlaren Granander som arbetarnes kandidat? sporde Andersson.

Ett nästan samfäldt ja blef mötets svar.

Nu gafs ordet åt en annan talare. Denne började: Kamrater! Hvilka våra intressen äro och hur de skola bevakas, det få vi till punkt och pricka veta genom att läsa våra utmärkta tidningar Röda Skenet och Den nya Tiden. Dessa för vårt väl nitälskande pressorgan känna

bättre än vi sjelfva våra behof och tveka aldrig att rycka fram, när det gäller värna om våra rättigheter. I förstån väl kamrater, att desse herrar, hvilka så värdigt föra vår talan inför allmänheten, äro just rätte männen att ha om händer vår sak i kommunalstyrelsen. — Jag föreslår i arbetarnes namn redaktörerna X. och Y. Äfven dessa gillades af mötet.

Det skulle visst gått alldeles förträffligt efter mötesinbudarnes och herr Grananders önsknings om inte obehagligheter tillstött och förbryllat de rådpläggande.

Den tredje talaren hade ordet. Han bevisade så godt han kunde att äfven fabrikör Z. var en folkets man. Fabrikören »hade varit smedpojke», »fått känna på ekluten», viste hvad folkat tarfvade och var liberal i både den och den bemärkelsen. Talaren ville blott erinra om hr L:s nyligen gjorda uttalande i rösträttsfrågan och kunde ej heller underlåta att nämna något om den stortade frikostighet han visade vid taklagsölet å sitt nya hus förra sommaren.

Men när fabrikörens kandidatur framställdes, uppstod ett hiskligt oväsen. Ja-skrikarne voro starka i lungorna, men nej-männen lågo inte efter. Ordföranden var nära att mista fattningen af detta alldeles för lifliga »meningsutbyte».

Men himlen kom honom till hjälp.

Just när skränet, nått sin höjd, genomskars den tjocka luften af en blix; ett förfärande åskdunder följde och nästa ögonblick stod regnet som spön backen och gjorde den rådpläggande skakan duschvåt i en handvändning.

— Anser mötet att vi böra afbryta förhandlingarna, frågade Andersson med så mycket lugn som situationen medgaf.

Mötet svarade på det vältaligaste med att mangrant löpa till skogs

Andersson, som en sanskyldig fältherre var den sista att lemna valplatsen.

När han på sin reträtt hunnit bort till skogsbrynet, märkte han sig vara i hack och häl förföljd af en half-elegant karl med slug uppsyn och storo vridna mustascher.

— Herr Andersson, ropade karlen ifrigt — ett ord! Andersson stannade.

— Hör på, började den obekante och närmade sig med ett slags påflugen förtrolighet — herr Andersson är, förstår jag, den egentliga tillställaren af detta möte.

— Icke jag, utan den förening, hvars ordförande, jag är.

— Ja, S. M. P. Känner till. En förening som har framtid för sig — skulle bara inte gå den der röde lufverns ärenden så mycket. Stor skada — tro mig herr Andersson.

Andersson brusade upp. — Hvad vill herrn säga? Med hvad rätt tillåter herrn sig...?

— Se så — tag inte illa upp! Jag talar rätt fram, men menar ärligt. Låt mig komma till punkt, så skall jag öfvertyga herr Andersson om att jag begriper lite jag ock.

Han högg fast i Anderssons rockkrage och drog honom med sig bort under en stor gran. — Hör nu ett ord så godt som två, herre: Granander är en genom-piskad skälm, men det hindrar inte att han kan få bli stadsfullmäktig, och jag för min del har rakt ingen ting emot det. Men jag säger, att ett fån är den, som hjälper till att skuffa fram karlen.

Andersson ville göra lös sin rockkrage och draga sig undan, men den talträngde herrn behöll taget.

— Tillåt mig vara nog indiskret att fråga: hur mycket har herr Andersson betingat sig för besväret med att arrangera detta möte?

— Betingat mig! Hvad behagas?

— Jaha, jag förstår nu, att herr Andersson inte alls tänkt sig att ta betalt; men det skulle herrn gjort, i förskott till och med. Att vara passopp åt Granander mot erkänsla i söta ord är höjden af godtrogenhet.

Han ska' öppna på pungen. — Nu har jag sagt hvad jag tycker och begrip då en gång herre, att den ena tjensten är värd den andra.

Andersson blef ordentligt förargad öfver karlens resonnemang och svarade hetsigt:

— Jag är inte verktyg åt Granander, som ni helt oblygt vill påstå. Var god och tig för resten, min herre!

— Jaså, nå förlåt om jag sårat? Men säg mig då: till hvilkens eller hvilkas fromma är den här tillställningen gjord?

— Har ni inte hört hvad mötets öfverläggningar rört sig om?

— Jo, bevars — både hört, sett och begripit hela komedien. Det var ett möte i folkets intresse det här — hva'sa'?

Andersson vände ryggen till.

— Ha, ha! skrattade den oefterrättlige så att det genljöd långt bort i skogen. — Folkets intressen och Grananders kandidatur skulle alltså ha något att skaffa med hvarandra? Herr Andersson, det säger jag: ni är allt för god karl att bli lurad af den gamla räfven. Men vill ni bli vän med mig så...; ja vi sk'a göra karlen både till stadsfullmäktig och riksdagsman — men det skall kosta hans slantar, ser herrn — det är affärens yttersta finess. Vill han rida fram på andras nackar, så må han väl ock vid Belzebub få betala skjutsen. — Min hand, herr Andersson! I förtroende skall jag säga: det lönar sig inte illa att vara politisk runnare, om man förstår yrket någorlunda bra.

Anderson stod tvekande om han verkligen skulle taga emot den framräckta handen. Det låg i den obekantens hållning och min något eget, frestande. Hans fräckhet var af det der märkvärdigt öppna slaget, och ur de sluga ögonen lyste en glimt af godmodighet — med ett ord mannen var en lurifax med lycklig utrustning, en som egde förmåga att tjusa sina offer.

— Nå herre, hvad sägs — sk'a vi arbeta tillsammans?

— Ert resonnemang är något underligt, sade Andersson; dock torde ni ha rätt i mycket af hvad ni sagt.

— I allt, min herre.

— Jag hoppas att vi få ett nytt tillfälle att språkas vid under dagens lopp. — Om ändå regnet villé upphöra, så att man kunde fortsätta mötet!

— Mötet! Om herr Andersson lyssnade till mig, så gäfvé herrn mötet hin i våld och läte menniskorna här gå hem och ömsa torra kläder på sig.

— Inte går sådant an.

— Går det inte? I politik är allt tillåtet, som herr Andersson vet.

— Äfven att svika sin pligt?

— Pligt? I fråga om ett skoj sådant som den här mötestillställningen må man inte nämna det vackra ordet pligt. För öfrigt känner jag inga andra pligter än dem jag har mot mig sjelf och mina vänner, det vill säga alla, som jag kan förtjena något på.

— Jaså, ni fattar saken så, anmärkte Andersson. Jag fattar den annorlunda. För mig är nog att ha en åsigt att kämpa för och att vara nyttig för mina medbröder.

— Mycket vackert tänkt, herr Andersson. Men åsigter och meningar äro ting, som man lätt kan ruinera sig på. Vi löpa dessutom något hvar risken att bli lurade af våra egna åsigter. Det beskedliga folket här, till exempel, är nu så innerligt öfvertygad om att herr Granander och de tre andra skälmarne äro klipta och skurna till deras förtroendemän. Det är deras åsigt. Men hvarifrån ha de fått den? Jo, tre hyggliga karlar — herr Anderssons förtrogna — läste upp för oss en lång lista på meriter, som i fråga varande herrar skulle ha. Det är herr Andersson åsigt, som farit i de tre talarne, och nu ha deras åsigter farit i hela hopen — Granander och hans kamrater ha i ett vift blifvit höjda till förgudning, och folket är luradt — hva'sa'?

— Hvad har herr Granander gjort för slags storverk? fortfor den främmande och skärpte rösten. — Han sålde förra året tre tusen famnar ved en krona och femtio öre billigare än det allmänt gällande priset. Det kunde han godt göra, ty han hade kommit öfver för rampris en stor skogspark i Norrland, den han äfven fick afverkad med ringa kostnad. Men han var inte, som en vanlig krämare skulle varit, nöjd att förtjena tjugu tusen kronor på affären, utan ville ha sig ett välgörarenamn på köpet. Och så förgylde han upp sin vedspekulation med ett oäkta guld, som för klena ögon såg ganska vackert ut. Han sålde sin ved för att göra de stackars uppskörtade bränsleförbrukarne en tjänst — så hette det. — Och hvem understod sig väl att tvifla på karlens goda hjerta efter det man fått läsa i tidningarna, att han till utdelning bland stadens fattiga skänkt hela fem famnar af sitt stora saluförråd? — Och när han för en tid sedan föranstaltade om det der godtköpsölet från bryggeribolaget Providentia, i hvilket han sjelf eger två tredjedelar af aktierna, ansågs han ha gjort en ny välgerning, som ock i dag blifvit påpekad af en den store wohlthätens beundrare. Hans senaste drag att lofva pengar till ett nytt slags lärdomsanstalt har naturligtvis satt kronan på mannens värde som arbetarevän. Men sedlarne ligga ännu qvar i hans plånbok och det beror på vinden om de nånsin slippa derur. Han vill först bli upphöjd till stadsfullmäktig, och för den saken håller herr Andersson nu på att arbeta som bäst. — Icke sant?

— Jo, medgaf Andersson — och jag tror att herr Granander är värdig den upphöjelsen.

— Jag tror och vet, att det fins godt om sådana som äro långt värdigare. Men låt vara; Granander må bli stadsfullmäktig jag skall till och med gerna arbeta för hans kandidatur. Men detta blir en affär mellan oss och honom. Han har råd att betala bra, och därför står han högre hos mig än en del andra lycksökare, de begge redaktörerna inberäknade, hvilka blott ha för-

tjensten att vara Grananders goda vänner och medkarnaljer. Vill emellertid den goda Granis betala för *tre*, så ta vi hela sällskapet under armarne.

— Ni uppfattar visst saken från den löjliga sidan.

— Nej från den praktiska.

— Det kommer en ny regnskur, spådde den främmande. — Om vi skulle dra oss åt staden till — hvad sägs, herr Andersson?

— Nej, jag torde allt bli tvungen att stanna här än en stund.

— För hvad?

— Mötet...

— Mötet är förfuskadt, ohjelpigt. — Ja, gu' bevars, herr Andersson har gjort sitt bästa, men vår herres väder har kommit emellan, si. Jag tror att vi få trefligare på Ladugårdslandskällaren.

Karlen tog med ett slags ogenerad förtrolighet Andersson vid armen. — Nu gå vi.

Efter ett par svaga försök att streta emot styrde Andersson i sällskap med sin nye bekante bort från platsen.

Bladet vänder sig. Ett råd som försmåddes.

När Andersson på måndagsmorgonen slog upp ögat började gårdagens händelser spöka inför hans halfvakna förstånd; scener från mötet passerade revy i hjernan, och midt i den brokiga samlingen af förvirrade hågkomster figurerade hans eget jag.

Men ack i hvilken tvetydig skepelse! — Han ville så ogerna känna igen den der Andersson. Det var inte samme man, som varit full af mod och stridslust, som känt sig god att slå en hel verld med häpnad, som varit färdig att krossa berg för att nå sitt mål . . . Nej, han kunde rakt inte identificera denne Andersson med gårdagens mötesordförande, ynkryggen, som gjort reträtt för en regnsqvätt och på morgonsidan raglat ut drucken från Ladugårdslandskällaren.

En god stund låg han försänkt i funderingar, innan han kunde fatta beslutet att stiga upp.

Det första, som nådde hans öra, var barnets skrik och Hildas tysta gråt.

Han kom att kasta en blick i spegeln och slog der-vid ned ögonen, liksom skamsen öfver sig sjelf. Bestyret med påklädningen tycktes honom vara ett helt mödosamt dagsverke. Han önskade som hade det stått för lifvet att komma ut.

En talande blick ur Hildas ögon nådde honom i det samma. han stod färdig att gå. Han anställde ett letande i fickorna och fann omsider rätt på portemonäen. Der låg ännu qvar något af Grananders penningar.

Tigande lade han en sedel på bordet och gick, styrande kosan till närmaste värdshus.

Sedan han fått sin förtäring framburen, ryckte han till sig ett tidningsblad. Det första, som föll honom i ögonen, var en fetstilsrubrik: *Gårdagens arbetaremöte*, hvarunder lästes:

»Detta möte, var af en allt för allvarlig karakter för att kunna till sin betydelse underskattas. Man hade här inför sig en folkopinion, hvars inflytande på det stundande stadsfullmäktigevalet kan väntas blifva ganska stort. De uppställda kandidaterna, hrr gross-handlaren Granander, redaktörerna X. och Y. samt fabrikören Z. blefvo alla gillade med ett bifall, som gränsade till jubel.

Ett häftigt oväder lade emellertid hinder i vägen för fortsatt rådplägning, och — ja här nödgas oss vår publicistiska pligt att omtala ett sorgligt fall af äreförgätenhet, som mötets ordförande lät komma sig titl last:

Utän att tillkännagifva förfall gick han, eller rättare *rymde* sin väg under det uppehåll, som regnskuren förorsakade, lemnande allt vind för våg. Detta hans beteende väckte hos de församlade en så stark ovilja att ett återupptagande af förhandlingarna icke ansågs rådligt.

Bevekelsegrunden till Anderssons fega och skamliga handlingssätt är oss ännu oförklarlig. Emellertid må det icke undanhållas offentligheten att A., enligt hvad ögonvittnen försäkrat, helt lugnt lemnade platsen och begaf sig till en krog, der han jemväl under eftermiddagen och på qvällen varit synlig i temligen tvetydigt sällskap. Vi torde framdeles få anledning att återkomma till denna ledsamma sak. För dagen ha vi blott att som vår mening uttala, det Andersson i och med detta gjort sig för alltid ovärdig sina kamraters förtroende.

För mötet i och för sig kan tilldragelsen i fråga icke ha någon som helst förringande betydelse. Det aktningsbjudande i denna folkrådplägning kan och får ej bortses ifrån derför, att ordföranden för sin del ställt sig oförlåtligt glömsk af hvad heder och pligt bjuda. — Den aktade föreningen S. M. P., för hvilken Andersson varit ledare, lär ock beslutit att ej på några vilkor fortsätta sin verksamhet under hans ordförandeskap.»

* * *

Det gick några minuter alldeles rundt i Anderssons hufvud efter det han slutat läsningen af den infernaliskt måttade tidningsartikeln. Han ville till en början taga allt för en villa. — Det kan aldrig stå så der . . . det är väl inte mig det gäller, tänkte han som ett slags nödfallströst,

Men han nödgades snart tillstå för sig, att just han var det som rymt från mötet, som suttit på källaren, som var S. M. P:s ordförande — eller rättare *icke* var det mer utan blifvit utskuffad från det samfund han sjelf skapat. — Och så stod nu allt detta tryckt i tidningarna, kungjort för vänner och fiender.

Han kände sig som hade något inom honom fallit ur sitt läge. Det hjälpte icke att han störtade i sig glas på glas af bränvin. Alldeles virrig rusade han ut på gatan.

— Hvad har jag gjort? frågade han sig. Och hvem har haft intresse af att så här sätta mig på skampallen.

— Det är en nedrig anlagd plan för att krossa mig. Men hvem, hvem . . . ?

Plötsligt grep han åt vestfickan och drog upp ett visitkort, på hvilket stod: *J. P. Lurstedt, Agent. Mot-tager diverse uppdrag. Diskretion garanterad. Referenser: Rådman S. — — —, Grosshandlare J., Fil.d:r H.*

— Jag måtte väl inte ha Lurstedt att tacka för detta! Om jag skulle gå och söka upp min nye bror och tala med honom?

Andersson påskyndade sin gång mot Norr.

Härvid kom han att passera det bygge, på hvilket han senast arbetat. Murarena hade nu slutat för mid-dagen, och det bar sig så, att Andersson och Ström möttes.

— God dag, helsade den senare, glädtigt som alltid. — Tack för i går! Du stod dig ju bra på ta-larestolen.

— Jaså, du tyckte det.

— Jag har verkligen hört sämre. — Men . . .

— Hvad?

— Jo — tag inte illa upp — men tro mig, du gjorde allt bäst uti att stanna vid detta och draga dig helt ifrån dylika affärer.

Det blixtrade till i Anderssons ögon.

— Jaså, du säger det. Du har naturligtvis läst Röda Skenet i dag på morgonen?

— Ja, det har jag, ehuru jag inte stort fäster mig vid artikeln; den betyder äfven för dig bra litet i jernförelse med hvad som eljes kan hända dig i fall du inte i tid går tillbaka till — privatlivet, om jag så får säga. Det kan väl kännas lockande att få vara en offentlighetens man; dock har saken mer än en sida. Politiserandet i all ära, men det föder dåligt en murare.

— Hvem har sagt att jag vill föda mig på det?

— Hvarmed vill du då förtjena ditt uppehälle?

— Har jag inte mitt yrke att lita på?

— Du *kunde* ha, men du arbetar inte, vill inte arbeta och . . .

— *Kan* inte arbeta, ämnar du säga. Ja, Ström, det är väl att *du* kan. Jag vet att du sköter murslefven bättre än jag, och att du finner dig tålmodigare uti att slafva ihop guld åt våra pådrifvare för den ringa brödbit de kasta åt det stackars dragdjuret.

— Misstydd inte, Andersson! Jag har ej sagt eller velat säga något förringande om din arbetsförmåga: men det finnes ju människor, som icke passa för mura-reyrket, och bland dessa är du en. På det området saknar du arbetslust, men du kan säkert ega sådan på ett annat. Att du en gång lemnar yrket, så vidt du inte redan gjort det, tar jag för gifvet. Men se då till, att du får något bättre för händer än den högst osäkra födkroken att vara hejduk åt listiga politici och lyck-sökare, som när de en gång med din hjälp vunnit sitt mål, sparka till dig, som man gör åt en hund. Skall du lefva på det slaget förvärf, så torde dina bekymmer bli större och din brödbit knappare än det »stackars dragdjurets».

Andersson stod tyst ett ögonblick. Ström tog åter till ordet:

— Du får ej bli ledsen på mig för att jag så här oförbehållsamt säger min mening och rycker in på dina

enskilda förhållanden. Jag gör det icke i afsigt att såra dig.

Andersson teg fortfarande, men det syntes på honom, att han ej kände sig mycket trakterad af hvad kamraten sagt.

— Jag går inte hem till middag denna gång, utan tänker intaga min måltid på ett värdshus, sade Ström efter ett uppehåll. — Vill icke du göra mig sällskap, Andersson? Jag bjuder. Säg!

— Du skall ha stor tack, genmälte Andersson — men jag har nog slantar att taga mig middag för och om det gäller, kan jag sjelf bjuda på förtäring.

Det var med påfallande dryghet han yttrade detta.

— Du vill alltså inte tillåta, att jag visar dig en v. nlighet, som ju är helt vanlig goda kamrater emellan?

— Jo, efter du nödvändigt vill det så gerna.

När de, efter att ha förplägat sig inne på ett serveringsställe, kommo ut på gatan igen, yttrade Ström:

— Jag vill inte skiljas från dig, innan jag talt med dig om en sak.

— Nå, hvad önskar du säga?

— Jo, du kommer helt visst att kalla det påträngande, men får gå. Jag ville än en gång säga dig, att du för din egen skull och för våra kamraters och yrkets skull borde tänka på att avsluta din s. k. politiska bana, som för öfrigt nu börjat visa sig föga löstesrik. Skulle du inte vara benägen att antaga en fast anställning, i fall en sådan erbjödes dig. Svara mig nu utan hetta!

Det spratt till hos Andersson. Han var färdig att med ett hvasst svar straffa sin vän för hans påflugenhet, men Ströms lugna och orubbligt vänliga min höll honom till baka.

— Anställning — hvad för en sådan är det fråga om? sporde han.

— Naturligtvis en som du kunde sköta.

— Det må vara godt och väl; men jag blir inte tjenstehjon åt hvilken som helst, som har råd att ge mig

en dränglon — tror du inte kanske, att vi kunde saklöst sluta det här resonnemanget?

— Nej, när vi nu börjat, låt oss fortsätta!

Andersson tog på sig en likgiltig min.

— Jag mins, vidtog Ström, jag mins mig ha hört dig nämna, att du, ehuru född i hufvudstaden, blifvit uppfostrad på landet.

— Nå, än sedan?

— Och att du i ungdomen innehåft tjänst på ett större gods, der du fått göra dig kunnig i att sköta och köra hästar . . .

— Hvad hör det hit?

— Jo, jag kommer nu till hvad jag ville säga tror: du inte, att det du lärt kunde komma dig till nytta i framtiden?

— Hm, jag lär väl aldrig bli egare af några hästar.

— Men du kan köra andras och ha din goda bergning på det.

— Det vill jag inte.

— Du vill inte. — Och ändå går du andras ärenden om dagarne, och det utan betalning, eller för usla drickspengar, svarade Ström, icke alldeles utan bitterhet i tonen.

Andersson gjorde en åtbörd af otålighet.

— Jag har mig bekant, fortfor Ström, att just nu en förmånlig plats som kusk är ledig hos en af Stockholms mest ansedde män af borgareklassen, grosshandlare N.

— Nog får han den han söker, mig för utan. Farväl! Jag har inte tid längre.

— Vänta och hör Andersson! Tag inte i hastigheten mitt råd som en förolämpning, utan öfverväg! Jag menar allvar med hvad jag har sagt, och saken är värd eftertanke. Tag dig en dag att fundera på. Jag är genom en tillfällighet i stånd att på omvägar verka så, att platsen med säkerhet skulle bli din. Eller vill du försmå en väntjänst af mig?

— Icke försmår jag din väntjenst, men jag önskar ej heller att du här vid lag skall ha något besvär för min skull. Jag vill inte bli stalldräng — jag kunde ju i annat fall varit det medan jag var.

— Det kan vara skilnad på utsigter, det bör du betänka. Denna plats är sannerligen icke att förakta af någon, som till följe af uppfostran och andra lefnadsomständigheter endast har arbetarens lefnadsbana för sig.

— En afundsvärd ställning! utbrast Andersson bittert hånande. — Att ha sin rock prydd med husbondens guldglitter, att vara bror med grannens betjent, vän med kökspigorna och gunstling hos kammarjungfrurna i trakten. — En säll lott för en man, tycker du visst, min kära Ström?

— Jag skall inte längre plåga dig med mina öfvertalningsförsök, Andersson. Men innan jag slutar beder jag dig tänka på, att äfven om denna syssla kan synas dig som ett slags förnedringstillstånd, så gör du likväl oklokt i att rata den. Platsen, i och för sig anspråkslös, kunde ju lätt bli dig en väg till någon bättre. Ett vitsord af en känd och inflytelserik person förmår att öppna dörrar, som eljes skulle bli dig tillstängda. Om du till exempel ville söka dig in vid postverket som bretbärare eller vaktmästare, så egde du all utsigt att lyckas.

— Bretbärare — vaktmästare! utropade Andersson förtrytsamt. — Du vill då med all magt ha mig till ett guldsmiddtjenstehjon, grosshandlarens eller kungens. Sluta nu med det här, Ström; det fattas bara, att du råder mig gå och ta värfning vid gardet. Tycker du inte att jag skulle ta mig bra ut till häst, i sporrar och förnicklad kask — hva' sa'?

— Jag afstår från att svara dig på detta. Kan-ske jag redan sagt nog att dermed göra dig förnärmad. Dock vet jag att min mening i grunden varit god. Tänk i alla fall på saken, Andersson!

— Nog både tänkt och taladt härom. Farväl med dig!

— Farväll! Vi ha godt med arbete nu.

— Det är bra.

— Men vintern, den magra tiden stundar.

— Det är mycket illa.

— Du säger det, Andersson: men tänker du äfven allvarligt på hvad det har att innebära?

Andersson hade redan vikit om ett hörn och försvunnit.

* * *

Herr J. P. Lurstedt, agenten, bodde tre trappor upp i ett gammalt hus på Norr.

Dit skyndade Andersson. Han träffade en fetlagd medelålders qvinna, som icke just vinnlade sig om artighet, utan helt kort upplyste, att hennes man icke tog emot besök, utom mellan kl. tio och half elfva förmiddagarne.

När Andersson efter denna afsnäsning kommit ner på gatan igen stod han alldeles rådvill om hvart han skulle gå. Han kände sig förskräckligt illa till mods. Vrede, missnöje med sig sjelf och andra, hopplöshet och kanske äfven en och annan inre förebråelse samverkade att göra hans lynne ytterst förstämdt.

Tanken på barnskrik och ett rödgråtet qvinnoansigte skrämde honom från att gå till hemmet. — Nej hellre hvart som helst!

Vid gatans ända fans ett värdshus. Innan Andersson sjelf viste af det stod han på trappan.

Krogen, detta näste, som med sin usla tröst vinkar de stackars offren för en icke sällan sjelfförvållad lednad, hade för länge sedan fått äfven honom inom kretsen för sina trolska sugarmar.

Ett nytt verktyg. Den "fördomsfrie" än en gång.

Vid ungefär samma tid på dagen klef agenten Lurstedt uppför trappan till grosshandlare Grananders präktiga våning.

Han öppnade dörren utan att förut knacka, steg fram till grosshandlarens skrifbord och presenterade sig temligen obesväradt.

Granander blickade upp, icke så litet förvånad öfver den besökandes djerfva fasoner. — Hm, Lurstedt, var det så? Nå hvad vill herrn? Jag kan verkligen inte påminna mig att jag förut haft att göra med någon Lurstedt.

— Kanske. Men herr grosshandlaren kan få att göra med honom.

— Hvad behågas? — Äfven om jag inte vill?

— Jag är öfvertygad om att herr grosshandlaren skall vilja det.

— Min herre tycks icke vara främmande för en viss oföskämndhet.

— Ähnej, sådan möter man öfver allt. Derför biter den också föra på mig.

Spjufvern tog härvid på sig en så skalkaktigt gemytlig min, att Granander midt i förargelsen narrades till skratt.

— Nå, herrns ärende? sporde grosshandlaren betydligt vänligare.

— Ja, det kan vara detsamma, herr Granander.

Jag är inte folk till besvär, när man inte vill lyssna till mig. Ödmjukaste tjenare hr grosshandlare. Lurstedt bockade sig och såg ut som en kränkt okuld.

— Blif inte stött för all del. Låt oss språkas vid en minut. Herrn tycks mig just vara en lustig ture.

— Jag är min sann inte kommen hit för att roa herr Granander.

— För hvad då?

— För affärer.

— Fägnar mig. Nå, hvarmed kan jag stå till tjänst?

— Det är jag som vill stå herr Granander till tjänst.

— Min herre allt för god.

— Inga komplimanger, jag ber.

De begge herrarne hade börjat slå in i en högst förbindlig samtalston. Hur mycket af upprigtighet, som låg på botten, må lemnas derhän.

— Får jag be min herre tala, sade Granander småleende. Jag skall med största intresse afhöra.

Lurstedt bugade sig. — Jag har ännu icke fått tid att gratulera herr grosshandlaren till den lyckliga utgång af gårdagens arbetaremöte. Herr grosshandlaren vann här en seger som var lysande.

— Säger herrn det?

— Ja, på min ära. Mätte nu herr grosshandlaren endast rätt taga vara på chanserna.

— Hvad menas?

— Jo, herr grosshandlaren har lyckats tillvinna sig förtroende hos folket — fått vänner, men i och med detsamma äfven fått afundsmän och fiender på halsen. Hvad de förra vunnit åt herr grosshandlaren kunna de senare lätt blåsa bort. Derfor vaksamhet och — slughet!

— Herr Lurstedt vill säga . . .

— Att man måste stärka lungorna hos den ena hopen och täppa till halsarne hos den andra!

— Herrn kan ha rätt. — Men hur går sådant till?

— Det känner jag. — Men från ett till annat — hvad var det för en herre, som ledde mötet i går?

En ny storhet på den politiska arenan förmodligen — ypperlig folkledare — så länge solen skiner, hi hi!

Granander skrattade högt. — Ja, det kanske är så med oss något hvar. — Lite känsliga för väder och vind — eller hur är med herr Lurstedt sjelf, hva' sa'?

— Jag är ingen vindböjt, herre; den sak jag ansett värdig mitt understöd sviker jag aldrig.

— Hederliga själ! utropade ironiskt grosshandlaren, som mycket väl kände sin man, fast han i förstone icke velat låta förstå det. — Men upprigtigt frågadt, herr Lurstedt: Kan och vill ni vara mig till tjänst;

— Ni har hört att jag redan erbjudit mig.

— Godt. Behagar ni då göra mig ett nytt besök mot slutet af veckan.

Gerna, men jag anser mig böra säga herr grosshandlaren att saken tål inte minsta uppskof, jag borde inleda operationerna redan i dag.

— Ja väl, gör så!

— Med två toma händer? Agenten gjorde en åtbörd som inte kunde missförstås.

— Hm — se der, tag en tia så länge, var så god!

— Tackar! Men den räcker endast till hyra för frackkostymen.

— Skall herrn klä' sej i frack?

— Visst; jag ämnar besöka doktor H.

— Doktor H.! För hvilket ändamål?

— Att förmå honom skriva i hufvudstadens förnämsta liberala tidning en artikel till herr grosshandlarens förmån.

Granande såg litet förvånad ut.

— Och så skall jag vidare uppvakta juris kandidaten P., fortfor Lurstedt. Han skall, tänkte jag, bearbeta opinionen genom Röda Skenet, Den Nya Tiden samt veckobladen Medborgaren och Fria Tanken.

— Jo, jag tackar! Det kostar pengar allt det der, utropade grosshandlaren avfärjande.

— Men det gör verkan ock.

— Måne det?

Utan tvifvel. Men herr grosshandlaren förstår väl, att jag måste kunna garantera nyssnämde herrar ett visst författarehonorar, om de skola ställa sina mäktiga pennor till vår disposition.

— Ja, ja visst. — Nå hur mycket?

— Åh, för ögonblicket behöfver herr grosshandlaren endast lemna mig tre fyra sådana här lappar till. Det räcker till hyrkuskpengar och ett par anständiga hotellfrukostar, som jag blir tvungen att bjuda på. De bruka vara hungriga som jagthundar, de der herrarne, och man får ingen rätsida på dem innan de blifvit väl mätta?

— Jaha, hm.

Lurstedt fick pengarne och stoppade dem på sig.

— Hvad nu vidkommer det andra, fortfor agenten, så behöfver herr grosshandlaren endast utfärda en förbindelse på två hundra kronor att erläggas till mig när tidningsartiklarne i fråga äro tryckta.

— Hvasa? — Granander såg forskande på agenten. Herrn vill alltså ha svart på hvitt på att jag köpt herrns tjänster? Är det så herre — vill ni lura mig? Det lyckas inte.

— Bevars, utbrast Lurstedt med väl spelad förvåning. En sådan dubbeltanke vore långt ifrån mig! Jag afsåg blott ömsesidig garanti oss emellan. Herr grosshandlaren skall inte vara skyldig hvarken mig, doktorn eller kandidaten ett öre, om artiklarne ej komma ut i tryck. Det var detta jag ville försäkra genom den föreslagna förbindelsen.

— Granander fattade pennan och skref.

— Var god och läs nu herr Lurstedt! Är det riktigt?

— Alldeles, förklarade agenten och grep efter papperet.

Men Granander drog tillbaka handen under ett småslugt leende. — Vänta lite', icke så brådt herr Lur-

stedt. — Han slog in förbindelsen i ett värdebrefskuvert och satte två stora lacksigill utanpå.

— Se här, var så god och tag! Men kom i håg, herr Lurstedt, att herrns anseende som hederlig karl är ovilkorligen bundet vid att jag återfår det här obrutet!

Agenten började nu att med handen på hjertat tala vidt och bredt om heder, ära, diskretion och grannlaghet. — Herr grosshandlaren kan vara fullkomligt säker — men ömsesidig garanti är god att ha. Man måste vara försiktig, och ingen är det i högre grad än jag. Farväl, herr grosshandlare! Jag skall innan kort ha äran komma upp och inberätta någon hugnande nyhet. Ödmjukaste tjänare!

När Granander stängt dörren efter agenten slog han sig ner i sin länstol, och tittade fundersamt i taket under det han mumlade:

— Den der karlen är allt en lika stor lufver som Andersson är ett fårhufvud. Få se hvem som tjänar mig bäst. Apropos muraren, så skulle det vara rätt lustigt att se honom efter den grofrappning han fått i tidningen. Om jag skulle gå att söka upp karlen; han ligger väl nu och soffer bort sitt rus.

Granander gick och tog på sig öfverrocken.

— Andersson, mumlade han, kan gerna för mig vara ur vägen, blott hans lilla dufva är hemma. — Hon är verkligen det näpnaste stycke qvinfolk jag sett på länge. Besitta mig kunde hon inte lätt narra mig till en dårskap.

Grananders ansigte drog sig till ett fult leende i det samma han grep sin hatt — Hm — mumlade han och vände om samt gick bort till skåpet, hvars klaff han öppnade. Ett par guldmynt gled ner i vestfickan. Han läste till skåpdörren och gjorde en vedervärdig knyck på axlarna i det han lemnade rummet.

Andersson hade på krogen funnit böt för sin ledsnad. Den siste af Grananders sedlar var vexlad, och med ena handen full af småmynt samt höjande ett glas med den andra satt han midt i en krets af upprymda vänner.

— Skåll skrek en frimåndagsrumlare, hvars kläde-drägt tydde på att han var något af smed — skåll murare! Du hedrar vid min själ yrket, ty maken till talet, du höll i går, har jag aldrig i mitt lif hört. Du är just rätte mannen att anförä oss när vi göra generalstrejk.

— Strejk! ropade Andersson vildt, ja, vid alla våra plågoandar, strejk ska' här bli. Vi murare och I plåtslagare slå oss i hop och så ta vi timmermännen med oss; se'n må djefvulen, om han vill, resa upp väggår och lägga tak åt blodsugarföljet.

Denna utgjutelse helsades med jubel af det onyktra sällskapet.

— Jag tar i morgon tre hundra plåtslagare med mig, väsnades en.

— Och jag kommenderar lika många bygnads-snickare, skrek en annan.

— Och mina murare skola resa sig som en man, utlät sig Andersson med dryghet,

Här viddtog ett skarpt pokulerande. Samtalet mellan de missnöjde blef allt mer högljudt; rummet nästan skalf af deras svordomar, och glaset krossades vid knytnäfslagen i bordet.

Omsider gjorde krogvärden slut på den bullersamma öfverläggningen, genom att fösa sällskapet ut på gatan.

Der skingrade sig strejkanstiftarne.

Andersson var nu så pass upprymd att han icke mer tänkte på obehagligheterna i hemmet. Han begaf sig instinktmessigt till vägs mot Kungsholmen.

När han efter många slingringar ändtligen nådde sin bostad och stod redo att vrida upp dörrlåset hörde hans öra af ett skrik innanför, hvilket han igenkände som Hildas.

Han kastade upp dörren.

I det samma tyckte han sig se en kropp försvinna genom fönstret.

Med en hisklig ed och utom sig af raseri grep han tag i den stackars flickan, som nästan medvetlös sjunkit ner på soffan.

— Vid alla onda andar! flämtade han ... hvad ... betyder . . . ?

Hilda stod blek som döden och oförmögen att säga ett ord. Hon tycktes vänta med hemsk resignation att Andersson skulle slita henne i stycken.

I det hans vilda blickar foro kring i rummet fick han syn på ett guldmynt, som låg på byråskifvan.

— Ah! — Nu var måttet rågad. Skärande tänderna i yttersta raseri grep han myntet och slungade det med all sin kraft mot Hildas ansigte.

Hon uppgaf ett högt skri och Andersson störtade ut. Hela denna scen upptog blott några sekunder.

Vid grändens krökning tyckte Andersson sig se en karl stadd på flykt. En fruktansvärd kapplöpning började.

Just som den flyende nådde hörnet af gatan, blef han upphunnen af sin förföljare. Ett väldigt knytnäfslag föll, och i nästa ögonblick låg — Granander blödande på stenläggningen.

Med vildheten hos ett retadt lejon rättade Andersson mot den olycklige grosshandlaren slag på slag, spark på spark. När han äntligen af utmattning lät armarna sjunka, hade den misshandlades nödrop dött bort i ett doft qvidande.

XIII.

Genistreck.

Efter utfördt dåd förblef Andersson några ögonblick stående bredvid sitt medvetlösa offer. Derpå vände han sig om och gick sakta mot hemmet.

Med flämtande bröst trädde han inom dörren. Hilda låg ännu på knä vid soffan och snyftade.

Hon sprang upp förskräckt. Hennes fruktan minskades ej vid anblicken af hans drag; dessa voro sådana som hon aldrig förr sett dem.

Hon ville tala för att lugna honom, ville berätta hela sammanhanget och beklaga sig öfver hvad hon nödgats höra af den nyss försvunne uslingen. Men rädsla och sinnesrörelse förtogo henne orden.

Andersson hade sjunkit ned på en stol, satt der och drog djupt efter andan. Raseriet hos honom tycktes vara på återtåg.

— Ack, snyftade Hilda — hade du dock varit hemma en half timme förr!

Andersson bevärdigade henne icke ens med en blick; han förblef orörlig som en staty.

— Har du icke ett ord att trösta mig med? utbrast den stackars flickan och gömde ansigtet i händerna.

— Tig! frampressade han mellan tänderna. — Han kom nu att kasta blicken mot den fläck af golfvet, der myntet låg, och vildheten lågade upp på nytt. Han for upp, ögonen gnistrade, och med en våldsamt kom huset att skaka, satte han sin klack på det förhatliga guldstycket.

— Cæsar! utropade Hilda under tårar. Hvad tänker du om mig? Gör mig icke orätt! Jag är oskyldig, så sant Gud lever. Hör du det?

En liten stråle af ljus gled öfver den uppretade mannens ansigte i det ögonblick Hildas ord *oskyldig* nådde hans öra. Den hotfullt lyfta armen sträckte ut sig som till omfamning.

Hilda sprang emot honom med ett glädjerop. — Älskade Cæsar! Allt är försonadt och glömdt, blott du icke längre misstror mig. Du gör det icke, hvad?

— Nej, Hilda!

Dörren upprycktes och två polismän trädde in.

— Murare Andersson? sporde den ene med en blick, som allt för väl talte om hans ärende.

— Det är jag, svarade Andersson doft. I nästa ögonblick stodo konstaplarne, en på hvar sida om honom. Följ med! lydde det.

Icke en muskel hos honom rörde sig till motstånd. Han begaf sig med kall resignation i polisbetjenternas våld.

Men den, som kommit att blicka djupare in i det sänkta ögat, skulle helt visst spårat något af de ångerns och smärtans furier, som börjat bedrifva sitt pianoarbete i den stackars unge mannens själ.

För en sekund tillbaka hade en fridens engel glänt på dörren till hans hjerta och förjagat misstron, skingrat skuggorna, gjort allt soligt och varmt åter.

Men så uppenbarade sig straffets hårda oblidkeliga hand och störde grymt försoningshögtiden. Han hade velat atbedja sin häftighet, lofprisa den älskades trohet, smeka bort hennes tårar bedyra sin kärlek och lit till henne — han hade tänkt att för engeln med fridsrösten få öppna hela sin själ.

Men just då hade vålnaden från öfverilningens stund dykt upp och stält sig emellan . . .

Han kände sina armar omfattade af hårda näfvar. Här gälde icke annat än följa med. Hilda hade icke

hunnit få ett ord för sig, innan konstaplarne voro i förstugan med sin fånge,

Hon sprang ut och grep med förtviflans kraft tag i Anderssons kläder. — Gud i himlen! Hvad betyder detta, Andersson, hvad har du gjort? ropade hon.

En kall uppmaning från den ene polismannen att »lugna sig» var allt besked hon fick.

Den olyckliga qvinnan sprang klagande in och fram till fönstret. Der fick hon syn på en hop nyfikna, som lupo gränden fram; hon hörde huru folket i huset störtade utför trappan, hörde fönstren i våningarna slås upp och röster blanda sig till en storm af skrik, prat, ömkan och svordomar.

Det svartnade för hennes ögon. Med ett genomträngande ångestrop sjönk hon tillsamman på golvet.

* * *

Påföljande dag före klockan åtta på morgonen ilade Lurstedt med stor brådska uppför trappan till Grananders våning.

Han bultade på dörren och blef af grosshandlarens betjent insläpt i tamburen.

— Träffar jag grosshandlaren? sporde han med andan i halsen.

— Nej, blef det bestämda svaret.

— Hvarför inte? Jag måste . . .

— Omöjligt; grosshandlaren är svårt sjuk,

— Jag vet det, sade Lurstedt öfverlägset. — Det är just med anledning deraf jag önskar tala med honom. Säg herr Granander det — helsa från mig — se här mitt kort!

Det dröjde något, innan agenten slapp in. Vänttiden förnötte han med att gnola på en munter melodi.

— Stig på! ljöd det ändtligen.

Granander låg i en säng, med linneremсор härs och tvärs kring hufvudet och såg helt bedröflig ut.

— Ett fatalt äfventyr! började agenten med värre svada än någonsin — fördömd karl . . . Men ingen fara, hoppas jag — ah, herr grosshandlaren ser ju ganska kry ut. Sorgligt är det dock, ledsamt att vara bunden vid sängen; men annars är jag färdig att kalla den här historien för en lyckans spark, anfäkta mig är jag inte det.

Granander grep åt huvudet och gjorde en grimas af smärta. — Hvad vill herrn mig? frågade han stönande.

— Hvad jag vill — jo, jag ansåg det vara min pligt att efter hvad som händt genast göra herr grosshandlaren min uppvaktning, dels för att uttrycka mitt deltagande, och dels därför, att vi sedan gårdagen ha ett gemensamt intresse att bevaka.

— Jaså, ja, svarade Granander med ett nytt stönande. — Tack för herrns vänlighet! Men hvad åter igen affärerna beträffar, så äro de väl under närvarande omständigheter . . .

— Alldeles magnifikt bra förspända, inföll agenten och slog ihop händerna med en skräll, så att den stackars sönderbultade grosshandlaren hoppade till i sängen och började vrida sig som en mask. — Så sant jag lever, herre, är icke den här historien en riktig försynens handräckning åt oss. Om jag inte toge fördel af ett slikt ypperligt kast, så vore jag värd ett par långa grå öron. Nu är just rätta ögonblicket att operera, och om jag inte bringar herr grosshandlaren till en lysande seger, så vill jag inte heta Lurstedt längre.

— Jag begriper ingenting af det här, våndades Granander och gjorde ett misslyckadt försök att vända agenten ryggen.

— Begriper — hm, det behöfver inte herr grosshandlaren göra heller. Saken skall gå galant lika fullt; ty, herre, jag, Lurstedt, begriper för två eller fler. — Ah, jag skall göra herr Granander till en gud inför packet — procession, serenader, hurrarop, deputationer, adresser och en demonstration på Stortorget, se der hvad jag skall framtrolla med några fattiga hundra riksdaler.

— Herrn är galen!

— Det har ännu ingen sagt om Lurstedt.

— Aj, mitt hufvud! Jag måste vara i stillhet, har doktorn sagt — kom igen en annan dag!

— Tror inte herr Granander att det der plåstret, jag talte om nyss skulle lindra en smula, hva' sa'?

— Jag litar inte fullt på herrns kurer. Och dertill ä' de så hundfatt dyra — aj, jag tror min arm är i styc-ken.

— Herr Granander vill inte längre lyssna till mig, märker jag, sade agenten stött. Nå väl, jag tillåter mig att komma igen ett par veckor härefter, enligt herr grosshandlarens önskan. Jag har ment väl med mitt besök, men blifvit mottagen med misstroende. Det är skada på saken — verkligen synd, att vår bästa trumf skall bli ospelad. Adjö herr Granander.

— Ni kan väl ha en stunds tålmod, herr Lurstedt, bad Granander i jemrande ton när agenten stod vid dörren.

— Jag? Ja väl, men när man rakt afspisar mig, då går jag min väg.

— Sitt ett ögonblick! — Herr Lurstedt tror . . .

— Jag vet, rättade agenten.

— Nå ja, herrn vet sig kunna vända det här förargliga äfventyret till godo, i stället för att det synes mig peka rakt åt . . .

— Lita på det!

— Väl om jag kunde det. Hur tror ni då att sista akten i dramat skall sluta?

— Det få vi se. Andra akten uppföres väl inom ett par timmar i polisdomstolen.

— Är han gripen redan?

— Jo, säkert; polisen är rask i vändningarna.

— Aj, det var obehagligt.

— Hm, det vore synd att missunna rättvisan sin fångst.

— Jag vet bäst hvilka följder det kan ha. Karlen ger sig inte utan advokatyr och dervid blir jag på ett

förargligt sätt sittande emellan — herrn förstår ännu inte hur allt hänger tillsammans.

— Har reda på saken intill minsta detaljer.

— Jaså, ja då begriper herrn ock hvad för en treflig soppa det kan kokas ihop åt mig.

— Inte stärker det just herr Grananders reputation om historien kommer lös i sta'n, svarade Lurstedt nonchalant.

— Jag är förtvifladt illa ute, herr Lurstedt; dertill oförmögen att gå ur sängen. — Fördömda karl.

— Under sådana omständigheter torde herr Granander lära sig inse värdet af att ega en pålitlig vän, inföll agenten.

— Nå hjälp mig då, herr Lurstedt!

— Gerna, blott herr Granander vill,

— Visst vil jag, det förstår herrn väl.

— Jag menar utrusta mig med erforderligt mynt.

Det kostar slantar att reparera herr grosshandlarens tok-skaper.

Granander grinade illa. — Nå hvad behöfver herrn?

— En rättgångstullmagt och fem hundra kronor i ett för allt; men deri ingå ock omkostnaderna för en demonstration till herr grosshandlarens ära.

— Fem hundra?

— Ja, det går nog på runstycket åt.

— Oerhördt!

— Kan inte säga. Kom ihåg, att här är icke al-lenast fråga om rentvättning utan äfven om *förgyllning*.

— Må hin ta er! Kan ni förgylla, så låter ni ock-så mig släppa till metallen så att det käns.

Lurstedt grep efter sin hatt.

— Fem hundra kronor, upprepade Granander. Med så mycket pengar kan man ju förgylla upp tre sådana karnaljer, som ni

Men bara *en* sådan som ni, herr grosshandlare, inföll agenten sarkastiskt.

— Kalla på John, bad Granander och vred sig i sängen.

Betjenten kom, och fem minuter derefter hade Granander lemnat sin kommissionär fullmagten och de fem hundra kronorna.

— Gör nu ert bästa, herr Lurstedt!

— Var lugn, herr Granander!

— Och hindra för all del att några skandaler komma i tidningarna.

— Det sörjer jag för.

Agenten försvann och ilade direkt till polisdomstolen.

Bland den hop af poliskunder, konstaplar och nyfikna, som trängdes i det s. k. förmaket hade han snart uppletat Andersson. Denne satt i ett hörn, blickande dystert omkring sig.

— Så lyckligt min stackars vän och bror, att jag i tid fick veta historien, började han. — Jag har skyndat att hjälpa dig. Vill du nu blott lyda mitt råd, så slipper du undan med på sin höjd några få kronors böter.

Andersson såg upp och kände igen sin bekante sedan söndagen. — Hvad kan du hjälpa? Det får väl gå sin gilla gång, svarade han sorgset,

— Då kommer du i fängelse kära bror, tänk på det, och ditt anseende blir förderfvadt.

Det ryckte till hos Andersson.

— Att skylta i tidningarna som handlande person i ett struntmål är nätt upp den sämsta reklam en karl kan få, tillade Lurstedt. — Säg därför ingenting om rätta orsaken till ditt napptag med Granander, utan skyll på en *politisk* tvist! Det ger saken en mer tilltalande färg och framställer dig sjelf i intressant dager, det förstår du.

Andersson funderade.

— Jag har, fortfor Lurstedt, lyckats förmå Granander att lemna mig fullmagt. Med mig på andra sidan om domarbordet skall du reda dig godt; jag afstår naturligtvis från att yrka ansvar på dig.

Andersson fann i hastigheten sin väns råd klokt, tackade och lofvade att handla derefter.

I det samma påropades målet.

— Ni är muraren Cæsar Andersson? sporde domaren.

— Ja.

— Det har blifvit anmaldt, att ni i går afton öfverföll och misshandlade grosshandlaren Lars Granander. Erkänner ni?

— Ja.

— Det skedde i fyllan, kan jag tro? Andersson svarade ej.

— Eller af hvad anledning kunde ni så förgå er mot herr Granander?

— Det berodde på en politisk tvist.

— Politisk tvist? Är ni politiker och en af det slaget, som vill slå i hjel sin nästa? Skön politik! Hvad har målsegarens ombud att säga?

— Herr domare! började Lurstedt. Jag har att å min hufvudmans vägnar förklara, det en tvist mellan honom och Andersson uppstått, dervid å ömse sidor ganska mycken hetta utvecklades, allt med den påföljd som är konstaterad. Herr Granander är ganska ledsen öfver det skedda, ej så mycket för sin del som för den tilltalades egen, och alldenstund herr Granander ej lidit någon svårare skada af misshandeln, så har han velat förklara sin glömska af alltsamman, bedjande att få frånträda allt ansvarsyrkande å den tilltalade.

Andersson spratt till vid det han fick höra denna pompösa förklaring öfver herr Grananders ädelmod. Det såg ett ögonblick ut som hade han velat rusa fram och utslunga hela sanningen.

Men en blinkning från motparten höll honom tillbaka.

— När målsegaren så ädelmodigt afstår från att yrka ansvar på er, tog domaren till orda, så vill domstolen för sin del endast fälla er att för förargelseväckande beteende å allmän plats böta femton kronor. Ni kan gå.

Lurstedt följde honom ut ur domsalen,

— Du gick dig ju så godt som fri, såg du det? ropade han och grep Andersson i armen.

— Ja, men på hvilket sätt? Jag är förargad på mig sjelf öfver att jag skall ha den uslingens så kallade ädelmod att tacka för friheten. När jag rätt besinnar mig, tycks det ha varit bättre att sitta i fängelse ett helt år.

— Ah, lugna dig kära bror. Det är just inte så mycket bevändt med Grananders ädelmod; han skulle gerna sett dig i kurrän, lita på det.

— Nå men . . .

— Så, så, atbröt Lurstedt. Tala inte mer om'et! Du bar dig allt litet förhastadt åt, när du tog dig för att rakt bulta karlen till biff. Anfakta dina murarnäfvar! Jag tror knapt att det är ett ben helt i kroppen på den blifvande stadsfullmäktigen. Du kan vara glad att du hade en god vän, som hjälpte dig undan följderna af din galenskap.

— Men på hvilket sätt! säger jag än en gång. Han skall gå oantastad för sitt nedriga tilltag, och inte nog dermed: han skall lysa inför verlden som en för-låtande engel. — Det är för starkt.

— Tra la la, gnolade Lurstedt och knäpte med fingrarne.

— Du tar det från den rolige sidan, men du vet inte hvilka skäl jag har att hata den karlen.

— Jag vet, jag vet. Men tyst nu — du är ju fri, fri, käre gosse — skatta din lycka! Hade du mått bättre af att stå och berätta den der våldtäktshistorien?

— *Han* hade blifvit brännmärkt.

— Och du hade åkt till Långholmen.

— Det kunde fått ske, blott han . . .

— O enfald! Tror du då, att jag släpt den gode Granis ur sigte. Han kan nog få sitt välförtjenta lika säkert, utan att du derfor behöver komma på fästning.

— Hvad vill du göra honom?

— Det tala vi om sedan. Farväl så länge! Vi råkas i öfvermorgon. Lofva mig blott att ej göra några

nya tokerier. Lugn bara, Andersson. Farväl så länge
 — Det gick förträffligt, mumlade han för sig sjelf.
 Ska' nu vara mycket välkommen hos den hederlige
 grosshandlaren.

* * *

Granander låg i pinsam väntan när agenten steg in.
 — Nå hvad för slags budskap för ni? sporde han ifrigt.
 — Alltid goda nyheter, herre.
 — Ar målet afgjort?
 — Allt väl.
 — Och jag är lyckligt ifrån historien.
 — Med heder.
 — Hm, den hedern är väl måttlig, kan jag tro.
 — Den är lysande. Hör på!
 Agenten tog en stol och slog sig ner bredvid
 sängen.

— Jo, ser herr grosshandlaren, jag skaffade mig
 genom besvär och mutor ett tillfälle att få samtala med
 Andersson, innan vi trädde inom skranket. Karlen var
 betydligt ledsen och värre blef han sedan jag sagt ho-
 nom hvad han sannolikt kunde ha att vänta. Jag er-
 inrade honom om en snart förestående sorglig passage
 utefter Hornsgatan; talte om klibullar, buldanrockar,
 dresplockning och gallerfönster, så att tårarna stodo i
 ögonen på oss båda. Det der tog honom svårt. Se'n
 tröstade jag honom och sa', att han nog kunde slippa
 ganska lätt, i fall han visade sig ångerfull och bekände
 enligt mitt formulär. Jag, som af en märkvärdig slump
 fått fullmagt att föra målsegarens talan skulle hålla min
 vän om ryggen.

— Nå! frågade Granander, som lyssnat med vid-
 öppen mun.

Han lydde och bekände, att han, uppretad genom
 en föregången politisk tvist med herr grosshandlaren,
 förgått sig så som polisrapporten omförmälte, Derpå

förklarade jag i gripande ordalag, att den ädelmodige motparten ville af ömhetskäl frånträda sitt ansvarsyrkande.

— Hvad gjorde herrn?

— Som jag sade. Jag åstadkom en effektscen, som herr Granander skulle gifvit en liten förmögenhet för att få bevitna. Ett sorl af beundran genomför åhörarehopan, och den välsittande rätten greps af en rörelse, från hvilken den troligen inte hemtat sig ännu.

— Och karlen gick fri?

— I det närmaste, det vill säga så när som på några få kronors böter. Och detta tack vare herr Grananders ädelmod.

— Godt, må han gerna gå lös, blott det blir väl tyst med saken — jag menar att tidningarna . . .

— Tidningarna sk'a inte underlåta att tala om hvilket ideal af godhet och försonlighet herr grosshandlaren är.

— Hvasa — tror herrn att dessa mina dygder tåla vid att talas högt om?

— Låt det bli min sak, herr Granander.

— Ja väl.

— Nu går jag åstad att sadla triumfhästarne åt herr grosshandlaren.

— Hvad menar herrn?

— Fylla andra delen af min åtagna förbindelse. Rentvättningen är gjord; nu återstår förgyllningen. Au revoir, högt ärade herr grosshandlare!

Agenten skyndade på dörren och bort till en af sina bekanta, en klädmäklare vid Österlånggatan. Han slog sig ner i vännens kontorsskrubb och stöpte som hastigast till följande smakliga notis för tidningen Röda skenet:

Ännu en gång herr Andersson. Vi hafva att för dagen anteckna en ny bedrift af den sedan söndagens arbetaremöte allt annat än fördelaktigt kände muraren Cæsar Andersson. Saken, hvilken är af sådan beskaffenhet, att den rätteligen bordt omtalas under rubriken: Brottmålsdomstolarne, är i korthet som följer:

I förgår vid niotiden på aftonen öfverföll Andersson utan hittills känd anledning den högt aktade grosshandlaren Lars Granander då denne var på väg till sitt hem efter en promenad ut åt Kungsholmen, samt misshandlade på gröfsta sätt medels slag och sparkar den stackars värlöse mannen. Hr Granander vardt i följd af det å honom öfvade våldet samt blodförlusten sanslös och måste i åkdon hemförslas. Samma afton greps Andersson, och i går instäld för polisdomstolen vidgick han fräckt sin skamliga gerning, den han sade sig ha begått af — *politiska skäl!* Hvad våldsverkaren egentligen ment med denna kuriösa bekännelse är oss tills vidare en gåta; dock, om man får tro det gängse ryktet, så lär brottet i fråga ej vara alldeles främmande för en viss politisk bevekelsegrund. Det säges nemligen att Andersson efter mötet i söndags gifvit sig i sold hos ett parti, som har till uppgift att motarbeta folkets intressen vid det stundande stadsfullmäktigevallet. Om detta skulle vara sant, hvilket vi knapt betvifla, så må sägas, att det snygga konsortiet funnit ett värdigt redskap i Andersson, denne farlige äfventyrare, som, vi rysa att uttala det — kanske haft för afsigt att på *lönmordets* väg rödja undan arbetarepartiets mest afhållne kandidat.

Vi skola med snaraste söka att skaffa oss klarhet i alla detaljer af denna upprörande tilldragelse. Något som vid domstolsförhandlingarna på sitt sätt slog oss med öfverraskning var den förfördelades ädelmod att bedja om rättens miskund med våldsverkaren. Vi känna visserligen allt för väl herr Grananders människovänlighet och ömma hjerta samt ha mer än en gång sett prof på den försönlighet och glömska af oförätter, som äro de utmärkande dragen hos denne man. Men vi vilja gerna säga, att han denna gång låtit sin mildhet föra sig för långt, när han i så försvårande fall som detta ryckte brottslingen undan ett straff som det allmänna rättsmedvetandet kräfde. — Vi äro verkligen i tvekan om huruvida vi härför skola prisa eller klandra hr Granander.

Bland hr Grananders många vänner har den sorgliga händelsen väckt icke blott deltagande för den oskyldigt lidande utan ock en storm af ovilja mot den lömske förbrytaren och det usla parti hvars ärende han lär gått. Det förljudes att en storartad arbetaredemonstration är förberedd till i morgon afton samt att deputationer från en mängd föreningar skola uppvakta den afhållne folkvännen. Om hr Grananders helsoftillstånd skola vi i nästa nummer underrätta våra läsare.

P. S. Om den ofvan antydda demonstrationen, se tillkännagifvandet i dagens nr under sent inkomna anonser!

Lurstedt genomläste och korrigerade sitt manuskript, sväljde en butelj porter och skref sedan för en annan tidning ett rättegångsreferat med öfverskriften: *Tilltänkt mord.*

Derpå begaf han sig åstad till tidningsbyråerna.

Eftermiddagen användes vidare för att träffa förberedelser till den blifvande stora manövern. Det gälde att anskaffa sångare, hurrabasar, fanor och framför allt att framfösa folk, — mycket folk. Lurstedt var ock en verklig general i sitt slag, han kommenderade öfver en hel stab af underagenter. Han satte inom några timmar i rörelse ett halft dussin lättfotade tjänsteandar, som med all den energi suphungen kan förläna lupostaden kring i sin listige chefs ärenden.

När klockan led mot elfva på qvällen satt Lurstedt hemma hos sig, väntande på ett par rapportörer.

Omsider instörtade tre andtrutna, snedklackade springare alldeles på en gång.

— Nå? sporde «hufvudagenten».

— Bra, ljud det från trion.

— »S. M. P.» är bådad?

— Ja.

— Och kommer?

— Naturligtvis.

— »Frihetsbanéret?»

— Kommer med sitt eldröda standar.

— Nå, Qvinnornas Reformklubb?

— Törs inte ut sedan det är mörkt.

— Då må den bli hemma. Nå klubben Förnuftet?

— Kommer.

— Bra. Äro nu samtliga föreningar, som man kan räkna på kallade?

— Föreningen Demokraterna, påminte en af tjänsteandarna

— Och sällskapet Presthatarne.

— Ja väl. Ha ut dem ock! befalde Lurstedt.

Alla tre runnarne störtade på dörren.

Lurstedt drog af sina skor och förpassade dem med en spark under sängen. Derpå skrek han utåt köket:

— Lotten, hit med mina tofflor och skicka se'n bort till källaren efter champagne! Vi sk'a dricka den gamle narrens skål, det ha vi råd till.

XIV.

När hopen skipar rättvisa.

Aftonen för den stora demonstrationen var inne. Vid sju laget satt Lurstedt i herr Grananders sängkammare, nyrakad och högtidlig som en öfverste strax före generalmönstringen.

— Inom en timme ha vi folket här, sade han; jag måste nu bege mig ut för att leda ordningen.

— Herrn har gjort mig alldeles hufvudyr med den här tillställningen, sade Granander, som nu hade fått ena benet ur sängen.

— Jo, jag tackar. Det kostar allt på. — Att bli så här upphöjd och firad — rysligt ansträngande, hvasa?

— Hm, herr Lurstedt; man har inte sett en skymt af herrligheten än.

— Om en timme, har jag sagt. Herr Granander skall inte vara så barnsligt misstrogen.

— Nej nej! Hjelp mig ett tag här! Jag tänkte försöka att komma ur sängen. Får väl göra lite' toalett ifall . . .

— Behöfs inte. Det är en viss stil i att vara sjukhusklädd vid det här tillfället, tro mig. Låt vara som är! Se här är käppen. Ah, herr Granander stultar ju rätt bra. Tag plats i gungstolen och rök en cigarr! Jag är tillbaka på ögonblicket.

När Lurstedt kom ner på gatan varsnade han redan här och der på torget tillstymmelse till folksamling. Han gick in på en närbelägen ölstuga, der han hade stämt möte med ett par af sina medarrangörer. Desse

undfingo nu nödiga instruktioner, hvarefter Lurstedt aflägsnade sig.

Nu skymtade en röd fana vid vestra börshörnet, Trångsund fylldes af en väldig folkskara, och hopen vek in på Stortorget, der fanbäraren och hans trupp gjorde halt. Det var föreningen Frihetsbanéret.

Strax härfpå anlände genom Skomakaregatan en annan trupp, och inom tio minuter var hela torget och angränsande gator packade af nyfikna.

Utanför Grananders fönster åt Svartmangatan stälde sig nu »Frihetsbanéret» med en dubbelqvartett sångare.

När sista tonerna af desses hyllningsgärd förklingat, stack grosshandlaren sitt plåsterlappade hufvud ut genom fönsteröppningen. Det var signalen till ett lefve åtföljdt af hurrarop. Skränets vågor bredde sig ut åt alla håll; det hurrades kring hela kvarteret.

— Hva' hurrar dom för? sporde en halfvuxen plåtslagare, som armbågades nere i Tyska brinken och inte såg det minsta af sjelfva ståten.

— Det är visst för norska ministern upplyste en bagaredräng.

Plåtslagaren spärrade i tu käkarne som en nilkrokodil och lät ett «hurra för ministern» rulla ur halsen med äfventyr för de närståendes örhinnor.

Nu gaf »Frihetsbanéret» plats för en annan förening, som från torget tågade in på den smala gatan. Ny hyllning, nya hurrarop. Och så en efter annan.

När »S. M. P.», hvilken anlände sist, ropade sitt lefve, sågs en ung man, dödsblek och med förvridna drag, stående i Kindstugatans hörn.

Det var Andersson. Han höll sin hatfulla blick rigtad mot Grananders fönster. Den knutna handen lyfte sig, och tänderna skuro ihop med ett olycksbådande gnissel. När hurrarne tystnat rusade han fram banande sig väg genom folkhopen. Granander, glädjedrucken och triumferande, låg i fönstret och nickade.

Andersson hade nu trängt sig in i den kompakta skocken midt för hyllningsföremålets fönster. Han upphof sin stämma och skrek med ursinnig styrka:

— Förbannelse öfver skurken der uppe! Ned med hycklaren och vällusten! Han har . . .

Ett våldsamt slag på munnen nedtystade den djerfve störaren och i ögonblicket kände han rygg och ben bearbetade af knytnäfvar och tåspetsar. Han ville röra händerna till försvar, men hopen trängde på, han stod som inklämd mellan skrufblock medan slag på slag träffade hvarje tumsyta af hans kropp.

Omsider vardt han utskuffad ur folkmassan, och sjeltbevarelseinstinkten manade honom att fly. Men innan han tagit två steg sjönk han omkull magtlös.

Ett par sparkar väckte honom till lif. En barmhertig man bland åskådarne hjälpte honom på fötterna och stödde honom medan han aflägsnade sig några alnar från platsen. En liten smula af krafterna stod honom ännu bi, han släpade sig med bedröfligt haltande gång gatan fram och försvann bakom närmaste hörn.

Från de passiva åskådarne haglade frågor och utrop: — Hvem var karlen? Stackars människa? Var han tokig? Fasligt hvad han blef tilltygad!

— Det var Andersson, upplyste någon.

— Hvilken Andersson?

— Han som stod i bladet om.

— Muraren?

— Ja, just han.

Som en löpeld spred sig nu bland massan att Andersson, den samhällsvådliga nidingen, blifvit genompryglad midt för herr Grananders fönster.

Hyllningsropen åt den ädle grosshandlaren blefvo allt högljuddare, de växte till storm och hade kanske räckt hela natten, om icke föremålet själf med en åtbörd bedt om tystnad samt dragit sig ifrån fönstret,

Lurstedt, som vid uppträdet början genom en bakport smugit sig gårdsvägen upp för trapporna och in i herr Grananders rum, hade under hela tiden suttit helt lugn i gungstolen, bolmande på en fin cigarr, hemtad ur grosshandlarens perlbroderade etui.

— De hurra ju så att det är en glädje att höra dem, sade han. — Herr grosshandlaren ser att jag förfogar öfver dugtigt folk. Bocka sig nu för dem, herre; småle och nicka, men låt för all del bli att hålla tal, i fall inte hela effekten skall förstöras! Vifta med näsduken! Se så der ja. — Men . . . hvad i afgrunden är det nu fatt? . . . De galltjuta der nere som hungriga vargar.

Granander vände sig inåt rummet och hviskade: — Andersson — de ha fått tag i Andersson.

Lurstedt rusade till andra fönstret och blickade, dold bakom gardinen, ner på gatan. Han mumlade fram en ed och tillade tyst:

— Det kräket må skylla sig sjelf: Hvad skulle han fara åstad hit efter? Öförvägna fårhufvud! Derpå vände han sig till grosshandlaren sägande:

— Nu är det ju betaldt och qvitteradt, herr Granander. Han är inför edra ögon halft ihjelbultad. Kan ni begära en mer lysande upprättelse? Stäng nu fönstret och se upprörd ut inför pöbeln! Gör begripligt, att ni vill bli för er sjelf med edra tårar och låt skrikhalsarne gå hem och lägga sig! De ha gjort sin sak bra.

Granander lydde.

Men ännu en stund fortsatte det goda folket sin ovation för den »ädle arbetarevännen».

* * *

När Andersson med mycken möda släpat sig ur syn- och hörhäll från folkhoppen, kändes det honom som ville benen icke längre göra tjänst.

Han befann sig i trakten af Kornhamstorg, då han alldeles uppgifven sjönk ner mot en husknut. Han tog upp en sten och sökte att med den atkyla sina igen-svullna ögon.

— Förbannelse! vrålade han och riste de blåstöta händerna upp emot Stortorget — förbannelse öfver denna eländiga värld! Och han slog ursinnigt knytnäfven i väggen, så att blodet flöt från knogarne. — Är detta rättvisa? Han, den nedrige, afgudas af denna hop, medan jag sättes på skampålen och pryglas inför hans ögon. — Han, som velat förtrampa mitt käraste — han skall stå inför världen som en ädel man. Bofven upphöjd och den förorättade dubbelt förorättad! Förbannelse tusenfaldt!

Han ryckte sig lös från väggen och stapplade ner mot Mälarhamnen.

Kommen ut på träbryggan kastade han omkull sig på en packlår. Det hade redan börjat skymma på.

Qvällen var en af dessa stilla ljufva, som sensomaren ibland skänker. För en människa i normal sinnesförfattning och med en mindre bitter lifsåskådning, skulle världen, åtminstone så långt man kunnat se från mälarhamnsbryggan inte tett sig så oäfven. De små ångsluparne gled o lätt öfver vattenspegeln, af- och pålastande vid tilläggningsplatserna människor, unga och gamla, som icke alls sågo lefnadströtta ut. Arbetare kommo i små flockar för att låta farkosterna föra sig öfver till väntande kära i hemmet. De samspråkade glädtigt, och skulle man än tyckt sig se dem något mödade efter dagens ansträngningar så visade de likväl intet af den missbelåtenhet, som enligt allra nyaste begrepp *måste* hvilas på hvarje »tänkande» arbetares panna.

Öfver strömmen trängde i den lugna qvällen ljudet af friska barnröster. De små hade så innerligt roligt åt att tumla sig i sandhögarne der borta vid Ragvaldsbro.

Och när klockorna i stadens alla kyrkrtorn förkunnade nio-stunden, sammansmälte deras skilda toner liksom i en ljuf musik till psalmen:

Nu hvilans timme inne är.

Södermalm, med sitt mot hamnen starkt sluttande läge, med sina tvenne höga kyrktorn och sina grönskande fläckar allt här och der i den stora öknen af plåttak och stenväggar höjde sig så pittoreskt och stämningsfullt mot en klar aftonhimmel, att en hvar, som egt om icke mer än ett uns känslsamhet borde kunnat för en minut försona sig med vår »usla» värld, som ju

— — — — — »är ändå
den allra bästa värld man eger.»

Men i Anderssons själ voro människohatets och lifsledans andar lösa och jagade omkring, så att den arma kroppshyddan skakade.

Han hade låtit hufvudet nedsjunka och satt till utseendet sofvande, ehuru passionen arbetade med högttryck inom bröstet. En mängd hägkomster från olika skeden i hans lif drogo förbi honom. Han fann hela sin lefnadserfarenhet kunna sammanfattas i ett enda ord: *kärlekslöshet*.

Derför hade han ock all rätt att sjelf hata, tyckte han. Det kändes konom som ett njutning att få slunga på menskligheten hela tyngden af sitt stora glöddande hat.

— Från vaggan och intill nu har ingen enda stråle af välvilja lyst upp min stig . . . !

Och han öppnade munnen för en ny förbannelse. Men hejdade sig. Ett halft förbleknadt minne dykte upp. Bakom de sammanhopade dystra skuggorna från ett framfaret fjerdedels sekel tittade fram en solglimt, liten men blid som den enstaka stjernan i höstqvällen. Ljusstrålen tog form af ett blekt magradt ansigte, som log så kärleksvarmt genom tårar. — Det var ett rosen-skimmer från oskuldsåren, en reflex från ett länge sedan

brustet modersöga, som bröt fram bland molnen på den olycklige unge mannens lefnadshimmel.

— Du var den enda, suckade han, och lät blicken drömmande fara bort öfver södra bergen för att söka upp platsen, der en gång det gamla kära trärucklet, barndomshemmet stått — den enda som hade hjerta för mig. Hvarför skulle du gå bort?

Så satt han en minut i tankar. Hans drag hade för några ögonblick fått ett vekare uttryck, men i ett nu blixtrade åter ögat till. Den lilja ljuspunkten hade lyst och försvunnit — hade gått upp der borta bland den gamla träkojans ruiner och *ner* i trakten af fattigkyrkogården . . .

— Hon dog af sorg och brist, mumlade han mellan hopbitna tänder, — människorna unde henne ej bröd att lefva af eller vård på sjukbädden.

Och hans kinder glödde på nytt af vrede och människohat. Nu reste han sig från sitt säte och tänkte aflägsna sig.

Men vid det han tog de första stegen märkte han, att de misshandlade lemmanne styfnat. En häftig smärta genomilade hela hans kropp.

Med en vild energi föresatte han sig likväl att gå, och rusade i halft språng ner mot Riddarholmen. Snart tann han dock att krafterna vöro på upphällning; kallsvett instälde sig, åtföljd af darrning, pickningar i hufvudet och svarta ringar för ögonen. Han hade nu nått kajen och blef stående der med kroppen i en besynnerlig, vaggande rörelse. En häftig ansats framåt, och Andersson försvann öfver kajranden.

Helt nära stället, dold af en trafve varupackor, hade emellertid en tullbetjent stått och observerat den lefnads-tröttes alla rörelser. Det var ett ögonblicks verk för mannen att fatta en båtshåke och just som sjelfmordskandidatens hufvud stack upp öfver vattenytan hugga fast i hans rockkrage.

Andersson lät verkligen utan motstånd bogsera sig i land.

— Hvad tænkte ni med att hoppa i sjön? frågade tullkarlen sedan han ordentligt fått upp Andersson på bryggan.

— Jag ville dö.

— Ville ni det? Kanske har ni ändrat er nu och är glad att få lefva?

Andersson svarade icke utan gick åt hemmet till, följd på några stegs afstånd af räddaren, som ansåg sig böra ha sin man i sigte tills denne kommit ur granskap af vatten.

Det var sent på natten när Andersson trefvade sig upp för trappan der hemma. Med en tjufs ängsliga försigtighet öppnade han dörren och smög in. Ytterligt afmattad till både kropp och själ sjönk han genast ner på träsoffan och hade snart somnat i sina våta kläder.

”Nio tusen röster” Ett åskmån.

Från arbetaremötet vid Lill-Jans-skogen härledde sig alltså en hel rad olyckor för Andersson.

Hans bekantskap och politiska samarbete med Granander, hvilket lofvade så mycket, bragte honom omsider i en både tvetydig och sorglig ställning.

Grosshandlare Granander, en karl utan alla andra egenskaper än lidelsefullhet, list och djerfhet hade på senaste tiden råkat äfven få en släng af äresjuka. Han ville klifva upp till en social magtställning och få sig ett namn.

Men halten af hans karakter i förening med hans brist på verklig belevnenhet hade stängt honom ifrån den krets, som han på grund af sina förmögenhetsvikor eljes kunde varit berättigad att tillhöra.

— Det man inte når på ena vägen kan man nå på en annan, tänkte emellertid grosshandlaren. — Den radikala politiken har förut framhjelpat många sådan som jag. Jag har för resten råd att offra några slantar på ett försök.

Sagdt och gjordt. Nu skulle blott en djerf och talför karl i arbetsblus framletas och göras till bärare af budskapet, att »de små och orepresenterade» fått en varmhjertad vän och förespråkare i herr Lars Johan Granander, mannen med stenhus och några hundra tusen i banken samt — icke till förglömmandes — en lysande talang.

Valet föll på Andersson. Han egde »förutsättningarna». En af grosshandlarens politiska kunskapare hade gifvit honom en så lydande orlofsedel:

— Karlen är missnöjd, ohågad för arbete och anstucken af revolutionsidéer, talar bra och är betydligt hänsynslös. Låt honom få lite' offentligt beröm, och han skall med hänförelse kasta sig in på yrkespolitiken och bli ett ganska användbart »redskap».

Andersson hade verkligen redan gjort sig känd som en ifrig anhängare till dem, som lära att jorden är en »jemmerdal», och hans eviga tema i kamratkretsarne var: »vi arbetare äro ena arma släphästar».

Någon synnerligt tacksam jordmån för sitt pessimistiska utsäde fann han likväl icke bland kamraterna. De lyssnade väl till honom, men endast få hängåfvo sig verkligt åt hans idéer. »Andersson har hufvud för sju och kan prata för tio, men duger inte att göra en ärlig arbetsdag» — så hette det om honom. Medbröderna beundrade hans talförmåga, men betraktade honom själf som ett slags halfhett.

Så är det ofta med arbetarne. De akta intelligensen föga, om den icke ger sig uttryck i ett redbart praktiskt sträfvande. »Kloka hufvud» utan goda armar och frisk arbetshåg stå i allmänhet lågt i kurs hos vårt tänkande folk.

Och just därför gick det så med »ljushufvudet» Andersson som med så mångt annat — han vann med sina glödande tal kanske en applåd för ögonblicket, men det var också allt.

Dock fans det ett antal kamrater, som viste att uppskatta honom, och han lyckades snart att samla kring sig en liten stab af liktänkade som systematiskt öfvade sig sig i knot och skötte om elden på oppositionshärden.

Det obetydliga kottieriet var ännu icke fullt organiseradt, när herr Granander gjorde Anderssons bekantskap och tillbjöd honom och hans meningsfränder sin protektion. Den rike grossören och den ringe murare-

gesällen trädde i intim förbindelse med hvarandra och strax derpå såg föreningen S. M. P. ljuset.

Andersson fann sig nu en dag, utan synnerlig ansträngning upphöjd till en märklig personlighet och värdig en half spalt i en så ansedd tidning som Röda Skenet. Det ville allt säga något för honom.

Blef så det omförmälta mötet vid Lill-Jans, der Lurstedt uppträdde på sätt, som redan är bekant och vred kommandostafven ur Anderssons händer.

Någon af Grananders förtrogne hade stått i närheten af det ställe, der Andersson och agenten fört sitt samtal. En stund derefter kände Granander alltsamman. Anderssons försvinnande från mötet — i sällskap med Lurstedt — klargjorde saken vidare. Granander åkte i vredesmod bort från platsen, sökte upp sin vän redaktören, och dagen derpå stod Anderssons schavott i Röda Skenet.

* * *

En vecka är gången efter Grananders stora triumfdag.

Grosshandlaren är betydligt på bättringsvägen och sitter nu uppe i en hvilstol.

Dock synes i dag hans humör vara mer än vanligt öfverretadt. Han utblåser förfärliga rökmoln och blickar allt emellanåt bort emot dörren liksom han väntade någon. Stödd på ett par käppar linkar han gång på gång bort till fönstret och spejar ut på gatan.

— I dag gäller det, mumlar han — måtte den fördömda karlen komma snart!

Omsider höras steg i trappan och in rusar Lurstedt.

— Nå? spörjer grosshandlaren hest och otåligt.

— Jag får säga, börjar agenten högtidligt — jag får säga, att ett sådant resultat är minst sagdt magnifikt. Det vittnar om att herr Granander eger ett det mest vidsträckta förtroende, som någonsin kommit en

på den politiska arenan nyinträdd person till del. Jag känner mig på det högsta surprinerad — ja, på min heder är det inte . . .

— Nå, så begagna mindre med ord, herre och kom till saken en gång! Är jag vald? Säg fort!

— Ett mera eklatant bevis på folkets sympatier är allenastående i demokratiens annaler, herr grosshandlare, fortfor Lurstedt utan att bry sig om Grananders afbrott. — Det är *parole d'honneur* ett förbud till en politisk karriär hvars make detta sekel icke bevittnat, det är charmant så sant jag lefver en . . .

— Herre, drag för hin, eller svara på min fråga! tjöt den lille grosshandlaren, aldeles ursinnig och höll på att vältra sig ur stolen af förargelse.

— Inte så het, min bästa herr grosshandlare! uppmanade agenten med samma kallblodighet. Det må förlåtas mig, att jag inte förmår återhålla min entusiasm; jag är aldeles *charmerad* öfver en så *excellent succès*. Herr Grananders, position . . .

— Ar jag stadsfullmäktig eller icke? skrek Granander och vardt pionröd i ansigtet af ilska.

Lurstedt vek upp rockskörten och satte sig ned på en stol, allt medan han såg på grosshandlaren med ett det allra älskvärdaste småleende.

Den stackars Granander satt som på nålar, och agenten, alltjemt med sitt retsamt förbindliga grin på läpparne, drog lugnt ur fickan sin näsduk, torkade näsan väl, snöt sig, tog ett par långsamma prisar snus och företog derpå en ny minutiös putsning af näsan och mustascherna.

När han äntligen var färdig med allt och Granander blifvit nära liflös af otålighet, lutade han sig framåt på stolen och hviskade:

— I dag har grosshandlarens aktier stigit med fem hundra procent, så sant jag sitter här. En sådan seger till och . . .

— Ut karl! vrålade Granander och grep efter sina käppar,

— Vänta lite, skall strax komma till saken! Hör och förvånas! Ni fick nio tusen och två hundra röster, herr grosshandlare. Hvad sägs?

— Jag ger pocker alla siffror. Är jag vald?

— Ah tänk er, det felade bara lumpna fem tusen och sju hundra — så hade det varit gjordt. Bara fem tusen och sju hundra! Ni fick *nio tusen*, herre. Det är ju en flax, som . . .

— I galgen med er! skrek grosshandlaren och gjorde ett tigersprång från stolen. *Jag är inte vald!* De här pengarne äro alltså bortkastade. Försvinn på ögonblicket, bedragare!

Agenten satt lugn med samma gemytliga minspel. — Herr grosshandlaren täcktes döma mindre hastigt. Äro dessa pengar bortkastade? O höjd af korttänkhed! Herr grosshandlaren skulle ha glömt, att det skall väljas stadsfullmäktige än en gång och, hvad viktigare är, att nästa år sker riksdagsmannaval.

— Hvad pratar herrn? Hör det hit?

— Om det hör hit! Jag vill tro det. Nio tusen röster till stadsfullmäktig! Ett sådant förtroendevotum från folkets sida skulle ingenting betyda! Kan då inte herr grosshandlaren inse, att dessa röster äro arbetarnes? Stormännen, som vid stadsfullmäktigeval kunna hvardera slunga hoptals röster i urnan, ha nu med knapp nöd segrat öfver arbetarne, som ha blott en eller två röster till mans — och det skulle ingen ting ha att betyda? Jo herre, det betyder, att vid riksdagsmannavalet då ingen har mer än en röst, herr grosshandlaren åker fram som en Cæsar på den öfvervåldigande arbetaremajoriteten. Det begriper ett lindebarn.

— Herrn pratar; hvem vet att de nio tusen rösterna voro arbetarnes?

— Det vet jag.

— Herrn är en åsna och vet ingen ting. Gå er väg! Jag borde insett att ni skulle bedraga mig.

Lurstedt rubbade sig nu litet ur sin trygga ställning och gaf Granander en sträng blick.

— Väg edra ord litet bättre, herr grosshandlare! Det säger jag, och lägg på minnet: faller det mig in att ge er en knuff *nedåt*, lika kraftig som den jag nu gifvit er *uppåt*, så dimper ni och står inte fort upp igen.

Grosshandlaren baxnade litet; han tyckte sig i agentens min finna att hotelsen var något mer än blott en tom sådan.

Men . . . men, hr Lurstedt, stammade han, ni får väl ändå medge, att jag inte blifvit betjenad enligt önskan och enligt edra egna löften.

— Mina löften. När har jag garanterat herr Granander att bli vald denna gång? Aldrig. Jag ansåg på intet vis, att denna agitation kunde ha annan betydelse än som förarbete till betryggande af herr Grananders val till riksdagsman nästa år. Detta äudamål är vunnet, så vidt inte chanserna förstöras. Jag har emellertid skaffat herr Granander utsigt till en upphøjelse, säker som om fullmagten redan låge i hand — och hvad har jag till tack för det? Några hundstyfrar och för resten ovetv. Men jag kan hämnas, herre, mins det!

Granander satt tyst en stund. Det började visst bli honom klart, att han gifvit sig Lurstedt i våld så pass, att all möjlighet till räddning ur den listige agentens klor vore i det närmaste afskuren.

— Nå, hvad tänker herrn nu på för slags nya operationer? sporde han i betydligt spaknad ton. Att herrn denna gång gjort ett fiasco låter ju inte bortresonnera sig, men ni kan till äfventyrs vid ett nytt tillfälle lyckas bättre.

— Jag torde efter denna dag betänka mig mer än två gånger, innan jag går ett steg för Granander, svara de agenten stött.

— Hvad nu, hvarför det?

— Första vilkoret för att vi skola kunna samarbeta, är att herr Granander eger för en vittnen reson.

— Hm.

— Ja, herr Granander kan få tid att tänka öfver sin otacksamhet se'n jag gått min väg.

Lurstedt reste sig och tog sin hatt.

— Hvad — har jag inte betalt herrns tjänster?

— Till fulla värdet — nej, deri felar något; men vi tala inte vidare om saken. Jag kan göra som hökaren, när kunden inte vill betala fullt, skära af en bit. Äfven jag kan sälja mitt arbete efter mått och vigt, var viss på det. Kanske herr Granander nu behagar inlösa det här papperet.

Lurstedt tog fram det förseglade konvolutet, som innehöll förbindelsen.

— Grosshandlaren gjorde en ful grimas.

— Hva'sa? sporde Lurstedt och log elakt. Saknar man kanske lust att stå vid ord och klara sina hedersskulder. Nå, gör det samma: papperet är ärligt värdt sina två hundra kronor *oinlöst*.

— Hvad menas? frågade Granander oroligt.

— Farväl herr grosshandlare!

— Behagas det inte att få betaldt?

Lurstedt gjorde en sjelfsvåldig axelryckning.

— Om det konvenerar herr grosshandlaren, så säger jag inte nej.

Granander liqviderade.

— Äro vi qvitt nu?

— Visst det, när ni har fått papperet och jag pengarne.

— Jag menar om alla våra affärer äro fullständigt avslutade.

— Hoppas det. — Men från ett till annat; jag har nyss af en händelse träffat Andersson, muraren.

— Jaså, men det kommer mig inte vid. Har ingenting att göra med den karlen.

— Det låter emellertid på honom, som om herr Granander skulle få det.

Granander spottade.

— Han talar om att stämma till domstol fortfor Lurstedt.

— Hvem?

— Er, herr grosshandlare.

— Det må han göra.

— Jag tror att han gör det ock — förstås för sin hustru.

— Sin konkubin, rättade Granander föraktligt.

— Hvad sade herr grosshandlaren? Fy, det passar dåligt en »folkets man» att så der utlåta sig om sin nästa. Mycket möjligt att Andersson och fruntimret icke äro gifta, men det skall vara en större sedlighetsvän än herr Granander som kastar första stenen på dem.

Granander rusade upp; de små ögonen sprutade eld.

— Vill ni förolämpa mig hvad?

— Bara tillrättavisa, svarade Lurstedt med det mest retsamma lugn.

— Gå er väg!

— Jag, tillåter mig verkligen stanna till dess jag talt till punkt. Sitt ner herr grosshandlare! Det är bestämdt inte bra för helsan att så der fräsa upp som en raket. Herr grosshandlaren är apopletiskt anlagd och bör vara ytterst rädd om sitt dyrbara lif. De nio tusen fyra hundra rösterna skulle stämma upp en förfärlig klagolåt om deras kandidat genom någon oförsigtighet träffades af ett slaganfall. Derfor, lugn, herre! Och tro inte att Lurstedt låter skrämma sig af en karl, som sjelf inte är modigare än att han väljer reträtt genom ett fönster.

— Hva . . . hvaba?

Jo, som jag säger. Inte blott det, att hufvud och lemmar kunna ta skada på dylika resor; det kan äfven tappas aneckningsböcker och med dem heder och anseende. Har herr grosshandlaren förstått mig?

Granander blef plötsligt både röd och vit; han stack med feberaktig ifver sin hand i bröstfickan, for upp och började leta i fickorna på en mängd af sina rockar, stönade och svettades samt spratt till förskräckt, när Lurstedt med sitt infernalisiska leende på läpparne sade;

— Herr Granander skall inte göra sig omak med att leta i sina fickor efter anteckningsboken den är förvarad på ett annat ställe och blir kvar der tills vidare. Ett fatalt äfventyr herre. Sådana papper äro ömtåligare än aktiebref och kuponger.

— Herr Lurstedt, ni vet . . .

— Jag vet — alldeles för mycket om er min värde herre för att det skall bekomma er väl i längden.

— Af barmhertighet, säg mig, herr Lurstedt, hvar fins den olycksaliga boken!

— Hvar? Det bör ni kunna gissa sjelf, när ni vet hvar ni en dag för icke länge sedan tappade ett guldmynt, som äfvenledes befinner sig i *Anderssons* förvar.

Ett ljus gick nu upp för grosshandlaren, han stod inför Lurstedt med minnen af en genompryglad skolpojke.

— Ja ha, ni tycks komma ihåg er, anmärkte agenten, vred sig på klacken och gick.

— Herr Lurstedt, vänta, vänta! skrek Granander förtviflad, men fick till svar blott höra agentens ovåliga smällande i dörrarne.

XVI.

Lurstedt är upprigtig för en gång.

Lurstedt begaf sig brådskande hem till Andersson. Det är redan i qvällningen, och Hilda sitter väntande.

— Är han hemma? skriker den inrusande agenten.

— Nej, svarar Hilda i det samma hon igenkänner den besökande sedan ett föregående tillfälle, då han i sällskap med Andersson, varit inom dörren.

— Förtretligt! Jag ville nödvändigt tala med honom. Har goda nyheter.

I det samma inträdde Andersson.

— Pråktigt! God afton, Andersson, utropade agenten. Nu ha vi ormen i myrstacken.

— Nå, så må han ligga der! svarade Andersson med eftertryck.

— Jag är af annan mening; om du vill som jag, så hjelpa vi honom derur för denna gången.

— Aldrig gör jag det. Vet han något om boken?

— Det gör han.

— Och mer skall han få veta.

— Ämnar du verkligen lagföra honom?

— Det är mitt fasta beslut.

— Skulle vi inte först åderlåta honom lite? Jag tänker att ett tusen kronor skulle vara dig välkomna.

— Af hans pengar! Aldrig.

— Ah! Begriper du inte det, att taga hans guld, det är att taga hans hjerteblood, den girigbuken.

— Icke så jag vill. Han skall brännmärkas, afslöjas.

— Och hvarför inte äfven pungslås?

— Gerna, men det är inte min sak.

— Låt det bli *min*.

— Nå, jag ger dig boken och lemnar karlen i dina händer, med villkor att jag blir hämnad.

— Lita på det — skönt!

— Den uslingen! gnisslade Andersson. Förr än jag ser honom på skampålen, förlåter jag aldrig att en fåaktig massa stod och skrånade till hans ära. Om jag hade förmått öppna jorden så att denna galna hop begrafvits lefvande!

— Jag fattar din förtrytelse, kära bror; men säkert har du äfven af den der händelsen fått hemta dig en nyttig lärdom.

— Hvilken?

— Jo, den, att — Lurstedt sänkte rösten till hviskning — att våra arbetare, oss emellan sagdt, äro ena ömkliga fän, som låta dig eller mig eller hvilken pratmakare som helst kommendera sig fram att rösta på hvem man pekar ut för dem, han må nu heta den onde sjelf eller Lars Granander.

Anderssons ansigte mulnade. — Du kan gerna hålla inne med dina förolämpningar mot arbetare, sade han stött.

— Misstyck inte, kära bror, svarade Lurstedt — jag ber få försäkra dig att ingen så grundligt som jag känner det politiska bedrägerisystemet. Ett mera upprörande skoj än vår tids så kallade arbetarepolitik har kanske aldrig existerat. Jag är sjelf en yrkespolitiker och känner skråets alla hemligheter. Cheferna för den stora ligan kasta ut de gröfsta krokarna för folket och få napp oupphörligt. De beskedliga människorna gå jublande till valmöten och låta ljuga sig fulla af skälmar sådana som undertecknad med flera. De instrueras, itrattas »meningar» och »åsigter,» hvarefter de som annan boskap försas fram till valurnorna, der de på kom-

mando af sina sjelfgjorda vänner rösta för ris åt sina egna ryggar. Jag säger dig än en gång att jag känner knepen — jag, Lurstedt skulle inte det — jag som för några år sedan värfvade bland de frireligiöse fem hundra röster åt en gudsförnekande religionsbespottande sälle och narrade tre hundra goodtemplare hjälpa till med att inskuffa i riksdagen en notorisk rumlare och afsvuren fiende till allt som stöter på nykterhet — jag skulle inte känna svindlarföljet och dess konster?

— Du vill väl inte påstå att det sjelfständiga folket låter leda sig på det sättet.

— Det *sjelfständiga* folket leder man icke, det går sin egen väg. Det är för mig det sämsta folket, ty de menniskorna förtjenar jag inte två styfver på. Men jag skänker dem min högaktning, medan jag hos de andre, de arma blindbockarne föraktar allt utom deras pengar, som jag förstår att låta trilla ner i mina fickor. — Ack du ser fasligt mörk ut, kära bror; den här sanningen är visst något hårdsmält för dig.

— Jag får säga, att din ärlighet mot den sak du förfäktar inte är stor.

— Ärlighet, vet du, är en onyttig och betungande persedel för en karl lik mig. Jag är en lat gynnare, som inte vill eller ens kan åtaga något verkligt gagnande arbete. Skulle jag lefva på ärlighet, så ginge jag under, alldeles som du kommer att göra, i fall du inte antingen fattar murslefven på allvar eller och med lif och lust kan star dig in på den ärorika lefnadsbana som din gode vän, Jöns Petter Lurstedt valt.

— Kan man då icke arbeta för politiska syften utan att nödvändigt vara en bedragare?

— Jo, det har du visat att man kan, men ock, att man svälter i hjel vid det arbetet. Du har talang, godt hufvud och dito mun, alltsamman kanske bättre än jag, men du mår som en stackare, medan jag äter mina middagar med vin på Runan eller Rydberg, dricker mina två toddar om qvällen, går på spektakler och åker i hyrvagn om liktorarne göra mig en smula omak. Skil-

naden kommer sig deraf att du låter besvära dig af din så kallade öfvertygelse och offrar för den krafter och arbetstid utan annan lön än tillfredsställelsen att få heta »folkledare», »frihetsvän» och dylikt; du har alla förutsättningar att bli ett motstycke till målaremästar Grön, som för allt sitt fjeskande vid valtillfällena och folkmöten nöjde sig med att bli porträtterad och besjungen i en venstertidning som utgår i fem hundra exemplar. Då karlen förra året dog i armod fann man uppe i hans vindskupa porträttet satt inom ram mellan två andra träsnitt, föreställande Lincoln och Gambetta. Gu' bevars jag skänker gerna denna värda trio all respekt, men synd var det dock om stackars Grön — som du kanske vet sattes han två gånger på dårhus för högfärdsgalenskap. Strunt därför i äran! Jag hatar fåfänga, men älskar att lefva godt. Mig ärar ingen; alla tala om »den skälmen» Lurstedt, men de kunna inte undvara honom. Sålunda är jag stadd i humbugens tjänst, der står jag och kan icke annat. — Men, fortfor Lurstedt och slog sin knutna hand i bordet — egde jag ett par hundra tusen, så skulle äfven jag lägga mig till med »öfvertygelse» och sjunga ut den äfven. Jag skulle stiga upp på öppet torg och slunga den »ädle folkvännen» Granander, och hans mång' hundra själsfränder hela sanningen i synen, så att de sjönke i hop som toma korfskinn. Se'n läte jag fulla måttet af min ömkan falla öfver den beskedliga hopen, som låter blända sig af fraser — jag ryckte täckelset af den moderna lögnen och lät driftens gissel hvina kring narrarnes öron. Sist skulle jag hopfösa blindbockarne än en gång vid Lill-Jans, rulla fram ett par bränvinsfat och befalla dem att hurra för djefvulen med fulla halsar. — De skulle göra det ock, tro mig.

Andersson gjorde en rörelse af otålighet.

— Jag vet att det smakar dig illa att se din älskingsidé afklädas sitt granna yttre, men då vi nu kommit in på ämnet, så kan jag ju för en gång gerna vara uppriktig. Det är inte ofta jag får det infallet. Nu sluta

vi emellertid detta samtal och gå till affärerna. — Du ger mig alltså fria händer att leda operationerna mot Granander?

— Som jag sagt.

— Vidhåller du att stämma honom?

— Det gör jag.

— Du borde tänka bättre på saken.

— Hvad? Du har ju sjelf rådt mig att gripa till lagen.

— Jag har så, men hade då ej reda på en vigtig omständighet, som jag just i dag fått känna hos Granander.

— Hvilken?

— Jo, grosshandlaren berättade i temligen pepprade och saltade ordalag, att du icke är gift.

— Jaså, det gjorde *han*. Andersson gnisslade med tänderna.

— Du kan, fortfor Lurstedt, icke öppna rättegång mot honom för våldtägtsförsök mot en qvinna, som du ej står i ringaste lagliga skyldskap till.

— Han skall alltså vara oåtkomlig?

— Nej visst icke; den fördelade kan sjelf åtala honom.

Hilda som under början af detta samtal varit ute, inkom just nu och lyckades uppfånga Lurstedts sista ord.

— Nå väl! utropade Andersson. Det blir ju samma.

— Det blir så, men kan hon äfven leda sitt påstående i bevis?

— Jag hoppas att rättvisan skall segra.

— Då känner du bra litet till lagens former och gång, i fall du kan nöja dig med det vackra hoppet.

— Då får väl saken bli obevisad, men åtalas skall han.

— Det är en sida, men en annan är den, att Granander kan föra rekonventionstalan mot flickan och få henne dömd till ansvar för obefogad rättegång.

— En sådan lag hör den onde till, utbrast Andersson ursinnigt.

— Du har ingenting att säga till nachdel för lagen, den är lika för både Granander och dig i stränghet att fordra bevis.

— För Guds skull, utropade Hilda och närmade sig förskräckt Andersson — hvad är det du talar om? Du vill väl inte inefva oss i en rättgång.

— Jag vill att du skall ha upprättelse, svarade Andersson kort och bestämdt.

— Jag vill inte, jag kan inte gå upp i rätten, snyftade flickan.

— Lyd fruntimret och bry dig inte om den der historien! rådde Lurstedt, du vinner ingen ting för omaket.

— Skall då ingen rättvisa finnas för den ringe och fattige? utbröt Andersson. Vrede och harm kom hans röst att vibrera.

Det är svart att veta hvarifrån den lilla Hilda fick sitt mod i detta ögonblick. Hon stälde sig midt framför den uppretade mannens ansigte, såg honom djerft i ögat och sporde med beundransvärd fasthet.

— Hur kan du så högt pocka på rättvisa då du sjelf inte vill akta och lyda lagarne?

Andersson for upp som berörd af ett glödgadt jern. — Hvad? Vill du lexu upp mig? Detta går bra långt.

Hilda hade visst ännu ett ord att säga, men Lurstedt gjorde slut på tvisten i det han satte hatten på Anderssons hufvud och sade:

— Följ med ut en stund och låt din vrede dunsta af, så sk'a vi snart nog bli ense om sättet att skaffa dig och fruntimret upprättelse!

Andersson lydde.

När de kommo ut på gatan sade Lurstedt: — Hör på, Andersson! Jag må med skäl fråga dig: hvarför gifter du dig inte med den lilla vackra flickan? Vill hon inte ha dig till man?

Andersson mulnade. — Du skulle göra mig en tjänst med att inte tala om den saken, svarade han.

Nå väl; men jag måste dock inom mig förvånas öfver ditt sätt att inrätta dig vis å vis ditt husliga lif. Du har ju redan nödtorftigt sörjt för både lefvande och döda bohagsting; kan du inte äfven låta presten få läsa några bönstumpar öfver er?

— Hvad skall det ha för nytta med sig? För resten är jag emot alla dumma föråldrade ceremonier.

— Jag hade väntat det svaret af dig; du är en tjurskalle, bror Andersson.

— Kalla mig hur du behagar; jag smickrar mig dock med att vara vaken för tidens kraf, och att se tingen i deras rätta ljus.

— Ha ha! Det är just rätta kännetecknet på mina blindbockar, att de inbilla sig se bättre än andra. Men från tråtor till ord: jag skall säga dig, att med ett egenvilligt trots mot lag och ordning vållar man sig vanligen sjelf det största omaket.

— Medgifves, ty man blir utsatt för trakasseri af den s. k. ordningens drängar.

— Dermed stannar det inte. Man har otack på köpet. Sjelfva dina meningsvänner ha visat, att de gerna låta dig lida både smälek och straff, fast du gått deras ärenden. De hålla sig inte ens för goda att låta sina egna käppar dansa på din rygg. Den hederlige Granander gjorde sig ej samvete öfver att räcka ut sina klor efter din fästmö. Men tror du, att han vågat rusa så djerft åstad, i fall du varit lagligen gift med henne? När han sedan genom sina illfunder lyckats göra dig misskänd bland dina kamrater, åsåg han med glädje när du pryglades utanför hans fönster. Och bödlarne, hvilka voro de? Jo, just de värda bröderna, hvilkas sak du så oegenyttigt sökt främja. — Begriper du nu hvad tack som väntar en »folkets man». Så länge dina bröder få stå fredade på afstånd och se dig knoga som en skjutshäst för sina idéer är allt bra. Men ett tu tre kan en talför och förslagen gynnare ha hetsat dem emot

dig. Allt hvad du gjort och tänkt bäst blir kalfatradt, och din lön vändes i en törnekrona af hän och förakt.

— Men . . .

— Du har ingenting att invända, kära du; den saken är klar och bevisad. Hade du gifvit en god dag politiken, gift dig såsom sansade medborgare bruka göra, arbetat i ditt yrke och varit mer förnöjsam och mindre sniken efter detta fördömda kattguld som man kallar folkgunst, så skulle du i närvarande stund stått välbergad, lycklig, opryglad och varit skonad från harm och missräkning. Din älskade skulle lefvat förnöjd vid din sida och aldrig kommit en lastbar gammal skurk inom armhåll. Tror du inte?

— Jo, men . . .

— Dina eviga men förarga mig. Du är en motvallskäring af äkta slag. Låt oss nu sluta detta resonemang. Gå åstad och gift dig! Må andra gerna bryta nacken af sig vid försöket att spjerna mot lagen. Kort sagdt: drag dig ur den här vanvettiga politiska ringdansen! Rådet är godt fast det kommer från Lurstedt — han kan någon gång vara ärlig och mena väl äfven han.

— Du skall ha tack, stammade Andersson något ironiskt.

— Farväl så länge! helsade Lurstedt. Du skall snart höra af mig.

— Farväl! Du sköter ju om saken med Granander?

— Jag skall det. Men slå dina rättgångsplaner ur hufvudet, de gagna till intet!

— Jag skall lyda dig.

— Nå väl. Du skall bli fullt tillfreds med mina åtgärder mot karlen. Men mins öfverenskommelsen: tyst med det du vet, gå inte ut och pladdra i otid, huru frestande det än kan vara dig att avslöja mannen!

Lurstedt gjorde ett raskt helt om och rusade ut gnolande på en uppsluppen visstump och knäppande med fingrarne.

En eftermiddag några dagar härefter satt Lurstedt hemma hos sig och förnötte tiden med att kika i reflexionsspeglarna.

Rätt som det var flög han upp och skrek: — Lotten, hör du, det kommer genast en liten tjock rödbrusig herre med andan i halsen upp och frågar efter mig. Säg honom att jag är bortrest på en dag! Du behöfver inte vara så öfver måttan artig mot honom och gör han frågor, så svara inte! Jag blir osynlig så länge.

Spjufvern försvann med ett smidigt hopp in i köket i detsamma tamburklockan lät höra en förtviflad ringning.

— Hi hi hi! skrattade han, jag begriper mycket väl hur det är fatt med gubben Granander. Hi hi hi! Väl bekomme, min bästa herr grosshandlare!

Frun gick att öppna för den besökande.

— Låt mig genast få tala med herr Lurstedt! bad denne, glömmande alla inledande höflighetsformler.

— Min herre har visst mycket brådt, anmärkte frun.

— Jag vill träffa herr Lurstedt, upprepade Granander och trängde sig in i tamburen.

— Det är lite svårt för ögonblicket, han . . .

— Han hvilar middag kanske; jag ber, väck honom genast! Det är något högst viktigt — en sak som inte tål uppskof.

— Jag beklagar, men han är bortrest.

— Bortrest! upprepade Granander hängfärdig.

— Han reste i morse.

— Hvart, hvart?

— Vet inte.

— Jag måste träffa honom, jag måste.

— Det lyckas nog äfven, blott herrn ger sig till tåls litet: han kommer hem i morgon, tröstade frun och gjorde min af att gå tillbaka in i rummet.

Den stackars grosshandlaren störtade på dörren dubbelt förtviflad.

Tre dagar dagar förflyto och lika många bref fick Lurstedt från Granander.

När agenten läst det sista sade han:

— Nu börjar jag tycka synd om karlen, han jemrar sig och ber likt en pojke, som fått löfte om risbasta. Mitt ömma hjerta manar mig att gå åstad och hjälpa honom.

* * *

— Välkommen tusenfaldt, herre! ni kommer som en engel, utropade Granander i detsamma agenten visade sig i dörren.

— Låter det i den tonen nu? sporde Lurstedt nonchalant. Jag har en gång varit ödmjuka tjenare, nu tycks som rolerna blifvit ombytta.

— Vi tala inte om det, herr Lurstedt, svarade Granander försonande. Vi ha viktigare ärenden att syssla med.

— Måtte vara högst viktiga efter som . . .

— Herr Lurstedt har förr en gång hjälpt mig ur en förlägenhet; kan herrn nu hjälpa mig ur en annan, så gör herrn sig förtjent af min eviga tacksamhet.

— Jag föreslår att vi räkna honoraret i *kronor*, herr Granander, anmärkte agenten spetsigt — skall ni betala med *tacksamhet*, så fruktar jag att bli utan lön; er fond af den der varan är inte stor.

— Låt oss inte kivas om småsaker utan hör på herr Lurstedt!

— Nå, hvad är fråga om?

— Herrn vet . . .

— Jag vet. Men hvad kan jag göra vid det? Hade ni ändå valt ett annat ställe att slarfa bort edra papper! Andersson har sannerligen bra liten lust att skona er.

— Tror väl det, men ni herr Lurstedt besitter en öfvertalningsförmåga som torde bita på hvem som

helst. — Ni, om någon, kan få honom att draga in klorna.

— Jag skulle troligen komma för sent.

— Tala inte om omöjligheter! bad grosshandlaren bevekande. — Jag inser fullt den fara, som hotar mitt anseende, fall dessa olycksaliga papper komma i dagen. och jag skall äfven veta uppskatta den tjänst, som jag nu begär af herr Lurstedt. Och jag *kan* betala, furstligt till och med.

— Det låter lockande, men jag fruktar, jag blott kommer att förlösa min tid med ett gagnlöst göra.

— Försök dock! Behöfver herrn mynt för ändamålet?

— Mer än herr Granander har lust att släppa till — det är kanske största hindret för saken.

— Jag släpper till hvad herr Lurstedt begär.

Agenten spetsade öronen. Han förstod att grosshandlaren satt som gäddan på kroken.

— Det är troligt, att herr Granander inte förstår bedöma hvad ett slikt arbete kan kosta, men var viss på, att jag inte öfverdrifver när jag förslagsvis nämner tusen kronor. — Det är värdt mer, men jag vill för min del vara blygsam.

Grosshandlaren vände sig om och gick långsamt bort till skåpet, der han tog fram några större sedlar.

— Se här herr Lurstedt. Resten betalar jag när jag har papperen i hand.

— Jag vill göra mitt bästa, sade agenten och gick.

När Granander blifvit ensam kastade han sig i länstolen och utbröt i en lång jeremiad, späckad med svordomar.

— Om jag än undgår den här malheuren, så är dock visst, att Lurstedt kommer att taga rundligt betaldt både för sina tjänster och sin tystnad. Den karlen blir min ruin, mumlade han och riste händerna.

XVII.

Öfverraskningar.

Under de senaste veckorna hade Andersson sysselsatt sig dels med sina hämdplaner mot Granander, dels med funderingar rörande den ingalunda övigtiga frågan hur han skulle bära sig till för att få — något att äta. Hans debut på den politiska banan hade lofvat allt annat än godt.

Det kräfver kanske mer af energi och mod än hvad Andersson för sin del egde, i fall man skall hålla ut i kampen för en idé, helst under omständigheter sådana som här voro för handen.

Hur lidelsefullt Andersson än kastat sig in i det demokratiska sträfvandet, hur hänsynslöst han än framträdte och pockat på »frihet» och »reformer» torde han dock icke varit skapad att taga emot en matyrkrona.

Låt det vara sagdt som ett erkännande af Anderssons goda förstånd, att han började begripa dårskapen uti att slösa sin tid och sina krafter på en agitation, som gaf honom inga andra frukter än smäleik, stryk och svält.

»Den politiska myrstacken består af blott två slags folk: *bedragare* och *bedragne*», hade Lurstedt en gång sagt och tillagt: »att vara med i den förra hopen, der till är du för mycket ärlig och att stå i den senare, har du inte råd till.»

Vid ett nyktert öfvervägande fann Andersson att Lurstedt hade rätt.

— Hvad är att göra? frågade han sig en dag då han satt hemma ensam; Hilda hade nyss gått ut med hans helgdagsrock insvept i en tidning.

— Jag måste taga i med att arbeta, sade han suckande; det skall alltså börja igen, detta slit, detta jäg-tande blott för att kunna hålla uppe det usla lifvet.

— Om jag dock viste något annat att tillgripa! utbrast han vid tanken på att återse kamraterna efter det snöpliga nederlag han lidit som politiker.

— Jag kommer att trifvas sämre än förr på murar-ställningen; man skall håna mig, och hvad värre är — ömka mig.

Bort, bort härifrån! Jag vill resa dit ingen känner mig, utropade han och började njuta af förhoppningen att snart ha några mil mellan sig och skådeplatsen för sina motgångar. Men den njutningen räckte icke längre än till dess barnets qvidande der borta i vaggan på-minte honom om att han ännu var långt ifrån rymnings-klar. En hastig erinran om den toma börsen tillkom och nedgjorde fullständigt resplanen.

— God morgon, Andersson! skrek Lurstedt och rusade in med skinande anlete och utstyrd i nya eleganta kläder. — Du ser mig just inte för treflig ut der du sitter. Hvad är fatt med dig, har du inte fått dig frukost än i dag?

Andersson såg upp med ett bittert leende.

— Du gissar märkvärdigt rätt; jag har ingen fått och vet inte heller när jag får någon.

— Om man kunde få dig att bli rätt förståndig, så skulle det bestämdt inte fela dig maten, svarade Lurstedt och kastade sig ner på en stol. — Vill du ha pengar, gosse? Säg till bara!

Andersson rigtade på agenten en blick af förvåning.

— Vill du?

— Om jag vill, det behöfver du väl knappast fråga, men . . .

— Nå väl, så tag! De vare dig väl unnade. Agen-ten kastade en ny sedel om fem hundra kronor på bordet.

Andersson sprang upp, förbluffad som om taket varit i luften. — Hvad . . . hvad menas med det här, stammade han.

— Det menas ärligt, så visst som sedeln är äkta från banken. Stoppa den på dig och gör se'n inga frågor! uppmanade Lurstedt och tände en cigarr.

— Du menar ärligt? . . .

— Ja, hvad annars — tror du, att jag stulit pennin-garne?

— Neej, men . . .

— Nå så behåll dem då och misstänk mig inte som vore jag en bandit! Tror du att Lurstedt är förhårdad allt igenom? Misstag! Bara så der till nittinio hundradelar, resten är heder och samvete hos honom.

— Är detta Grananders pengar? frågade Andersson inquisitoriskt.

— De voro senast mina, nu äro de dina; det är allt hvad besked du får. Var nöjd med det! Pengarne äro dig lika nyttiga, äfven om de en gång skulle legat i Grananders kassaskåp. Nu har du ärligt fått dem af mig.

Skruplerna hos Andersson nedtystades af behovtet. Han tog sedeln, sammanvek den långsamt och lade den i sin plånbok.

Lurstedt sade farväl och tillropade Andersson i dörren: — Affärerna med Granander avancera till favör för dig. Lugn bara! Och för resten lita på mig!

* * *

Andersson stod kvar i rummet alldeles handfallen öfver hvad som händt.

Innan han ännu hunnit hemta sig knackades åter på dörren, och Ström, den unge muraren, Anderssons forne kamrat inträdde, helsande med vanlig hjertlighet.

Andersson deremot såg något besvärad ut. Hans äfventyr sedan sista mötet med Ström hade i viss grad

besannat hvad denne förutsagt, och det var icke utan en viss motvillighet han bjöd vännen sitta.

— Jag har icke sökt upp dig alldeles för ro skull, började Ström. Du kunde, om du ville, vara mig till tjänst.

— Jaså, kan jag det. Nå?

— Jag har i dagarne börjat med att drifva yrket för egen räkning, berättade Ström, och . . .

— Ah, jag får gratulera herr byggmästaren! afbröt Andersson med icke så litet af försmädlighet i tonen.

— Tack, svarade Ström, men min nya ställning har allt gifvit mig nya bekymmer.

— Kan tro det.

— Jag behöfde finna en medhjelpare eller kompanjon, som jag kunde sätta lit till. Sjelf måste jag selsätta mig med ritningsbestyren och ute-affärerna, men någon behöfves ock att se till arbetet.

— Förstår väl det, svarade Andersson likgiltigt.

— Derför tänkte jag fråga dig om du inte ville bli min hjelpreda.

— Jag! utropade Andersson liksom förnärnad. Du lär vilja skämta. Det vore sannerligen illa för dig, om du ej kunde finna någon lämpligare person än mig.

— Jag skämtar icke i allvarliga saker, det vet du, svarade Ström; jag har vändt mig till dig och frågat uppriktigt. Gif mig nu ett lika uppriktigt svar, helst ett ja!

Andersson, som nyss med ledsnad stått och tänkt på den dag han skulle nödgas att sätta på sig förskinnnet, fann vid ett hastigt öfvervägande Ströms förslag godt. Hans afvoghet mot byggmästare mildrades betydligt i ett ögonblick han varnade en möjlighet att sjelf bli chef vid ett bygge. Efter en stunds funderande svarade han:

— Jag skall gerna lyssna till ditt erbjudande, men låt oss först tala om villkoren: jag bör väl insätta något kapital i affären, tillade han och antog minen af

penningkarl. Det gjorde honom obeskrifligt godt att i detta ögonblick få inför Ström framstå såsom en, hvilken icke ruinerat sig på politisk spekulation utan tvärtom gått af med sedlar i fickan, äfven om framgången i öfrigt varit liten.

— Så mycket kärare, i fall du det kan, svarade Ström, som likvisst kände sig förvånad öfver sin kamrats tvärsäkra kapitalisthållning.

— Hur mycket? sporde Andersson.

— Mitt eget grundkapital, svarade Ström, går visst inte löst på millioner; jag eger endast cirka fem hundra kronor kontanta medel, men du vet ju, att i denna husspekulationens tid det kan gå lyckligt nog ibland äfven för småkapitalister, om de förstå yrket och ha en skymt af tur. Mången har börjat med mindre och slutat som förmögen man.

— Nå väl, jag insätter lika mycket som du, och penningarne äro disponibla när som helst, förklarade Andersson och gjorde ett hurtigt grepp åt bröstfickan.

Ströms förvåning steg ännu högre; han lät dock intet märkas, utan fattade Anderssons hand och utbrast hjertligt: det gläder mig att vi blifvit ense om saken. Vi äro alltså från denna stund kompanjoner.

Andersson besvarade handslaget och sade sitt ja frimodigt som en affärskar, hvilken vet sig stå på säker grund.

— Och nu, eftersom vi åter funnit hvarandra, sade Ström muntert, skall jag be dig komma och bevista mitt bröllop fram emot jul,

— Skall du gifta dig?

— Jag tänker det.

— Med pomp och ståt och prestvigsel?

— Det senare åtminstone ämnar jag kosta på mig, med de andra sakerna får det bli efter råd och lägenhet. Du kommer emellertid?

— Derom få vi ju tid att tala sedan.

Härmed åtskildes de båda vännerna.

XVIII.

Lyckan kommer, lyckan får.

Just som Andersson stod närmare förtviflan än någonsin förut, kom lyckans nyckfulla genius fladdrande och bjöd på intet mindre än hundrasedlar, upphöjelse och framtidsutsigter. Och den outgrundliga gudinnan med ymnighetshornet, ur hvilket hon ofta stjelper öfver folk sina håfvor utan ringaste förnuftiga hänsyn, hade denna gång antingen handlat i misshugg eller ock farit åstad under ett svårt anfall af skämtlynne, när hon på sätt som nämndt är tog sig till att kokettera för Andersson.

Hade hon haft ett grand af menskligt förstånd så hade hon väl vetat afpassa sin ynnest bättre än hon gjorde, då hon förärade demokraten-proletären-öfverklasshataren Andersson — kapital och byggmästaretitel.

Att hon äfven fick honom att taga emot gåfvorna, det ensamt var ett stycke trolleri, värdigt den tusenkostiga Fortuna.

Emellertid, han tog emot, och härifrån börjar ett nytt skede i Anderssons lif.

Ett jettesprång, det från arbetslös muraregesäll af tredje eller fjerde rang och upp till egen mästare! Men underligt har gått till förr i denna verld, och hvad Andersson beträffar, så var han kanske mer än de fleste en de hastiga omskiftningarnas man.

* * *

Andersson tituleras nu byggmästare, och det må sägas, att han ganska skickligt förstår att uppbära sin nya värdighet. Den som ser honom inne på byggets gård, der han rör sig i fin rock och präktiga storstöflar, kan icke gerna misstaga sig på den ståtliga unge mannens egenskap af chef.

Mot arbetarne iakttaget han ett uppförande af förmanmessig vänlighet. De jemlikhetsidéer han för icke länge sedan så varmt förfäktade äro honom ännu heliga, ehuru de fått undergå en af omständigheterna påkallad modifikation.

Han hade icke mer än tre dagar gått i den nya rocken, innan han kom underfund med, att det fans något som heter *värdighet*, och att denna måste iakttagas och hållas uppe. Förtrolighet och duskap med ruraragesäller kunde ej rätt anstå en person, hvilken ofta visade sig i följe med ingenjörer, fabriksidkare och välklädda handtverksmästare. — Man kunde ju högakta arbetaren och göra honom rättvisa ändå, tyckte Andersson.

Han fann sina nya umgängesvanor fullt betingade af och passande till den nya lefnadsställningen, och det föll honom icke in att tänka sig saken annorlunda förr än en dag, då han passerade krogen i byggets närhet och fick höra en skarpt hånande röst från den utanför stående gruppen af murare skrika:

— Af med hattarne för byggmästaren!

Andersson bet sig i läppen och gick sin väg fram, utan att låtsa sig ha hört utropet. Men i sitt sinne kände han sig förnärad och svor en ed öfver »ohyfsade sällar», dem han beslöt att från den stunden »hålla för hvad de voro» och bemöta derefter.

Kanske äfven ett eller annat minne af utståndna vedervärdigheter sedan den tid, då han med lif och själ ville bryta en lans för arbetarnes sak, dykte upp och bidrog på sitt sätt att öka hans bitterhet — allti nog, Andersson stod färdig att i förtrytelsen för alltd

draga ett bredt streck mellan sig och sina forna bröder, arbetarne.

Framdeles tillstötte äfven vissa småepisoder, som skulle än mer vidga svalget mellan den nye byggchefen och de underordnade.

Gång efter annan kommo hans öron att få uppfånga hviskningar sådana som:

— Hvad han blifvit »stram», den käre Andersson. — Hvilken herre det ändå kunnat bli af en tocken bondvarg! Man känner väl honom sedan han kom till sta'n i vadmalrock och med påse på rygg.

Den som icke minst förundrade sig öfver Anderssons både yttre och inre omdaning, var Ström, kompanjonen. Denne, som jemförelsevis länge känt honom, och haft de flesta tillfällena att lyssna till hans förra orerande om arbetarens rättigheter och dithörande saker, föll rent af i förbluffning, när Andersson en dag vid en affärsöfverläggning inne på kontoret, kompanjonerna emellan, yttrade:

— Vi måste nedsätta timpenningen för murarena, tycker du inte det? Jag har hört att byggmästarne Björk och Pettersson betala endast 35 à 37 öre: hvar för skola vi då betala 40?

— Tycker du verkligen att arbetarne få för mycket? sporde Ström.

— Nej, det säger jag inte; men jag tycker att *vi* få för *litet*.

— Vi få allt mer än de, i fall allt går lyckligt.

— Ja, *i fall*, men antag att det går mindre lyckligt! Det är dock vi som stå risken, detta just har jag kommit att tänka på.

— Märkvärdigt! utropade Ström, jag väntade icke att af *dig* få höra ett sådant resonnemang. Men det må ske som du vill. Du har ju på din del att sköta hvad som hör till aflöningsbestyren, och förstår kanske denna sak bäst. Handla som dig synes!

Det gjorde Andersson. Nästa aflöningsdag lät han arbetarne veta, att timpenningen skulle sänkas med

tre öre. De gingo knotande sin väg och några mumlade om strejk.

Då Andersson nästa måndags morgon kom till bygget voro ställningarna tomta. Arbetarne stodo sysslösa i hopar på tomten.

— Hvad betyder detta? sporde byggchefen häpen.

— Det betyder, att vi vilja räkna med dig litet, svarade en murare och trädde framför Andersson med bister uppsyn.

— Att du är en öfversittare mot dina arbetare, fortfor muraren, det kunde vi förlåtit dig, i fall du inte förut varit det samma mot dina principaler. Mins du, att du uppviolade oss till strejk när vi murade på Byggnadsbolagets hus, hvad? Mins du talet som du höll? Du sparade inte på mustiga tillmälen åt byggmästare och husegare. Du har skrikit om förtryckare och blod-sugare, och nu är du sjelf en deras trognaste like, Skäms du inte, Andersson? Gjorde jag rätt så piskade jag upp dig och rullade dig i smutsen.

Andersson baxnade öfver denna lex. Han viste en stund icke om han skulle svara eller tiga och gå sin väg.

— Hvad viljen I? sporde han, skälvande af vrede. Ären I icke nöjda med aflöningen så gån! Jag har rätt att bjuda hvad jag vill, och I ha'n rätt att taga det eller låta bli.

— Talar du på det viset nu, usling! svarades i hopen, och Andersson skyndade ut genom porten.

— Försvinn »herr byggmästare»! skrek ledaren för strejken. Det dröjer inte länge innan du blir afklädd hundrakronorsrocken och får vara glad åt att krypa i blusen. Men då — vänta mig du!

De uppretade karlarne stannade vid bygget för att invänta Ström, som blifvit underrättad om arbetsinställelsen. Under tiden gåfva de luft åt sin ovilja mot Andersson,

— När strunt får välde glömmen den all hut, sade en — han duger inte att göra en ärlig arbetsdag, men spela tyrann, det kan han.

— Han lär ha ärfv pengar, eftersom han morsknat till så fasligt.

— Ja, inte har han arbetat sig till det han eger, så mycket vet man.

— Männe han ännu håller tal på möten och skriver om de förtryckta arbetarne?

— Det skulle just passa honom!

— Jag håller honom för att vara god till'et.

— Han lär ha gått ut ur socialistsamfundet.

— Det var klart, att han det skulle göra. Sedan han blifvit kapitalist gillar han inte längre programmet.

— Afund och egoism äro utmärkande drag hos honom. Han har ständigt velat ha i sitt våld hvad andra menniskor egt; nu har han endast bytt om taktik: förr missunde han de rike sitt, nu är det de fattiges han vill åt.

Så fortforo de länge med betraktelser öfver Anderssons lif och vandel. Skarpa hotfulla ord föllo; man blef ense om att »herr byggmästaren», som de hånande benämde honom, var en krona för alla folkplågåre.

Ändtligen kom Ström.

— Hvad sysslen I med här? sporde han leende, jag tror sannerligen att I ha'n en strejk i görningen.

— Kan det förvåna er? utlät sig ledaren. Ni har ju ansett vår timpenning nog hög att tåla vid en nedsättning.

— Jag har aldrig tyckt er vara för högt aflönade, sade Ström saktmodigt, men hvad nedsättningen angår så . . .

— Vi begripa saken mycket väl, atbröt en af arbetarne — nedsättningen är Anderssons idé. Vi ha lärt känna den mannen tillräckligt för att inse det.

Viljen I fortsätta arbetet mot den förra timpenningen? frågade Ström utan att egna någon uppmärksamhet åt anklagelsen mot Andersson.

— Ja, med vilkor att vi slippa ha något med Andersson att skaffa vidare, svarade ledaren.

— I bören icke fordra några orimligheter bad Ström; I veten ju i hvilken ställning han och jag stå till hvarandra. Jag lofvar er emellertid att allt skall bli godt. Ären i nöjda dermed?

Strejkförmannen kastade af tröjan och gjorde sig klar att klifva upp på ställningen; kamraterna följde exemplet.

— Tack för er medgörlighet! sade principalen. Jag vill hoppas att ingen tvist mer skall uppstå emellan oss. Härmed var strejken slut.

* * *

Bolaget Ström & Andersson skulle snart närma sig sin upplösning.

När Andersson fram på förmiddagen återkom till bygget och fann murarena vid arbetet, trodde han sig ha vunnit sitt spel och tog på sig en sjelfbelåten min. Men snart började han erfara en så anmärkningsvärd köld från arbetarnes sida, att han kom att tro, det se-gern ej vore så mycket att värdera.

Han hade väl en half timme gått af och an på bygnadsställningen och i tegelskjulet, men ingen hade ens helsat på honom. Situationen blef honom nu en smula tråkig; han beslöt att öppna ett samtal med arbetarne.

Vändande sig till strejkchefen från gårdagen sade han, med försök att inlägga en smula af försonlighet i rösten: Nå, det var roligt, att den här tvisten tog slut; I gjorden också rätt i att gifva med er — det gälde ju för er en småsak blott.

Muraren såg upp och hvilade en stund mot sin hammar under det han hånfullt betraktade Andersson.

— Herr byggmästaren lär visst ha stått utanför saken allt se'n i går, anmärkte han med förarglig betoning — Vi arbeta för samma timpenning som förut.

— Hvad gören I?

— Som jag sade.

Muraren vände Andersson ryggen och återtog sitt arbete.

— Hvem säger er att timpenningen skall vara den samma som förut — hvad?

— Det säger den som har rätt att bestämma öfver saken.

Förklaringen var tydlig nog. Andersson rusade från bygget och upp på kontoret.

— Hvad, du har alltså gifvit efter för arbetarne? utfor han mot Ström.

— Jag har så, svarade kompanjonen lugnt, ty jag fann det vara både rättast och rådligast.

— Du fann det . . . Voro vi inte båda ense om nedsättning af arbetslönen?

— Icke alldeles; jag gillade den ingalunda, men lät dig råda. När jag närmare tänkt öfver, stälde jag mig på arbetarnes sida. Dessutom ansåg jag, att en strejk borde förebyggas och trodde att du skulle vara af samma mening.

— Jag vill utträda ur firman förklarade Andersson.

— Hvarför det?

— Emedan jag finner, att vi inte kunna arbeta tillsamman.

— Det vore sorgligt, i fall du har rätt deri.

— Du inser detta sjelf.

— Var mindre häftig, Andersson, så blifva vi nog öfverens!

— Jag är sådan jag är. Icke ett ord vidare här-om. Vi skiljas.

— Jag känner din envishet för väl, att jag skulle spilla några öfvertalningar. Må det ske som du sagt. Ström sköt åt Andersson ett papper. Vill du teckna din utträdesförklaring?

— Det gjorde Andersson raskt. Derpå fick han af Ström en anvisning på sina i rörelsen insatta penningar. Med denna i fickan sprang han på dörren

efter ett högst knapphändigt farväl åt sin vän och förre kompanjon.

Nu var han lös och ledig igen.

Men han stod denna gång ej på gatan som en trashank. Detta var skilnaden. Det far ingen nöd med den som går klädd elegant från hufvud till fot, bär ur och ringar samt har fem hundra kronor i plånboken.

Men ändå kände Andersson sig icke lycklig — han stod nu som mången gång förr, fast under helt motsatta omständigheter, med själen full af hat och lifsleda.

Han tog några obeslutsamma steg uppför gatan, gjorde ett uppehåll och fortsatte derefter sin gång med ökad fart.

Kosan gälde nu bankinrättningen, som hade att utbetala hans penningar.

Sedan han fått dessa i hand, styrde han genaste vägen till ett finare värdshus och spisade en hummerfrukost med vin.

Samma dag mot aftonen färdades han i täckt dro-ska ner till bangården, dit han framkom i lagom tid för att höra konduktören ropa: »snälltåget till Göteborg».

Han sökte skyndsamt upp en kupé och stack sig in i hörnet, liksom han fruktat att bli sedd.

* * *

Vid ungefär samma timme fick Hilda ett bref med en hundrakronsedel och några rader, hvarmed Andersson underrättade att han lemnade riket, emedan han »kunde ej annat», att han hade i valet: »dö eller rymma och föredrog det senare». — »Kanske återses vi» stod det vidare — »jag älskade dig, men omständigheterna stodo oss emot — nu är allt förloradt. Jag hatar menniskorna och de hata mig — jag står utan hållpunkt i lifvet».

Den stackars flickan blef alldeles förkrossad vid detta oväntade slag. Hon hade redan pröfvat mycket; hade kämpat med nöd, uppburit smälek och sett förhoppningar gäckade. Men under allt detta hade hon dock egt *honom*, för hvilken hon offrat allt. Nu var han borta — kanske för alltid.

Det var nu icke de förra, påträngande näringsbekymren som värst berörde henne. Hon stod numera ej alldeles utblottad; hon hade ett snygt husgeråd, litet kläder och penningar, och hyran var betald till kvartalets slut. — Men framtiden! Hvad skall bli i det kommande? Hon viste ju, att icke långt härefter skulle ännu en liten späd varelse påkalla hennes omsorger. Dock, allt hade hon kunnat lida, men nu . . .

Hilda öfverlemnade sig helt åt sin sorg. Timme efter timme förgick under hennes klagan. När hon äntligen lyfte upp sitt förgråtna ansigte hade natten redan fallit på.

Tunga regndigra höstmoln drogo förbi, när hon blickade ut genom fönstret. Det var svart ute, kusligt, dystert. Vinden tjöt i knutarne, for illa med skyltar och väderflöjlar, och den ängsligt gnisslande musiken smälte ihop med förtviflan i den arma öfvergifna flickans själ.

XIX.

Granander vid målet. Nemesis.

Samtliga här skildrade händelser hafva följt tätt, på hvarandra. En tidrymd af ett år må nu öfverhoppas.

Det är en qväll i september.

Herr Lars Grananders tacksamhets- och penningskuld till den gode Lurstedt har nu hunnit att ökas till en för grosshandlaren sjelf oroväckande grad.

Den hotande fara, som en tid sväfvade öfver hans hufvud i sammanhang med en borttappad och i allt annat än välvilliga händer hamnad anteckningsbok, är nu lyckligt och väl undanröjd genom Lurstedts skicklighet.

Men operationerna i och för denna delikata angelägenhet ha varit så vidlyftiga och framför allt så dyrbara, att stackars Granander kallsvettats hvarje gång hans hederliga geheimeråd låtit sina steg höras i trappan.

— Nu är dock, som sagdt, allt öfverståndet; grosshandlaren känner sig ha säker mark under fötterna och tycker nu att det snart kan vara på tiden att åter börja på med sitt afbrutna uppåtklifvande på den politiska ärelystnadens steg.

För att yttra sig om denna viktiga sak är Lurstedt nyssnämde septemberqväll efterskickad, och grosshandlaren sitter just väntande på agentens ankomst.

Det skall en at dagarne väljas riksdagsmän och, för så vidt ej en så slug och förfaren gynnare som J. P. Lurstedt misstager sig, är det icke tu tal om att den store arbetarevännen Granander skall bli en af dem, som gå

igenom med pukor och trumpeter, så framt agitationen ledes med skicklighet, note bene.

Alltså: nu skola krafter sättas i rörelse.

* * *

— God afton, *herr von Bismarck!* helsade grosshandlaren fryntligt då Lurstedt gjorde sin sirliga entré genom förmaksdörren.

— God afton igen, *herr Rothschild!* helsade agenten.

De båda herrarne hade, som synes, lärt sig begagna den mest raffinerade artighet, gent emot hvarandra.

— Nu börjas arbetet igen, herre, sade Granander.

— Ett lätt arbete — rasande lätt efter den stora grundläggande verksamhet, som bedrefs för mer än ett år sedan, förklarade Lurstedt lifligt.

— Det fagnar mig! inföll Granander. Ju mindre besvär, dess mindre kostnad — är det icke så, herr Lurstedt?

— Åhjo naturligtvis, men det är dock ej skäl i, att herr grosshandlaren bereder sig på att knussla med olja åt maskinerna.

— Var lugn, min bäste herre! Intet skall felas hvad detta vidkommer.

Granander såg helt gemytlig ut.

— Nå, min käre herr von Bismarck fortfor han, hvilka äro edra planer för närvarande; kan man få blicka in i edra visa rådslag?

— Jag leder helst mina operationer på fullt egen hand, svarade agenten halft buttert.

— Som ni vill, jag litar på er.

Härpå vandrade de några sedlar öfver från Grananders plånbok ner i Lurstedts bröstficka, och de värda herrarne åtskildes.

* * *

Huru Lurstedt nu vidare dref sitt spel, behöfver icke utförligt beskrivas. Rask i vändningarna, påflugen och hemmastadd i alla valhumbugens mysterier var det honom en ringa sak att bringa Grananders namn bland de främsta på kandidatlistan.

Valmöten etablerades, skrikhalsar och klackörer förhyrdes, plakat trycktes och uppklistrades på både möjliga och omöjliga ställen, tidningarna belamrades med loftal öfver den utmärkte mannen och riksdagsmannakandidaten; vallistor kringskickades, kringströddes, ut- och inkastades samt påtrugades med goda eller ondo de stackars medborgarne, hvilka blefvo alldeles färgblinda af dessa röda lappar, som dansade kring dem tätt likt snöflingor.

Och så kom valdagen, en kulen dag i medlet af september.

Man hade aldrig i sin tid sett anstalter liknande dem som i dag voro träffade. Att ett äkta amerikanskt valrunnarsnille höll trädarne i sin hand, det märktes emellertid fullt väl.

Klockan sex på morgonen, då arbetarne gingo till sina sysselsättningar möttes de af utskickade, som buro stora brokiga pappersplakat, å hvilka lästes ett urval af oppositionens modernaste slagord bredvid namnen på några valkandidater: herrar Granander, X. och Y. samt ett par andra.

Fram mot middagen började skaror trängas utanför valställena. Personer med målade pappersköldar på hattarne armbågade sig fram genom massorna, utdelande röstsedlar, pratande och skroderande som skålnallar på en landtmarknad.

Tvenne städade landsortsbor stodo nära intill och betraktade den brokiga taflan.

— Undrar just hurudan soppa det kommer att bli af det här koket, sade den ene och såg betänksam ut. — Jag fruktar, att de många påklutade mästerklockarne, som springa der, förstöra anrättningen.

— Det är *folkets öfvertygelse*, som skall fram, hörde jag nyss en af dem säga, svarade den andre resanden.

— Sa' han det? sporde den förste med öfverraskning. — Men, vid alla goda magter, inte kommer folkets sanna mening fram på det här sättet — den skall väl inte dragas ut med tång heller.

— Jo, så lär det visst vara meningen.

— Nå, hvem har gjort upp listorna?

— Det ha kandidaterna sjelfva, i samråd med några stycken andra intresserade.

— Mig tyckes en sådan tillställning vara ett stort skoj.

— Du sade't.

— Ja, ty om »*folkets öfvertygelse skall fram*», så må väl då i Guds namn folket få skrifva sina röstsedlar sjelf — hvarje valman sin.

— Men intresset för valet måste underhjälpas, ser du. Det finnes en mängd valmän, som ingen öfvertygelse alls ega och . . .

— Dessa låta då bli att rösta — det är klart — dermed kommer *deras öfvertygelse* bäst och ärligast fram.

— Den medborgerliga pligten, kära bror, kräfver att man deltager i valförrättningar.

— Och bär fram sin mening — ja häri har du rätt. Men att i saknad af egen fullt utbildad och modras — är icke det ett groft missbruk af valrätten, säg? Hvad jag här i dag sett, kommer mig att blifva en ifrig motståndare till frågan om rösträttens utsträckning. Skall ett koteri politiska svindlare få tillverka röstsedlar fabriksmessigt och rent af piska folket att bära dem fram till urnorna, så önskar jag för landets väl att »strecket» *höjdes* och icke sänktes.

De båda herrarne gingo sin väg.

Lifligheten utanför vallokalerna fortfor ännu långt efter det gatlyktorna på qvällen tändts. Hela staden gick försänkt i nyfikenhetens spänning.

Att samhällets väl eller ve icke ovilkorligen berodde på valresultatet, hurudant det än månne blifva, det viste både Pål och Per temligen säkert. Hela intresset hängde blott vid att få veta, hvilket »parti», som skulle få jubla öfver segern, efter all ansträngning som offrats, all svett som flutit, alla halfsulor som nöts, allt bläck, all trycksvärta som slösats af desse utmärkte hjeltar och hängifne målsmän för den moderna *val-sporten*.

* * *

Två timmar efter midnatt rusar en herre häftigt uppför Storkyrkobrinken. Han har ilat från det ena valstället till det andra för att af de i sena natten arbetande rösträknarne skaffa sig uppgifter om valresultatet.

Med några Lunkentus-skutt sprang han upp för herr Grananders tre trappor.

Grosshandlaren vakade ännu vid en nära tömd konjaksbutelj.

— Ni är vald, herr Granander! skrek den inrusande andtruten och kastade sig omkull på soffan.

Granander gjorde ett språng i luften och rusade fram, liksom ville han omfamna budbäraren. Men försigtigheten tog ut sin rätt; han stannade på halfva vägen och sporde:

— Är det sant, herr Lurstedt, är jag verkligen vald?

— Ja, flämtade agenten, ni är så, men det har kostat mig halfva mitt lif, fruktar jag. Jag är döende af trötthet.

— Tag er en konjak och låt mig kalla er bror! utropade den öfverlycklige Granander.

— Jag vill nu ingen ting hellre än gå till hvila, svarade Lurstedt. — Tillåt mig blott få gratulera herr riksdagsmannen och så, sedan våra affärer blifvit rangelade, beger jag mig hem och sofver i två dygn.

— Herrn har fasligt brådt, knotade Granander. — Berätta mig dock något om valhändelserna i öfrigt! Jag har väl med nöd fått pluralitet, eller hur?

— Ni står bland de främste i röstetal — min kandidatlista har segrat fullständigt, förklarade agenten och reste sig med en otålig åtbörd. — Låt mig nu gå, jag mår illa!

Granander lade fram en sedelbundet. Lurstedt tog den, räckte handen till afsked och gick.

* * *

När morgontidningarna utkommo, kastade Granander sig öfver dem med en hyenas glupskhet.

Alla tvifvel på Lurstedt ärlighet, hvilka så grufligt plågat honom, försvunno, när han såg sin seger förklarad i papper och trycksvärta.

Han stod verkligen främst bland de valde. På hvar sin sida om sig hade han hrr X. och Y.

Nu sprang han fram till toalettbordet. Af med nattrocken, fram med de nya lackerade stöflarne! Han måste ut och låta beskåda sig.

— John, spring efter barberaren och bed honom ta en hårtång med sig!

Barberaren kom på ögonblicket.

— God morgon, herr grosshandlare! helsade han med en sirlig bugning — jag får af hjertat gratulera till det stora och välförtjenta förtroendebevis herr grosshandlaren i går fått röna af stadens invånare,

— Det gläder mig, läspade Granander, nådigt nickande, — men herr Skarp förstår nog, att det är med blandade känslor man ser sig så der framskjuten i samhället — hvilka pligter, hvilket ansvar har man icke fått?

— Ja, ja, och fienderna, afundsmännen sedan, herr grosshandlare. Det var med den djupaste förtrytelse jag nyss läste den gemena artikeln i »Sanningsbanéret». — Barberaren visade en harmsen min under det han stod och insmorde grosshandlarens ansigte med tvällodder.

— Hva' sa? Är det mig den artikeln gäller? sporde Granander häftigt.

— Ja visst; det är nedrigt att så angripa en hederlig och aktad medborgare — tvi för dessa usla skandalskrifvare!

— Hvad står det, hur lyder . . . ?

— Det är för lumpet att tala om, herre! utropade mäster och fattade rakknifven samt började med en ädel harms hela ifver rakningen.

— Tala då för all del, herr Skarp! uppmanade Granander nervöst, hvad säger man om mig?

— Hvad man säger! Jo, man har fräckheten att vilja tillvita herr grosshandlaren äreröriga saker — snuskiga handlingar — man söker inblanda . . .

Granander ryckte till som hade han blifvit stucken med en syl.

— Vid himlen herr grosshandlare! skrek mäster Skarp och betogs af dödlig förskräckelse. (Det hade varit på ett hår nära att hans värderade kund bragt sin öfverläpp och rakknifseggen i en allt för olycksdiger beröring med hvarandra.) — Herre, glömm ni, att jag har knifven på ert ansigte? Ni kunde nu ha varit för-lorad.

Grosshandlaren var i detta ögonblick illa ankommen. Hans hy förvandlades under tvällöddret från röd till askgrå, men han bemödade sig att dölja sin ångest.

— Fortsätt herr Skarp! jag ber, sade han — det var blott ett spasmodiskt anfall, en tillfällighet bara; fortsätt!

Den stackars intvålade syndaren led utsägliga qual; han önskade inom sig att mäster Skarp verkligen skurit strupen at honom. Med äfventyr att låta barberaren sönderkarfva ansigtet måste han sitta med skallrande tänder och underkasta sig rakningstorturen, hvilken tycktes honom vara en hel evighet i skärselden.

När ändtligen mäster Skarp gått, fick den arme grosshandlaren och riksdagsmannen en smula andrum, och betjenten skickades genast att anskaffa »Sanningsbaneret».

Der stod nu under rubrik: *Riksdagsman* — *fästningskandidat* följande:

»Sedan den sida af vår tidning, som upptager r^edogörelsen för gårdagens riksdagsmannaval är tryckt, ingår till oss underrättelse om en upptäckt, som på ett högst graverande sätt berör en af de valde förtroendemännen för detta samhälle. Vi tveka ej att öppet uttala personens namn, ty hvad vi vidare komma att här yttra, är hemtadt ur en fullt tillförlitlig källa, och kommer jemväl saken att dragas inför laga domstol. Utrymmet för dagen tillåter blott att i största kort-het relatera de fakta som kommit i dagen:

Grosshandlaren Lars Johan Grananders namn och person hafva under senaste tiden varit föremål för en stor och vidt omfattande uppmärksamhet. Bland liberale och arbetarevänlige stormän har han tidt och ofta nämnts som den mest framstående.

Den granna såpbubblan har nu brustit och lemnat efter sig en stank, som länge skall förpesta luften inom vårt samhälle. — Den nye riksdagsmannen ställes nemligen i dagarne till svars för ett nesligt våldsförsök af den natur, att det hemfaller under lagparagraferna om hemgång och sedlighetsbrott.

Än mera. Mannens värde som politisk personlighet kommer äfven att ställas i en högst märklig dager genom några papper och anteckningar, som oförvarandes råkat komma ur hans ego. Dessa belysa bland annat vissa detaljer i hvad som rör omständigheterna vid Grananders val till riksdagsman. Att härvid en hel rad af lika djerfva som ohederliga och *olagliga* manövrer begagnats, skola vi i ett kommande nummer fullt konstatera.»

Granander hade med en enda blick uppfattat, hvarom den med stor spärrad stil tryckta notisen rörde sig. Han greps af en ytterlig ångest och rusade kring rummet som en vansinnig, slitande tidningsbladet i små stycken.

Ett sorl af röster hördes ute på gatan. Det växte i styrka och mellansläpte då och då ett hotfullt skrik. Granander bleknade — han hade, ville han minnas, en gång förr hört ett ljud i samma tonart.

Han rusade ofrivilligt fram till fönstret och fick syn på ett koas af hufvud och armar nedanför. Ett det mest genomträngande tjut upphofs af massan, och i nästa ögonblick krossades fönsterrutan af en sten. Ropen: »ned med skurken!» — »lyncha bedragaren!» — »kom i håg Andersson, usling!» trängde sig in genom den söndriga rutan och alldeles bedöfvade den olycklige grosshandlaren. Han sjönk omkull på golfvet, i det samma ett

nytt kastvapen träffade fönstret. Nästan förlamad af ångest släpade han sig bort till skrifbordet, i hvars låda han famlade en stund.

Icke många sekunder härefter föll ett skott, hvars knall hördes ända ned på gatan.

Betjenten John rusade in och fann sin herre liggande död på mattan.

Slutet.

Jaså, är det slut nu? frågar läsaren och tillägger: Nå så fann jag aldrig en sämre upplösning på en roman. Herr författare! Ni har hela vägen igenom med en realism af vidrigaste slag tecknat skuggsidor för oss. Vi hade dock väntat, att ni skulle ha samma respekt för läsarens känslor och tycken som andra romanskrifvare. Hvarför låter ni inte hjälten och hjeltinnan få gifta sig med hvarandra? Och borde ni inte låtit Granander få tid, att bättra sig, hellre än att skicka honom ur lifvet sådan han gick och stod. Ämnar ni låta den stackars Andersson bli kvar borta i Amerikas urskogar, dit ni lär funnit för godt att förvisa honom, efter det han gjorde sig omöjlig som både murare, offentlighetsman och byggmästare? Skall han skalperas af indianer, lynchas, eller bli mat för krokodilerna? — Vore det inte väckrare att låta honom få komma hem och dö i frid? Och lilla Hilda, låter ni henne tyna bort af sorg? Och skall den skälmen Lurstedt ännu få gå lös och drifva sina raffinerade skälmstycken? Är icke han för länge sedan mogen för räkenskapsdagen?

Kära vänner, lugnen er ett ögonblick och låten resonnera med eder! *Silentium!* Författaren har ordet.

Ärade läsare och vänner!

Jag vill så innerligt gerna stå väl hos eder, och ingenting är mig kärare än att göra eder till lags. Men tyvärr kan jag det icke nu. Jag hade ju tagit mig på att teckna efter naturen och måste därför ock sluta på

samma sätt. Jag kan ej, vill ej *dikta* en fridens och lyckans hviloplats åt Andersson, när jag vet, att han i verkligheten *aldrig* fann en dylik. Han lefde och dog som en — ja hur skall jag nu kunna nog skonsamt uttrycka mig — som en *stackare*, efterlemnade ingen ting, utom en lunta anteckningar, hvilka genom en märkvärdig slump råkat i mina händer. Dessa nötta, förbleknade pappersblad innehålla ett händelserikt lifs historia och torde komma att tjena mig till materiel för ännu en diger bok.

På ett ställe i berörda anteckningar säger Andersson:

»O, hvarför skulle jag bli en uf i människoskepnad ett — olycksvidunder som visar tänderna åt hela världen? Är det underligt, att hvar och en som går förbi säger: »tvi dig fuling!» samt kastar sten och smuts på mig? — Jag gnisslar tänder när andra glädjas, tittar under lugg när de fröjdas, bespottar allt hvad de hålla heligt. Den gamla gumman i stugan, hvarest jag fick herberge i natt väckte mig klockan sex på morgonen med att gnälla på en psalm och sedan satt hon och rabblade i bönboken väl en halftimme. Jag gaf henne min ömkan . . . Men, hvem är lyckligast hon eller jag? Är hennes enfaldstro en börda för själen? Kanske icke mer än *mitt tvifvel*. — O, moder min, du lärde mig att bedja, men världen hade mig att glömma det. Lyckliga oskuldstit! För tusende gången önskar jag mig i kolten och barnskorna.»

På ett annat blad har han skrivit:

»Detta var tredje gången jag försökte att dränka mig. Då jag kände sjögräset slingra sig kring benen, greps jag af en obeskriflig fasa. Dödens rike, som jag föreställt mig som en lugn, qvalfri boningsort, syntes mig nu så hemsk . . . Hu! Jag tyckte mig se ett hemlighetsfullt rum — *evigheten* — Bah, barnsagor; Men jag såg det, jag erfor det. — Aldrig glömmar jag denna känsla — det var som hela jordklotets tyngd legat på min bröstorg. Jag ansträngde hvarje muskel för att

komma åter upp till ytan. Det lyckades, men vägen föreföll mig milslång. Några förtviflade simtag, och så var jag inne i vassen, kände jorden under fötterna — såg solen och himlahvalvet. — I detta ögonblick föreföll det mig som vore jag skyldig någon ett tack för lifvet. — Jag kastade mig ned i gräset, höjde blicken uppåt och stammade ett: tack vare . . . nej ordet förstummades i min mun — mina ögon förbländades af solen — jag fann blott mörker, mörker — — — —

— — — jag är så djupt förirrad i tviflets snår, att — — — —
O, jag skall bli qväfd till döds af denna förfärliga hopplöshet. — Förbarmande!

Här börjar manuskriptet bli oläsligt ett långt stycke, och nu farväl med Andersson.

De öfriga personerna i berättelsen må egnas hvar sina tre eller fyra rader.

Hildas öde vardt bättre än man vågat hoppas, tack vare försynen och mänsklig godhet.

Några veckor efter Anderssons försvinnande besöktes hon af Ström, som hade några tröstens ord att gifva henne, på samma gång han anhöll att få med heme uppgöra litet i affärsväg, som Andersson vid sin brådstörtade resa förgätit. Ström innehade nemligen ett belopp af fyra hundra kronor, utgörande hans f. d. kompanjons vinstmedel. Han bad Hilda mottaga dessa penningar. Det finnes anledning nog att tro, det Ström af sitt goda hjerta och sin finkänslighet denna gång vardt förledd till en osanning, men den må vara honom förlåten. Hilda såg sig nu räddad från nöd. Med dessa medel satte hon upp en liten sybehörshandel, som snart började bära sig bra — och bär sig godt *än i dag.*

Och Lurstedt?

Med berättelsen om den gynnarens fortsatta genistreck fyller jag med lätthet ännu en bok. Här må endast nämnas, att han slutade som husegare och rådd-

man i den lilla staden X—köping. Han var en glad själ och förstod konsten att taga sig fram i verlden — det vill säga, han viste hvar nästan har sin svagaste sida. X—köpingsborna äro stolta öfver sin rådman, ty, som de säga: det fins ingen på jorden så »full af hin» som Lurstedt.

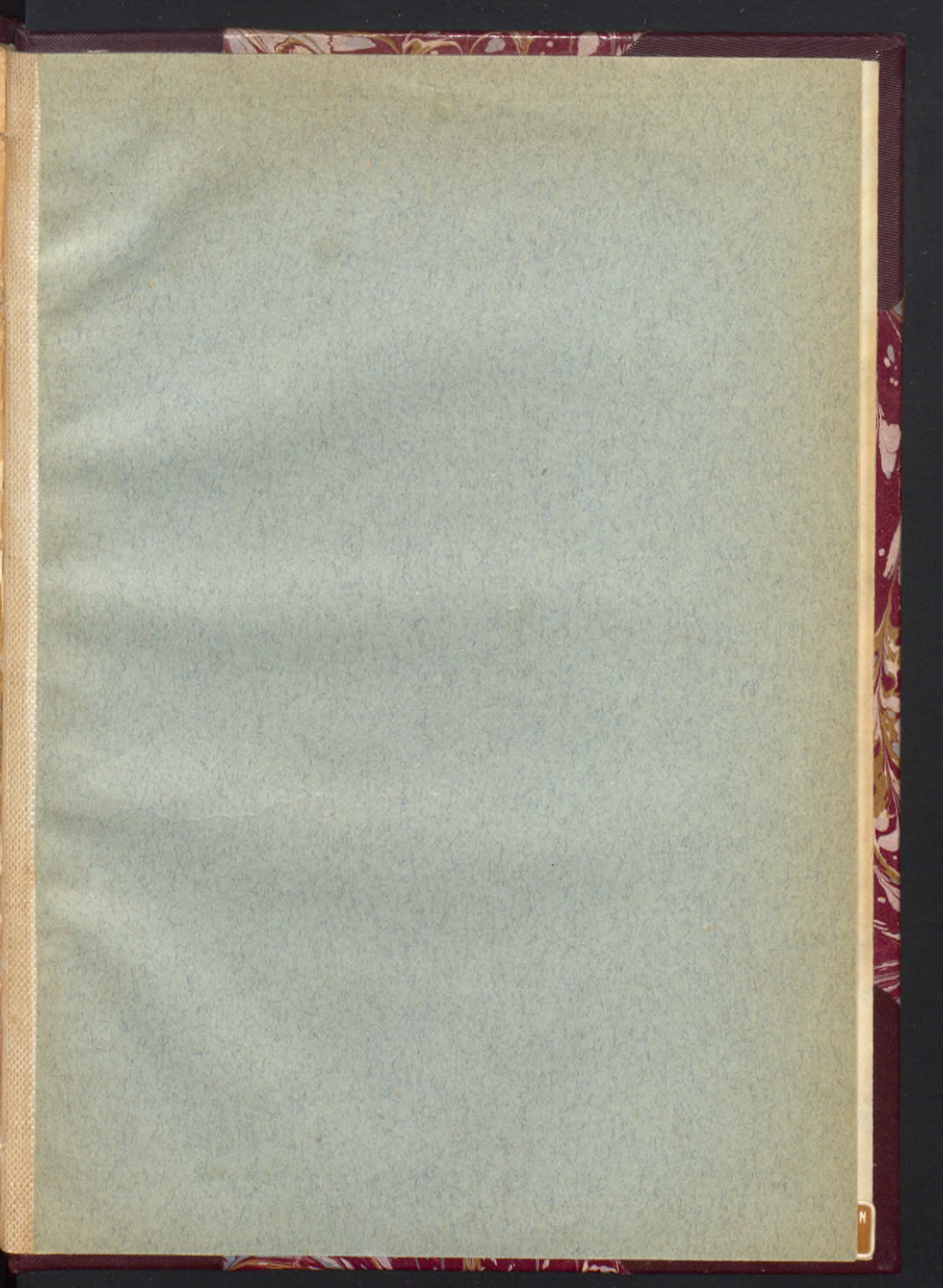
Den der egenskapen vet folk alltid att sätta ett visst värde på. Verlden vill bedragas . . .

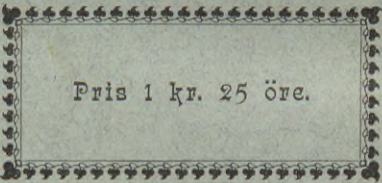

Och sens moralen, i fall någon sådan står att vinna af denna lilla berättelse:

Bed Gud bevara dig för *vännerna*, för *fienderna* reder du dig sjelf!

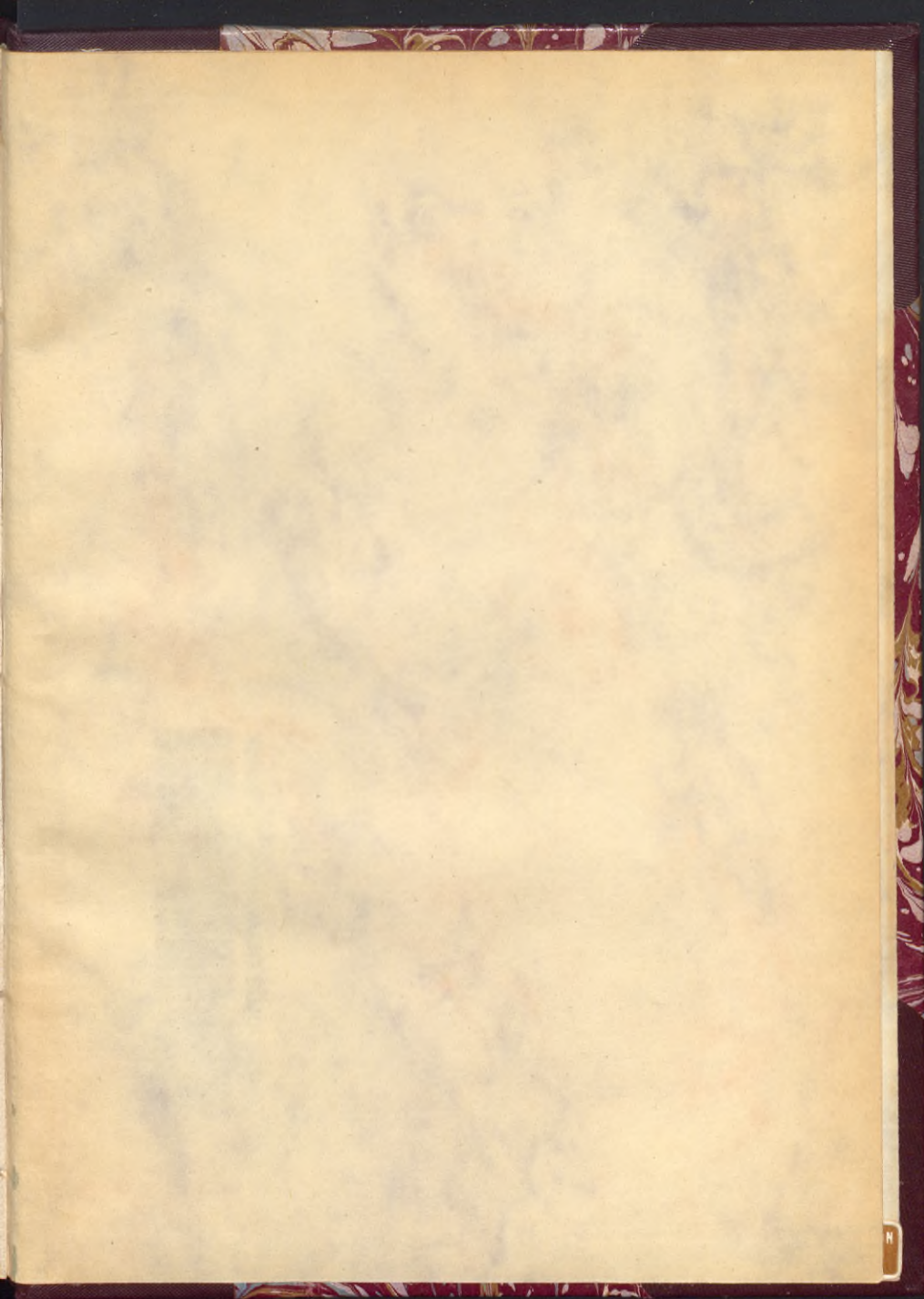
©Hadt. 19/11-06
229 k.

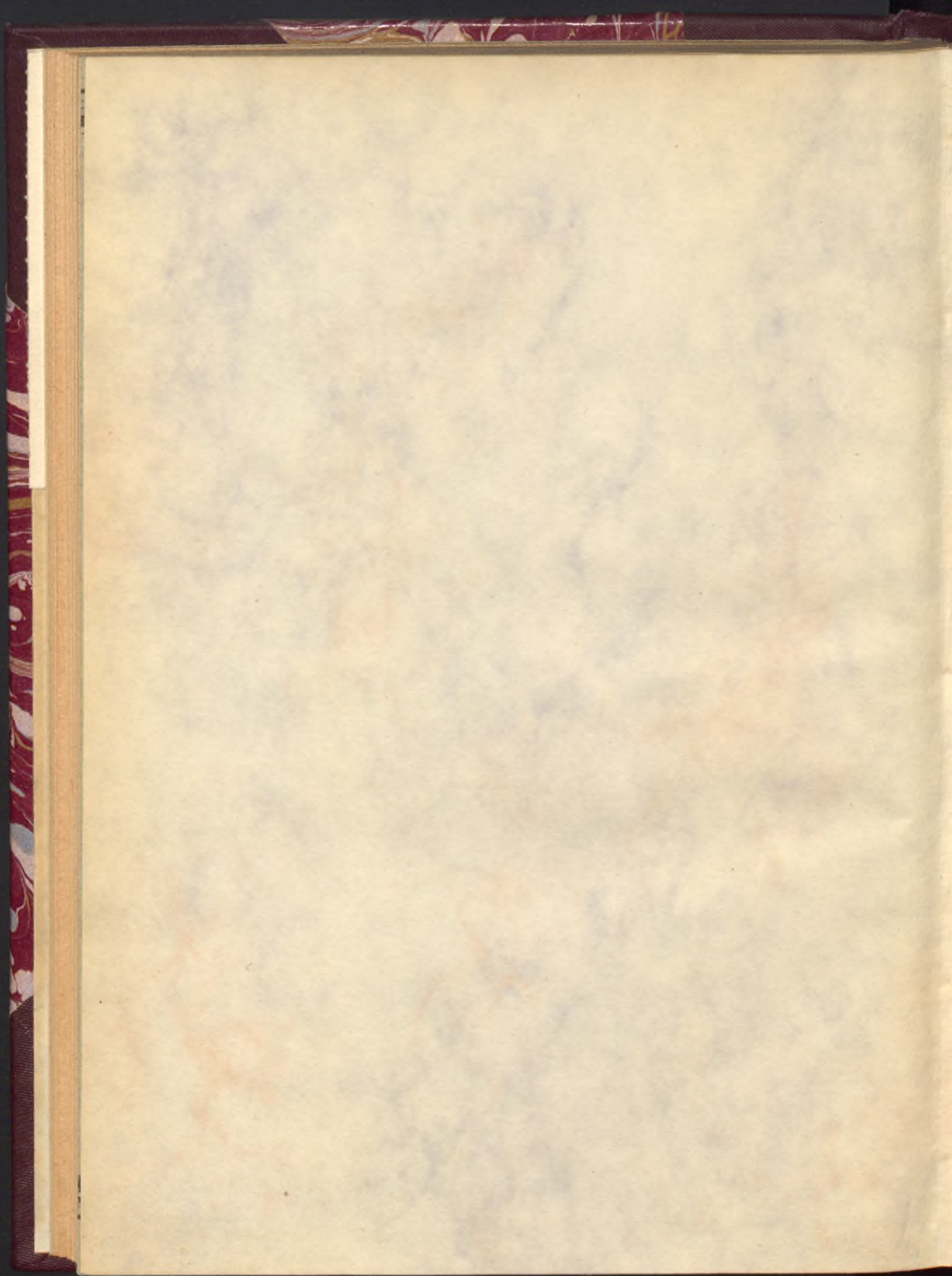

Pris 1 kr. 25 öre.

6000211574

Göteborgs universitetsbibliotek

175

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

